

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Билтен

Интернет адреса на Министерството за финансии на Република Македонија
<http://www.finance.gov.mk/>

Интернет адреса на Управата за јавни приходи
<http://www.ujp.gov.mk/>

Интернет адреса на Царинската управа на Република Македонија
<http://www.customs.gov.mk/>

Интернет адреса на Македонската берза за долгорочни хартии од вредност
<http://www.mse.org.mk/>

Интернет адреса на Комисијата за хартии од вредност
<http://www.sec.gov.mk/>

Интернет адреса на Државниот завод за статистика
<http://www.stat.gov.mk/>

Интернет адреса на Централниот регистар на Република Македонија
<http://www.crm.org.mk/>

Скопје, 9/10 2007





СОДРЖИНА

АКТУЕЛНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Краткорочни економски движења – октомври 2007 година	12
Берзански показатели	20
Депозити на населението и претпријатијата кај банките	24
Вкупен надворешен и јавен долг на Република Македонија	25
Актуелни вести од Република Македонија	29
Вести од регионот	40
Макроекономски трендови во III квартал	44

СТАТИИ

М-р Благица Новковска – Зајакнување на капацитетите на институцијата – врвен приоритет за Државниот завод за статистика	48
М-р Марјан Петрески – Индикативен линеарен модел за оценка на моќта на прогнозирање на MakLead – водечкиот композитен индекс на Република Македонија	55

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ

Табела 1: Република Македонија – Основни макроекономски индикатори	66
Табела 2: Одбрани макроекономски индикатори во одделни транзициони економии	66
Табела 3: Бруто домашен производ (реални стапки на раст)	67
Табела 4: Основни краткорочни економски трендови	68
Табела 5: Бруто домашен производ според произведен метод	70
Табела 6: Бруто домашен производ според расходен метод	70
График 1: Бруто домашен производ	71
График 2: Инфлација (просечни стапки во %)	71
График 3: Инфлација (на крај на година во %)	72
График 4: Надворешно–трговска размена	72
Табела 7: Платен биланс на Република Македонија	73
Табела 8: Надворешно–трговска размена по земји	74
Табела 9: Буџет – Централна државна власт	76
Табела 10: Функционална класификација на расходите на Централниот буџет	77
График 5: Функционална класификација на расходите 2006 година	77
Табела 11: Буџет на Република Македонија (Централен буџет и буџети на фондови)	78
Табела 12: Фонд за пензиско и инвалидско осигурување	80
Табела 13: Фонд за здравствено осигурување	81
Табела 14: Агенција за вработување	82
Табела 15: Фонд за магистрални и регионални патишта	83
Табела 16: Надворешен долг на Република Македонија	84
Табела 17: Македонска берза	86
Кредитни линии за мали и средни претпријатија	90
Други проекти за поддршка на мали и средни претпријатија	97







Снимил: Милан СТРЕЗОВСКИ

ПОЧИТУВАНИ,

Крајот на годината вообичаено е период во кој голем дел од потенцијалот на Министерството за финансии е концентриран во подготовка на значајни акти, кои претставуваат основа за функционирањето на државата во наредната година. Крајот на 2007 година во Министерството за финансии го одбележаа активностите поврзани со подготовката на Макроекономската политика и Буџетот на Република Македонија за 2008 година.

Економските резултати кои ги постигна Република Македонија во 2007 година, се најдобри во досегашниот период на транзиција, со позитивни движења во сите сектори на економијата и со нив се потврдува успешноста на амбициозната економска програма на Владата на Република Македонија. Потврда за интензивните реформи во Република Македонија се и извештаите на две реномирани светски институции. Првиот се однесува на Извештајот Doing Business 2008, во издание на Светска банка и Меѓународната финансиска корпорација (IFC), според кој Македонија е рангирана на четвртото место во светот како најреформска земја, во конкуренција од 179 држави во сферата на економијата, а второто признание доаѓа од

Transparency International која ја рангираше Македонија на 84-то место според индексот на перцепција на корупцијата.

По значителните позитивни резултати постигнати во 2007 година, продолжуваме во истата насока. Глобалните цели на економската политика во 2008 година се континуитет на целите од претходната година, а реформите во рамки на овие цели се продолжение на започнатите реформи.

Согласно Програмата за работа на Владата на Република Македонија 2006–2010 година, Макроекономската политика на Република Македонија за 2008 година се карактеризира со длабока реформска агенда во повеќе сфери на економијата, социјалата и животната средина, која се рефлектира низ следниве приоритети:

а) Продолжување на дисциплинираната макроекономска политика. Во 2008 година ќе продолжи активната координација на монетарната политика со останатите сегменти на Макроекономската политика, особено со фискалната, со цел одржување на конзистентно и предвидливо макроекономско окружување, кое е од витално значење за



економските субјекти и граѓаните на Република Македонија.

б) Натомшно создавање на поволно бизнис окружување. Поволното деловно окружување, покрај стабилниот макроекономски амбиент, е основа за отпочнување на нови бизниси, проширување на постојните, креирање на нови работни места, пораст на продуктивноста и конкурентноста – кои се основни предуслови за побрз економски раст и повисок животен стандард на граѓаните. И покрај значителниот напредок во оваа сфера во 2007 година, во делот на влезот на претпријатијата на пазарот, намалување на административните и финансиските трошоци по основ на обврските кон државата за плаќање на даноци, унапредување на финансискиот систем, реформите во судството, регистрирањето на сопственоста и реформите на пазарот на работна сила, во 2008 година ќе продолжиме со довршување на започнатите реформи и ќе започнеме нови, со единствена цел пријателски амбиент за сите деловни субјекти во Република Македонија.

в) Зголемување на вработеноста, подобрување на животниот стандард и намалување на сиромаштијата. Покрај порастот на производството и инвестициите, кои индиректно ќе влијаат врз порастот на вработеноста, Макроекономската политика за 2008 година предвидува понатамошни реформи на пазарот на работна сила и активни политики за вработување, кои ќе придонесат за понатамошен раст на стапката на вработеноста, јакнење на социјалниот дијалог и институциите, намалување на трошоците за работна сила преку хармонизација на социјалните придонеси, како и унапредување на законодавството во делот на сигурност и заштита при работа.

г) Засилени подготовки на Република Македонија за членство во евроатланските организации. Полноправно членство на Република Македонија во НАТО и Европската Унија (ЕУ) претставуваат клучни цели, прифатени од сите релевантни фактори во земјата и уживаат огромна поддршка од страна на населението. Оттука, Владата ќе го продолжи процесот на континуирано усогласување на домашното законодавство со тоа на Унијата, зајакнување на институционалниот капацитет за

имплементација на истото, воспоставување на децентрализиран систем за користење на IPA фондовите (Инструментот за претпристапна помош) и ефикасна преговарачка структура.

Со Буџетот на Република Македонија за 2008 година, кој е веќе усвоен од страна на Собранието на Република Македонија, се обезбедува финансиска поддршка на дефинираните приоритети за 2008 година.

Истиот е конципиран врз основа на проектираните основни макроекономски индикатори за 2008 година, Програмата на Владата на Република Македонија, утврдените таргети во аранжманите со ММФ и Светска Банка, како и врз основа на реализацијата на Буџетот на Република Македонија во текот на 2007 година.

Во Буџетот на Република Македонија за 2008 година, вкупните приходи се планирани на ниво од 128.740 милиони денари, а вкупните расходи од 134.280 милиони денари. При тоа, фискалната рамка и понатаму останува дисциплинирана и прудентна, односно буџетскиот дефицит е планиран во износ од 5.540 милиони денари, што претставува 1,5% од БДП.

Во структурата на вкупните приходи во Предлог Буџетот на Република Македонија за 2008 година, даночните приходи и придонесите учествуваат со 107.287 милиони денари односно 83,3%.

Даночната политика за 2008 година отсликана во Буџетот на Република Македонија се базира на планираните макроекономски индикатори, одличната реализација на даночните приходи во текот на 2007 година и континуитет во спроведувањето на даночните реформи изразени преку натамошно намалување на даночното оптоварување. Имено, во сферата на даночната легислатива од 1–ви јануари 2008 година започнува примената на пропишаната намалена даночна стапка, од 12% на 10% кај данокот на добивка и персоналниот данок на доход. Во насока на хармонизација со директивите на ЕУ, кај Законот за данок на добивка се предвидува редуцирање на видовите приходи кои потпаѓаат во групата приходи кои се оданочуваат со данокот по задршка. Во оваа група на приходи, кои треба да се редуцираат, спаѓаат приходите од



забавни или спортски активности, приходите од наем на подвижни и недвижни добра, приходите во форма на награди добиени во Република Македонија, како и приходите од технички, административни и други услуги.

Согласно Стенд-бај аранжманот склучен помеѓу Владата на Република Македонија и Меѓународниот монетарен фонд, во рамки на даночните реформи од април 2008 година предвидено е да започне интегрираната наплата на социјалните придонеси, а од јули 2008 година хармонизација на минималните основици за плаќање на социјалните придонеси. Согласно аранжманот предвидено е да се изготви и Стратегија за усогласување на основиците на кои ќе се пресметуваат социјалните придонеси и персоналниот данок на доход. Целта на ваквата реформа е намалување на даноците на работната сила, продолжување на борбата против сивата економија, подобрување на деловното окружување, поедноставување на даночното оптоварување на фирмите и стимулирање на вработеноста.

Проекцијата на приходите на социјалните фондови за 2008 година е утврдена врз основа на остварените движења во 2007 година, проектираните макроекономски индикатори за 2008 година, продолжување на процесот на хармонизација на основиците за наплата на социјалните придонеси, ефектите од намалувањето на стапката на персоналниот данок и зголемената даночна дисциплина и контрола.

Во структурата на вкупните расходи сеуште во значителен износ доминираат тековните расходи и тоа 84%, додека капиталните расходи учествуваат со 16%.

Во рамки на тековните расходи кои се планирани на ниво од 112.931 милиони денари, 47% се однесуваат на законските обврски за исплата на пензии, социјални надоместоци, надоместоци за невработени и услугите во здравствената заштита.

За исплата на пензии по сите основи се обезбедени 28.488 милиони денари. Овие средства ќе бидат наменети за исплата на пензии на околу 279.000 пензионери.

За исплата на паричен надоместок по основ на невработеност преку Агенцијата за вработување, планирани се средства во износ од 1.576 милиони денари кои ќе бидат наменети за исплата на паричен надоместок на околу 24.500 невработени лица, согласно законските прописи.

За финансирање на здравствените услуги и за исплата на надоместоци по основ на боледувања обезбедени се 16.264 милиони денари. Во здравствениот сектор се очекува да продолжат реформските процеси во насока на економично и ефикасно користење на средствата на корисниците, како и обезбедување на поквалитетни здравствени услуги.

За исплата на плати и надоместоци на вработените на централната власт планирани се 24.431 милиони денари, односно 21,6% од тековните расходи, во кои се вклучени ефектите од планираното зголемување на плати од 01.10 2008 година и доекипирање на органите на централна власт согласно НПAA програмата, при што платите на вработените во образованието, културата, детската и социјална заштита во општините кои преминаа во втората фаза од децентрализација се вклучени во блок дотациите.

Покрај законските обврски, во рамките на тековните расходи планирани се и средства за поддршка на приоритетни и реформски активности и тоа:

- Во областа на земјоделството, како финансиска поддршка на индивидуалните земјоделци, преку обезбедување субвенции во земјоделството и руралниот развој;
- За привлекување странски инвестиции преку зајакнување на Буџетот на Агенцијата за странски инвестиции, за ангажирање на промотори и за реализација на промотивни кампањи;
- За унапредување на деловни активности, преку поддршка на мали и средни претпријатија;
- За унапредување на информатичкиот развој.
- Финансиска поддршка на Оперативниот план за активни мерки за вработување;



- Со цел продолжување на започнатите реформи во Катастарот, судството, социјалната заштита, здравството и образованието, развојот на општините, рехабилитација на наводнувањето и унапредувањето на деловното окружување, ефикасното искористување на кредитните средства наменети за овие реформи ќе дадат соодветен придонес во реализација на стратешките приоритети и цели на оваа Влада.

Во структурата на вкупните расходи продолжува трендот на зголемување на капитални инвестиции присутен во последните неколку години, изразен преку зголемување на нивното учество, како во вкупните расходи на Буџетот така и во Бруто домашниот производ. Со Буџетот на РМ за 2008 година, истите се планирани на ниво од 5,9% од планираниот БДП за 2008 година. Тоа значи дека во 2008 година капиталните расходи ќе остварат пораст за 1,8 процентни поени повеќе, споредено со 2006 година. Ваквата проекција на капиталните расходи за наредната година се должи, пред се, на цврстата определба за подобрување на расходната структура на Буџетот, со посебна нагласеност на развојната компонента. Планираните капитални расходи за 2008 година главно ќе бидат наменети како поддршка на реализацијата на проектите во следните области:

- Во образованието – за набавка на компјутери, поправка на санитарни јазли во основните и средните училишта, изградба на училишни спортски сали, реконструкции и изградба на основни и средни училишта, набавка на училишни клупи во основните и средни училишта и др;
- Во здравството за набавка на медицинска опрема, опрема за видео надзор и воведување електронска здравствена картичка преку Министерство за здравство и преку Фондот за здравствено осигурување, како и инвестиции за реконструкција на клиниките.
- Во патната инфраструктура, преку Фондот за патишта, ќе се реализираат инвестиции за довршување на Обиколницата Скопје и за започнување на изградба на патните правци Табановце – Куманово, Демир Капија – Смоквица, (за

кои се користат странски кредити од Светска банка ЕИБ и ЕБРД), за изградба на трета лента на Плетвар, Ски Центарот Кожув и Радовиш – Струмица, за локални патишта, за реконструкција и сигнализација на делници на магистрални и регионални патишта, за инвестициско одржување и за подготовка на проекти и физибилити студии за Коридор 8 (делници на потегот Куманово–Крива Паланка, Кичево–Кафасан), како и изготвување нови проекти за повеќе делници (Штип–Делчево, Велес–Прилеп, Миладиновци–Св. Николе–Штип, Прилеп–Битола, Битола–Ресен–Охрид, Битола–Меџитлија).

- Во полицијата за реализација на планираните реформи;
- Реформи во Царината (ангажманот на Crown Agents, набавка на рентгени и воведување нови софтверски решенија);
- Инвестиции во слободни економски зони;
- Купување амбасади;
- Капитални инвестиции преку Министерството за транспорт и врски за реконструкција на мостови, санација на свлечилишта, водоснабдителни и канализациони системи во Прилеп, Тетово, Св. Николе, Маврово, Ростуше, како и трансфери за железничката инфраструктура;
- Капитални инвестиции во областа на културата, во што влегуваат проектите за Стариот театар, Тврдината Кале, Музеј на вода во Охрид, Универзитет Плаошник, Тетовското Кале, локалитет Скупи и Стоби и др.;
- Изградба на спортски сали и игралишта преку Агенција за млади и спорт;
- Реконструкција на казнено поправни домови;
- Поддршка на рамномерен регионален развој преку инвестиции во инфраструктурни проекти.

Реализацијата на планираните капитални расходи во услови на подобрени процедури за јавни набавки ќе дадат значителен придонес во отварањето нови работни места и интензивирање на економската активност.



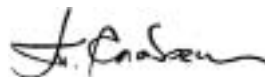
За финансирање на ова ниво на расходи и на- временно сервисирање на обврските по главнина од домашно и странско задолжување во износ од околу 7.000 милиони денари, планирани се прили- ви во Буџетот на РМ во износ од околу 12.523 ми- лиони денари и тоа од: странско задолжување во износ од 5.000 милиони денари, 4.000 милиони де- нари по основ на ново нето-домашно задолжува- ње и повлекување на депозитите на Буџетот во НБРМ во износ од околу 3.500 милиони денари.

Во рамки на проекциите за наредниот средно- рочен период би сакал да истакнам дека планира- ните приходи и расходи го одржуваат ниското ниво на дефицит од околу 1,5% од планираниот БДП, како јасно дефинирано фискално сидро, кое ќе обезбеди зголемување на кредибилитетот на др- жавата, бенефиции од економските постигнувања и значителна поддршка на режимот на фиксен де- визен курс. При тоа, приходите на Буџетот на Ре- публика Македонија во периодот 2008-2010 годи-

на ќе бележат релативно намалување како учест- во во БДП и тоа од 35,3% во 2007 година на 33,8% во 2010 година, пред се како резултат на намалу- вањето на даночното оптоварување, кое пак соод- ветно обезбедува простор за ослободување рас- положливи средства во приватниот сектор и нивно насочување кон зголемени инвестиции и нови ра- ботни места. Во услови на рационално управување со јавните финансии согласно планираните поли- тики и ниското ниво на дефицит, вкупните расходи во наредниот период ќе остварат намалување на своето учество во БДП од 36,8% во 2007 на 35,3% во 2010 година.

Буџетот за 2008 година ќе обезбеди финансиска поддршка на приоритетните активности на Вла- дата на Република Македонија и силно верувам дека истиот ќе придонесе за рапидно менување на економската и социјалната средина во Република Македонија, со цел градење подобра иднина за си- те нас.

Ваш Министер,
Д-р Трајко Славески





**АКТУЕЛНИ
ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА**



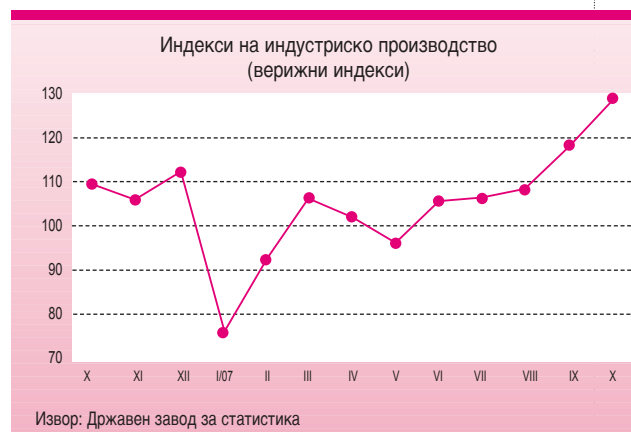
КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

октомври 2007

- Силен пораст на индустриското производство во октомври од 10,5% на годишна основа
- Одредено забрзување на инфлацијата, како резултат на пораст на цените на прехранбени производи
- Зголемување на вредноста (во долари) на извозот на стоки за 38,9% на годишна основа, со истовремен пораст на увозот на стоки за 36,4%
- Во периодот јануари–октомври остварени се 26,2% повисоки буџетски приходи во однос на истиот период од минатата година
- Силен раст на депозитниот потенцијал на банките, надвор од државниот сектор, од 29,4%, придружен со раст на кредитите на приватниот сектор од 40,4%
- Силен пораст (28,8%) на бројот на новорегистрирани работни договори во однос на истиот период од минатата година

1. РЕАЛЕН СЕКТОР

1.1. Кумулативниот индекс на индустриското производство за периодот јануари–октомври 2007, во однос на истиот период од претходната година, забележа пораст од 3,6%.



Притоа, во октомври 2007 година, индексот на индустриското производство е зголемен за 10,5% во однос на октомври 2006 година, и за 6,7% споредено со септември 2007.

Анализирано по сектори, кумулативниот раст на индустриското производство во анализираниот период се должи на зголеменото производство

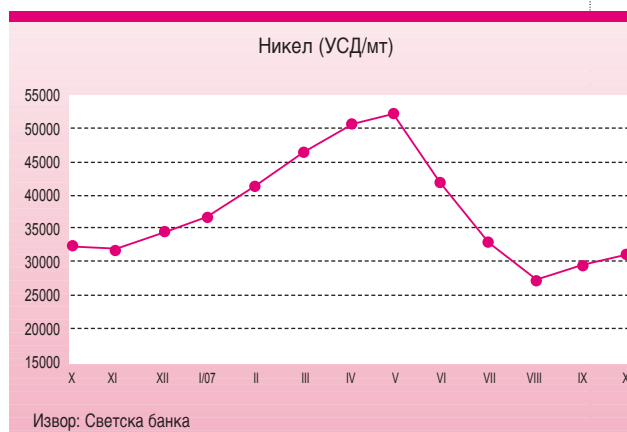
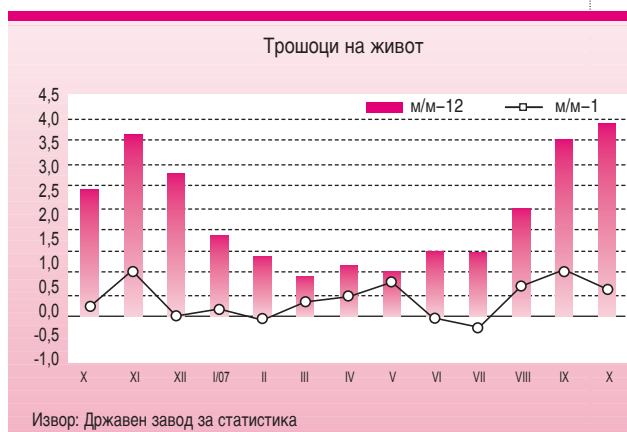


во секторот Вадење руди и камен од 12,8% и растот на Преработувачката индустрија од 5,4%. Сепак, и покрај силниот раст во овие два сектори, намаленото производство во секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода од 12,7% на годишно ниво, негативно влијае врз целокупниот индекс на индустриско производство. Во рамки на Преработувачката индустрија, која има најголемо учество во вкупниот индекс (83,9%), главни носители на растот се производството на прехранбени производи и пијалаци со раст од 7,3%, нафтената индустрија со раст од 4,2%, производство на производи од други неметални минерали од 7,8%, производството на основни метали со раст од 36%, производство на метални производи во металопреработувачката фаза, освен машини и уреди со 42,4%, како и производството на машини и уреди, неспомнати на друго место со 48,2%.

1.2. Кумулативниот индекс на трошоци на живот за периодот јануари-октомври 2007, во однос на истиот период од претходната година, забележа пораст од 1,7%.

Во октомври 2007 година, трошоците на живот се зголемија за 3,9% на годишна основа (во однос на истиот месец од претходната година). Растот главно се должи на зголемените трошоци за храна и пијалаци од 8,2%, облека и обувки од 2,5% и за домување од 1,9%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за месец октомври 2007 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 10.810 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 1,6%.



Индексот на цените на мало во октомври 2007 година, во однос на истиот месец претходната година забележа зголемување од 3,0%. Овој пораст е резултат на зголемените цени во групата земјоделски производи за 16,1%, индустриски производи за 3,9%, непрехранбени индустриски производи за 3,2%, прехранбени производи за 8,1% и индустриско-прехранбени производи за 6,3%.

1.3. Во октомври 2007 година, на светските берзи беше присутен тренд на зголемување на цените кај најголемиот број на производи кои вообичаено имаат најголемо учество во структурата на тргувањето.



Споредено со претходниот месец, кај најголем дел од производите (нафтата, златото, никелот, бакарот, цинкот, шеќерот и јагнешкото месо) евидентиран е пораст на берзанската цена.

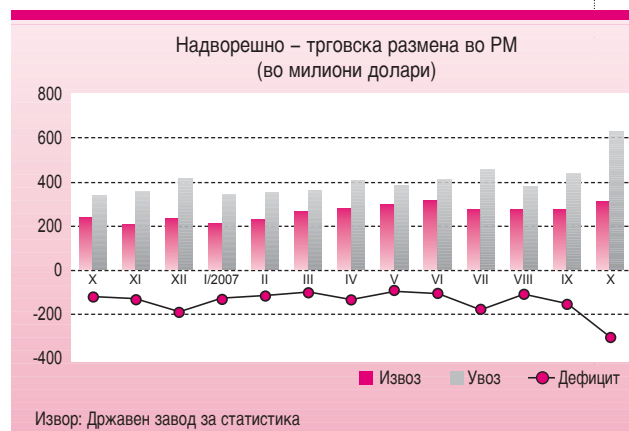
Најголемо зголемување во однос на претходниот месец е реализирано кај суровата нафта. Споредено со септември 2007 година, берзанската цена на нафтата во октомври се зголеми за дури 7,4%. Споредено со октомври минатата година, цената на нафтата оваа година е зголемена за дури 42%.

Гледано од аспект на македонскиот извоз, посебна поволност претставува повторниот пораст на берзанската цена на никелот. Во октомври 2007 година, никелот достигна цена од 31,055 долари за еден метрички тон, односно се зголеми за 5,1% споредено со септември истата година, што ги подобри финансиските ефекти од производството и извозот на никелот во Р. Македонија.

2. НАДВОРЕШЕН СЕКТОР

2.1. Во периодот јануари-октомври 2007 година, вкупната надворешно-трговска размена, во доларска вредност, забележа висок пораст од 37,4% во однос на истиот период минатата година. Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 17,8%, а неговата вредност достигна 2.740,1 милиони долари, што претставува пораст од 38,9%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 25%, а неговата вредност оствари износ од 4.111,5 милиони долари, или пораст од 36,4%. При вакви движења, дефицитот во размената остварен во овој период, пред се поради зголемениот увоз во октомври, забележа пораст од 31,7% во однос на истиот остварен до крајот на октомври 2006 година и изнесува 1.371,4 милиони долари.

2.2. Поголемиот увоз во овој месец во однос на септември (што предизвика и пораст на дефицитот во стоковната размена), пред се е резултат на зголемениот увоз на електрична енергија за 106 мил. долари (стапка од 2002%).



Висок раст на увозот е остварен кај телекомуникациските апарати 14 мил. долари (166%), текстил, предива и слично 10 мил. долари (37%), друмски возила 8,5 мил. долари (32%), погонски машини и уреди 8 мил. долари (513%) канцелариски машини за АОП 7 мил. долари (241%), итн.



Во структурата на извозот, најголемо учество (според СМТК) во изминатите десет месеци отпаѓа на: железо и челик со 38,2%, облека 18,6%, пијалоци и тутун 6,3%, овошје и зеленчук 4,5%, нафта и производи од нафта 4,4%, метална руда и метални отпадоци 3,7%. Овие шест групи производи сочинуваат околу 75,7% од вкупниот извоз на државата.



НАДВОРЕШНО - ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија
(по валути)

извоз	I-X 2006					I-X 2007					апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
	валута	000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структура во %	000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари		
EUR	1.927	1.173.881.347	61,1887	71.828.273.577	74,4	2.357	1.433.979.382	61,1820	87.733.726.550	70,8	260.098.035	22,2
USD	643	489.231.794	49,1537	24.047.552.833	24,9	671	779.281.706	43,0387	33.539.271.560	27,1	290.049.912	59,3
EUR+USD	2.570			95.875.826.410	99,2	3.028			121.272.998.110	97,8		
Вк. извоз	2.576			96.601.346.969	100,0	3.034			123.964.321.395	100,0		28,3

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

2.3. Поголемиот извоз остварен на кумулативна основа во десетте месеци од оваа година, е резултат на зголемениот извоз на железо и челик (стапка од 95%), облека (24%), метална руда и метални отпадоци (68%), овошје и зеленчук (30%), обувки (51%), изработка од неметални минерали (35%), пијалоци (23%), изработки од метал (32%) итн.

Најголем дел од увозот на стоки на кумулативна основа во десетте месеци оваа година отпаѓа на: нафта и производи од нафта 12 %, железо и челик 11 %, текстилни предива и слично 8 %, друмски возила 6%, електрична енергија 5 %, метална руда и метални отпадоци 4%, електрични машини и делови 3% итн.

2.4. Во десетте месеци од 2007 година, околу 66,1% од вкупно извезените стоки се пласирани на пазарот на Европската Унија (ЕУ27), а 50% од вкупно увезените стоки во Република Македонија се со потекло од оваа интеграција. Извозот во Европската Унија е поголем за 51,1%, а увозот е зголемен за 27,3% во однос на истиот период од 2006 година.

2.5. Според валутната структура, во периодот јануари-октомври 2007 година, извозот во евра бележи зголемување за 260 милиони евра (22%), а делот од извозот реализиран на „долар-

скиот пазар“ бележи значително зголемување за 290 милиони долари (59%).

Бокс 1:

Надворешно-трговска размена со Република Бугарија

Со влезот на Република Бугарија во Европската унија (01 јануари 2007 година) и примената на одредбите од „Времената Спогодба за трговија“, како дел од ССА меѓу Република Македонија и ЕУ, извозот на Р. Македонија во Р. Бугарија во периодот јануари-октомври бележи висок пораст од 89%. При понизок раст на увозот од оваа земја од 10%, за прв пат, по неколку години нагорен тренд, дојде до големо намалување на трговскиот дефицит од 102 на 28 милиони долари. Гледано по производи, најголем пораст на извозот во Бугарија е забележан кај: тутун неизжилен за 10 мил. долари; ладно-валани производи, неплатирани, во макари и ненамотани 8,5 мил. долари; руди на цинк 8,5 мил. долари; други топло валани производи од железо, неплатирани 8,1 мил. долари; руди на олово и концентрати 6,6 мил. долари; руди на бакар и концентрати 7,2 мил. долари; топло валани, плоснати производи, неплатирани 5 мил. долари; плоснати, валани производи пресвлечени со пластична маса 2,9 мил. долари; вино од свежо грозје 1,8 мил. долари и друго.

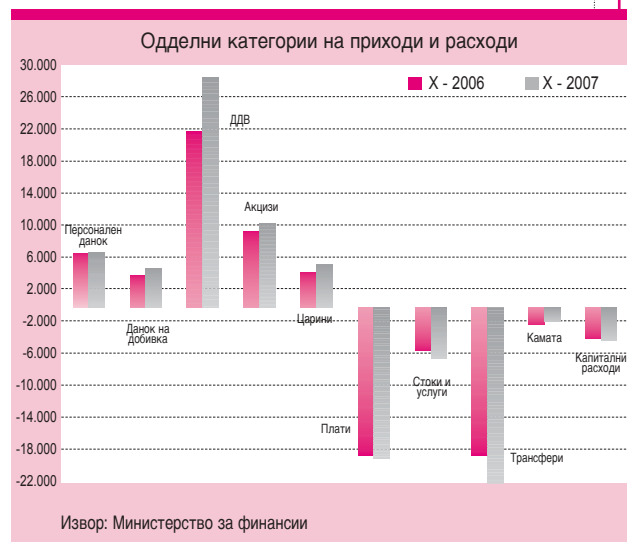


3. ФИСКАЛЕН СЕКТОР

3.1. Во периодот јануари-октомври 2007 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 64.059 милиони денари (19,2% од БДП), што претставува зголемување од 26,2% во однос на истиот период од минатата година. Ваквото зголемување на приходите се должи на зголемената наплата на даночните приходи (за месец октомври изнесуваат рекордни 7.929 милиони денари), но и на недавните приходи поради уплатата на дивидендата од Телеком за 2005 година (2.873 милиони денари).

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 57.974 милиони денари, што претставува зголемување од 21,6% во однос на периодот јануари-октомври минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во десетте месеци од 2007 година изнесува 49,4%, а на акцизите 18,0%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 39.039 милиони денари (11,7% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 30,8% (само за месец октомври рекордни 4.391 милиони денари, што претставува повеќе од двојно зголемување или од 104,7% во однос на октомври 2006г., што се должи на зголемени приходи од ДДВ наплатен при увоз на добра), акцизите од 12,3%, данокот на добивка од 23,5%, приходите од царина се зголемени за 17,4%, додека приходите од персоналниот данок се речиси исти (зголемени за незначителни 1,0% споредено со истиот период лани како резултат на намалената и унифицирана даночна стапка). Неданочните приходи се зголемени за 2,5 пати, главно поради средствата од дивидендата на Телеком.



3.2. Во првите десет месеци од 2007 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваат 46.067 милиони денари (13,9% од БДП), што е повеќе за 5,5% во однос на истиот период од 2006 година.

Најголеми расходни ставки се трансферите (21.813 милиони денари) и платите и надоместоците (18.844 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 35,5% и во однос на истиот период лани тие се зголемени за 2,7%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 6.449 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2006 година за 18,9%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 18,6% повеќе средства споредено со 2006 година и претставуваат најголема расходна ставка. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 8.442 милиони денари, или за 1.125 милиони денари повеќе (15,4%). Каматите се реализирани во износ од 1.882 милиони денари што е помалку за 7,8%.



Во анализираниот период, средствата за капитални расходи изнесуваат 4.037 милиони денари, што е зголемување за 5,9% во споредба со истиот период 2006 година, значи се прекинува досегашниот тренд на намалување на овие расходи. Но и покрај ова, средствата за капитални расходи претставуваат само 41,2% од годишниот план.

3.3. Во периодот јануари-октомври 2007 година, остварен е суфицит на Централниот Буџет од 11.034 милиони денари (3,3% од БДП), додека суфицитот на консолидираниот буџет изнесува 12.012 милиони денари (3,6% од БДП).

4. МОНЕТАРЕН СЕКТОР

4.1. Во октомври 2007 година, примарните пари изнесуваат 33.956 милиони денари и со тоа бележат месечен пораст од 4,4%, додека пак, на годишно ниво порастот изнесува 19,8%.

Просечната каматна стапка на благајничките записи во октомври 2007 година изнесува 4,78% и бележи благо месечно намалување од 0,05 процентни поени. По големиот пад во септември (од 1,7 процентни поени), просечната месечна пондерирана каматна стапка на три-месечните државни записи, забележа пораст од 1,35 процентни поени на месечна основа, достигнувајќи ниво од 5,06% во октомври. Просечните пондерирани каматни стапки на државните записи со рок на доспевање од шест месеци изнесуваа 5,40%.

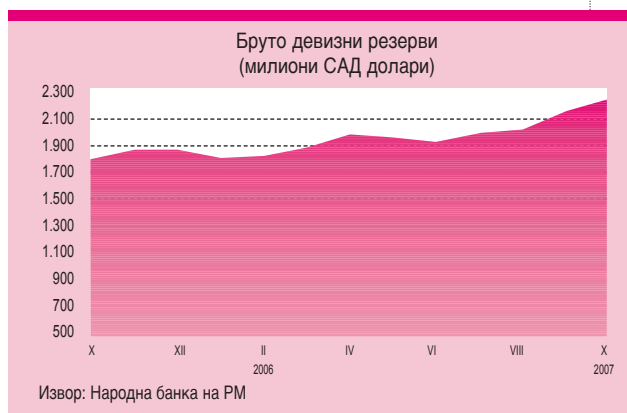
4.2. Побарувачката на готовите пари во оптек во октомври забележа годишен пораст од

12,02%, но во однос на септември регистриран е пад од 1,02%.

Како резултат на месечниот пад на готовите пари во оптек и депозитните пари, најтесниот монетарен агрегат М1, исто така, забележа пад од близу 2% на месечно ниво. На годишна основа пак, монетарниот агрегат М1 бележи пораст од 18,3%. Паралелено со континуираниот пораст на вкупните депозити, и пошироките монетарни агрегати М2 и М4 се во постојан пораст, така во октомври регистриран е пораст од 26% и 27,4%, соодветно.

4.3. Веќе вообичаено, вкупниот депозитен потенцијал го продолжува својот нагорен тренд и овој месец. Така, на крајот на октомври 2007 вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор забележа годишен пораст од 29,4% и пораст од 1,14% на месечно ниво. Во анализираниот период, кредитите на приватниот сектор достигнаа вредност од 88.517 милиони денари, или годишен пораст од 37%. Од аспект на валутата, денарските кредити и пона-таму доминираат во порастот на кредитната активност на банките.

4.4. Во октомври 2007 година, просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити остана непроменета во однос на



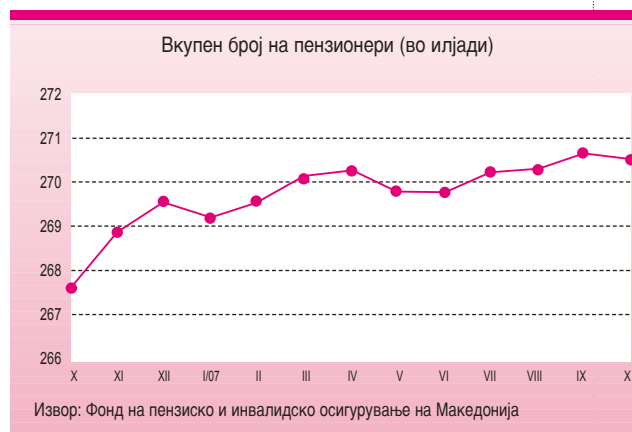
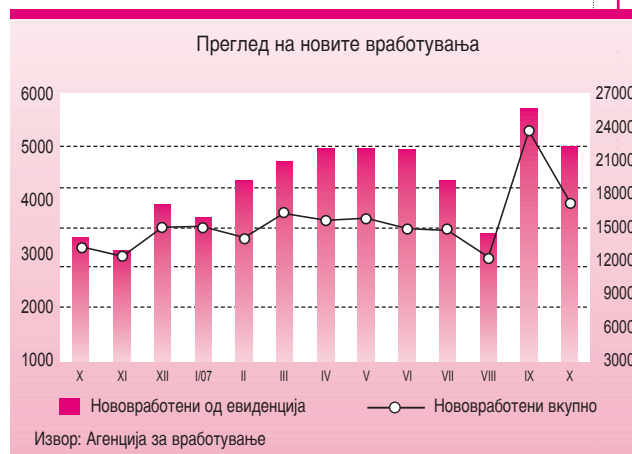
септември, односно го задржа нивото од 10,0%. На годишно ниво пак, просечната пондерирани каматна стапка на денарските кредити забележа намалување од 0,9 процентни поени. Со благо месечно опаѓање од 0,1 процентен поен, просечната каматна стапка на девизните кредити во октомври изнесува 8,5%. На годишно ниво, просечната каматна стапка на девизните кредити бележи пораст од 0,3 процентни поени. Просечните пасивни каматни стапки на денарските и девизните депозити забележаа годишен пораст од 0,5 и 0,3 процентни поени соодветно, достигнувајќи ниво од 5,1% за денарските и 2,0% за девизните депозити во октомври 2007 година.

4.5. Бруто девизните резерви забележаа пораст и овој месец. Имено, во октомври 2007 година, тие остварија пораст од 4,3% на месечно ниво, како резултат на откупот на девизни средства од страна на НБРМ. На крајот на октомври 2007 година, бруто девизните резерви достигнаа ниво од 2.234,2 милиони долари, односно во споредба со декември 2006 година се зголемени за близу 369 милиони долари.

Во текот на октомври 2007 година, при интервенциите на девизниот пазар, НБРМ продаде 10,16 милиони долари и откупи 65,23 милиони долари, што резултираше со откупени 55,07 милиони долари, како нето ефект.

5. СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР

5.1. Во период јануари-октомври 2007 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 159.003 засновани нови работни односи (неопределено време, определено и сезонски), со што за 5,4% е надминат бројот на новите вработувања остварени во цела 2006 година.



Во текот на месец октомври, засновани се нови 17.177 работни односи, што претставува годишен пораст од 30,5%. Притоа, 29,6% од новите вработувања се од регистарот на Агенцијата, и тие претставуваат 54,7% од вкупниот одлив од Регистарот. Додека, како прилив во Агенцијата се регистрирани 8.616 лица, од кои 43,4% се лица на кои им престанал работниот однос.

Како резултат на ова, забележано е намалување на невработеноста за 664 лица, односно 0,18% споредено со претходниот месец. Така, во октомври 2007 година бројот на невработени изнесува 359.943 лица, од кои 76.114 (21,2%) се изјасниле дека се пријавуваат само за остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Исто така, бројот на невработени лица е намален споредено и со истиот месец од претходната година, за 0,4%.



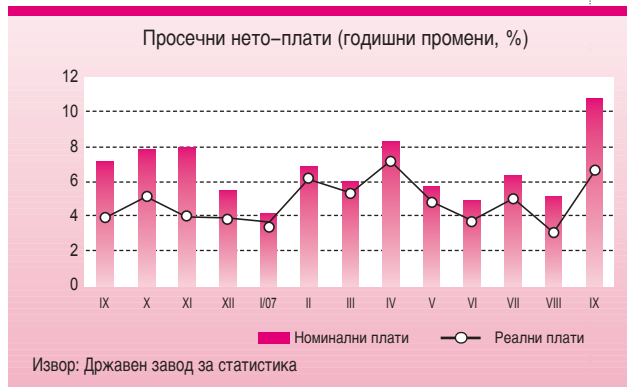
Најголем процент од невработените, односно 67,1% се од урбани средини (градско население), а 58,5% се мажи. Анализирани според образованието, поголемиот дел, односно 51,7% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека околу 7% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголемиот дел од невработените (61,6%) припаѓаат во категоријата 25–49 год. Имено, 81,8% имаат статус на невработени една година или повеќе.

5.2. Во октомври 2007 година, во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се евидентирани 270.547 пензионери, што претставува годишно зголемување од 1,1%.

За исплата на пензии, во овој месец се потрошени 2.076,7 милиони денари, што претставува 49% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет. Имено, заклучно со октомври, 6,7% од проектираниот БДП се троши за оваа намена.

Во октомври 2007 година, вредноста на просечната пензија изнесуваше 7.852 денари, што на годишно ниво претставува пораст од 2,1%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена нето плата во септември 2007 година (последен расположлив податок) изнесува 52,1%, што е и најнизок сооднос во текот на оваа година, како резултат на високиот пораст на платите (индексирањето на пензиите се врши два пати годишно, така што во јануари ќе се зголемат и пензиите следејќи го трендот на платите и инфлацијата).

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во септември (последни расположливи податоци) изнесува 63.078 домаќинства, што претставува благо зголемување споредено со претходниот месец.



Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени 140,6 милиони денари, односно 61,7% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во септември се потрошени околу 67 милиони денари за 18.314 лица, што претставува годишно намалување од 12,7%. Како корисници на постојана парична помош, во овој месец се регистрирани 5.007 лица и за нив се потрошени 16,3 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.508 лица, за што се потрошени околу 4 милиони денари. Вкупните исплати за социјална помош претставуваат 5,3% од вкупните реализирани социјални трансфери на владиниот Буџет за односниот месец.

5.4. Во периодот јануари-септември 2007 година (последни расположливи податоци) споредено со истиот период од 2006 година, забележан е пораст на просечната номинална и реална нето плата за 6,6%, односно 5,1%.

Во септември 2007 година просечната месечна нето-плата по вработен изнесуваше 15.066 денари, што претставува двоцифрен раст од 10,8% на годишна основа, додека на месечна основа растот изнесува 4,3%, што е највисок месечен раст изминатите десет години, а се должи на зголемените плати во градежништото (за 13,1%) и јавната администрација и сообраќајот (за 9,5%). Процентот на невработени кои не примиле плата изнесува 11,6%, и е за 2,8 процентни поени понисок од септември 2006 година.



БЕРЗАНСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Општата слика за состојбите на Македонската берза за хартии од вредност е поволна и со нагорен тренд на вкупниот промет остварен преку класично тргување и блок трансакциите. Краткорочните флукутации се типична особина и неразвоен дел од берзанското работење, па во еден момент преовладуваа голем интерес од страна на инвеститорите, пораст на Македонскиот берзански индекс и позитивни вредности на берзанските индикатори, но, во одредени моменти доминираа меланхолични расположенија.

Анализата на Пазарот на јавно поседувани друштва укажува дека во изминатиот подолг период, акциите кои се тргуваат на овој пазар се особено атрактивни за инвеститорите. Можна причина за нивната голема привлечност е законската обврска (согласно Законот за хартии од вредност) на друштвата кои котираат на Пазарот на јавно поседувани друштва за пренесување на ценовно чувствителните информации кон Комисијата за хартии од вредност. На тој начин се создаде потребата од воведување на МБИД индексот (со полн назив—Индекс на јавно поседувани друштва) кој ќе го прикажува движењето на цените на акциите на овие друштва. МБИД индексот е ценовен, непондериран индекс составен од обични акции на хетерогени друштва кои котираат на Пазарот на јавно поседувани друштва и кои се избираат од страна на Комисијата за берзански индекс. Така, на македонските инвеститори им се олеснува следењето на цените на акциите на јавно поседуваните друштва, а имаат и можност за еден сумарен преглед на цените на Пазарот на јавно поседувани друштва.

Со измените на Законот за инвестициски фондови, во Македонија се појавија првите приватни (заеднички) фондови (mutual hedge funds), а од неодамна започнаа и со работа. Со погод-

ностите што ги нудат, како што е анонимност на инвеститорите и добра заработка, овие фондови ќе бидат силни конкуренти на банките. Сега постои можност вишокот капитал кој нема да се користи за финансирање на инвестиции да се слеза во приватните хедџ фондови и оттука (преку нив) да се инвестираат во хартии од вредност. Приватните фондови се очекува во иднина да иницираат зголемена раздвиженост на Берзата, бидејќи средствата кои всушност ги прибираат преку приватни понуди од анонимните инвеститори, потоа ќе ги насочуваат во хартии од вредност на Берзата.

Македонската берза за хартии од вредност во септември 2007 година се карактеризира со благи флукутации во прометот и цените на акциите. Имено, состојбите на Берзата во септември беа стабилни сè до крајот на месецот кој беше обележан со значаен пад на прометот и на цените на акциите и покрај големото присуство на инвестициските фондови.

Октомври 2007 година, беше обележан со надолен тренд и неповолни движења на Берзата. Цените на речиси сите акции пагаа, обемот на тргување беше намален, а веќе кон крајот на месецот почна да се чувствува доза на загриженост кај инвеститорите, иако познавачите на Берзата укажуваа дека овие состојби се од краткорочен карактер и нормална појава. Сепак, овој месец се случија и некои покрупни продажби кои ја ублажија состојбата и ги подобрија сумираните месечни резултати остварени на Берзата.

Во октомври 2007 година, на Македонската Берза за хартии од вредност, по пат на класично тргување е реализиран промет од 5.072 милиони денари, а со тоа и месечен пораст од 48,76%, кој пред сè се должи на зголемениот обем на



прометот остварен преку тргувањето со акции, а значаен е и процентуалниот пораст на тргувањето со обврзниците.

Прометот со акциите остварен по пат на класичното тргување во октомври 2007 година, изнесува 4.688 милиони денари и со тоа бележи пораст од 42,15% на месечно ниво. Во септември пак, прометот остварен преку класичното тргување со акциите забележа вредност од 3.298 милиони денари и со тоа мал пораст од 5,50% во однос на август.

Во октомври 2007 година извршени се 14 блок трансакции и притоа реализиран е промет од 1.589 милиони денари што всушност претставува висок месечен пораст од 608,67%. Спротивно на ова пак, во септември (иако бројот на трансакции е зголемен од 3 на 5) прометот со блок трансакциите бележи пад од 12,05% во однос на август.

Во септември и во октомври 2007 година не е реализиран промет со акциите и уделите на државниот сегмент.

Вкупниот промет на Македонската Берза за хартии од вредност во октомври 2007 година, достигна близу 6.661 милиони денари и така забележи пораст од дури 83,31% на месечна основа. Во септември пак, вкупниот промет изнесуваше 3.634 милиони денари или само 4,28% повисок од истиот регистриран во август.

Учеството на странските инвеститори во вкупниот промет остварен на официјалниот пазар на Берзата, во октомври изнесува 21,64%, и во однос на претходниот месец забележано е намалување од 0,4%.

Просечниот дневен промет во октомври 2007 година е зголемен за 48,76% на месечна основа

или од 170,5 милиони денари во септември на 253,6 милиони денари во октомври. Спротивно на порастот на просечниот дневен промет, просечниот дневен број на трансакции, во анализираниот период опадна за 14,33% и во октомври на Македонската Берза за хартии од вредност се реализираа просечно по 574 трансакции на ден.

Прометот со обврзниците во септември 2007 година, забележува пораст од 92,06% во однос на август, со реализирани 111,8 милиони денари месечен промет. Во октомври 2007 година, прометот со обврзниците забележува уште поинтензивен пораст од дури 243,56% на месечна основа, со што всушност достигна ниво од 384,1 милиони денари. Прометот со обврзници од старо девизно штедење во октомври изнесува 18,2 милиони денари и притоа просечната цена е 89,11% од номиналната вредност т.е. за 0,9% повисока од нивната цена во септември.

Во анализираниот период, тргувањето со обврзниците за денационализација од првата емисија беше мало. Имено, во октомври остварен беше промет од само 182,5 илјади денари, а просечната цена беше непроменета во однос на септември или 84,0% од номиналната вредност. Спротивна ситуација забележуваме кај обврзниците за денационализација од втората емисија кои беа атрактивни овој месец, па со просечна цена од 85,20% од номиналната вредност беше остварен промет од 156,7 милиони денари. Просечните цени на обврзниците за денационализација од третата емисија во октомври бележат ниво од 83,10% од номиналната вредност или месечно опаѓање од 0,9%. Обврзниците за денационализација од четвртата и петтата емисија пак, бележат месечен пораст во просечната цена, и тоа од 81,10% на 81,96% од номиналната вредност за обврзниците од четвртата и од



80,17% на 80,82% од номиналната вредност за обврзниците за денационализација од петтата емисија. Обврзниците од шестата емисија забележуваат мал пад на последната просечна дневна цена од 80,67% во септември, на 80,48% во октомври.

Официјалниот берзански индекс (МБИ-10) како индикатор на движењето на цените на акциите, во октомври 2007 година, укажува на пад на цените на акциите, односно МБИ-10 се намалува од 9.283 индексни поени во септември на 8.259 индексни поени во октомври (или за 11,04% на месечно ниво).

Анализата на прометот по пазарни сегменти, укажува на промена во структурата на прометот по пазарни сегменти. Имено, во октомври 2007 година, најголемиот дел од прометот или 50,97% од вкупниот промет отпаѓа на редовниот пазар. Изразено во апсолутна вредност, на редовниот пазар е реализиран промет од 3.395 милиони денари. Официјалниот пазар и блок трансакциите пак, имаат речиси подеднакво учество во вкупниот промет. Така, официјалниот пазар учествува во структурата на прометот со 25,17%, а блок трансакциите со 23,86%, или изразено во апсолутни вредности 1.676 и 1.589 милиони денари, соодветно.

Во октомври 2007 година, вкупниот промет на 10-те акции со најголемо учество на прометот на официјалниот пазар на Македонската Берза за хартии од вредност изнесува 2.677 милиони денари. Помеѓу нив со најголем промет од 1.525 милиони денари и учество од дури 56,95% во вкупниот промет се издвојуваат акциите на Комерцијална банка-Скопје. Потоа следат Алкалоид-Скопје со промет од 143,7 милиони денари и Макпетрол-Скопје со промет од 119,8 милиони денари, чие учество во прометот изнесува 5,37% и 4,47%, респективно. Исто така, и во септември 2007 година, помеѓу 10-те акции со најголемо учество на прометот на официјалниот пазар, акциите на Комерцијална банка се издвојуваа од аспект на прометот и учеството во вкупниот промет, но споредено со октомври, овие вредности

беа далеку помали. Имено, во септември прометот со акциите на Комерцијална банка изнесуваше 276,3 милиони денари, а учеството во вкупниот промет забележа 13,09%.

Во октомври 2007 година, најголем месечен пораст на просечната цена на акциите оствари РЖ Услуги-Скопје, со просечен пораст на цената од 17,39% и просечна цена по акција од 1.487,87 денари. Потоа следат Хотели Макпетрол-Охрид и Киро Кучук-Велес чија просечна цена по акција изнесува 1.583,51 денари и 9.881,38 денари, соодветно, и со тоа остварија месечен пораст од 9,72% и 6,37%.

Најголем пад на просечната цена на акциите во октомври 2007 година забележа цената на акциите на Тутунски комбинат-Прилеп, која опадна за 24,85% и изнесува 859,46 денари. Голем пад во октомври забележаа и цените на акциите на ГП Маврово-Скопје и Фершпед-Скопје 16,50% и 15,28%, соодветно.

Анализата на временската серија на сопственичката структура на акционерските друштва открива дека во октомври 2007 година, од котираните акционерски друштва на Македонската Берза за хартии од вредност кои го сочинуваат МБИ-10 индексот, најголема застапеност на странски капитал во вкупната главнина повторно има во: Макстил-Скопје (каде застапеноста на странскиот капитал е 80,95 од вкупната главнина на друштвото), Бетон-Скопје (62,38%) и Комерцијална банка (57,48%) и дека овој редослед е непроменет од мај 2007 година.

Во октомври 2007 година, вкупната пазарна капитализација бележи месечен пад од 5,48% и изнесува 326.745 милиони денари. Пазарната капитализација на акциите на Македонската Берза во октомври изнесува 306.602 милиони денари и во однос на септември остварува пад од 5,86%. Пазарната капитализација на обврзниците, пак, во октомври 2007 година забележа пораст од 0,76% на месечно ниво и изнесува 20.143 милиони денари.



БЕРЗАНСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

	септември 2007	октомври 2007	% промена
ПРОМЕТ (денари)			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	3.409.403.864	5.071.749.594	48,76
АКЦИИ	3.297.600.369	4.687.633.427	42,15
ОБВРЗНИЦИ	111.803.495	384.116.167	243,56
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕ ПРОМЕТ (денари)	170.470.193	253.587.480	48,76
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕН БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ	670	574	-14,33
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	224.248.312	1.589.184.035	608,67
ДРЖАВЕН СЕГМЕНТ (АКЦИИ)	-	-	-
ДРЖАВЕН СЕГМЕНТ (УДЕЛИ)	-	-	-
ВКУПНО	3.633.652.176	6.660.933.629	83,31
БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	13.407	11.462	-14,51
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	5	14	180,00
ДРЖАВЕН СЕГМЕНТ	-	-	-
ВКУПНО	13.412	11.476	-14,43
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА (денари)			
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА АКЦИИ	325.693.569.486	306.601.847.106	-5,86
БЕРЗАНСКА КОТАЦИЈА-АКЦИИ	134.579.566.105	119.877.338.538	-10,92
ПАЗАР НА ЈАВНО ПОСЕДУВАНИ ДРУШТВА	191.114.003.381	186.724.508.568	-2,30
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА ОБВРЗНИЦИ	19.990.740.671	20.143.142.162	0,76
ВКУПНО ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА	345.684.310.157	326.744.989.268	-5,48
МБИ-10	9.283,00	8.258,54	-11,04
МБИД	9.810,08	9.378,39	-4,40
ОМБ	102,07	101,94	-0,13
БРОЈ НА КОТИРАНИ ДРУШТВА	39	39	-
БРОЈ НА ДЕНОВИ НА ТРГУВАЊЕ	20	20	-



ДЕПОЗИТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО И НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА КАЈ БАНКИТЕ

Депозити на правни и физички лица

Од почетокот на 2007 година депозитите на населението континуирано се зголемуваат. Во септември 2007 година депозитите на населението изнесуваа 87.308 милиони денари, што претставува зголемување за 1,72% во однос на претходниот месец, односно, значителен пораст од 31,13% на годишна основа. Зголемувањето главно се должи на порастот на денарски депозити за 3,46%. Депозитите по видување на населението остварија зголемување за 1,07%, додека орочените депозити се зголемија за 2,16%.

Во октомври 2007 година депозитите на населението изнесува 89.575 милиони денари, што во однос на претходниот месец претставува зголемување од 2,59%, односно, позначајно зголемување од 29,66% на годишна основа. Доколку ги анализираме депозитите според рочност, ќе констатираме дека кај депозитите по видување имаме намалување од 1,01%, односно на годишна основа зголемување за 8,83%, додека орочените депозити се зголемени за 4,96%, а на годишна основа за 47,16%. Гледано по

валути, денарските депозити изнесуваат 39.876 милиони денари, со годишно зголемување од 62,24%.

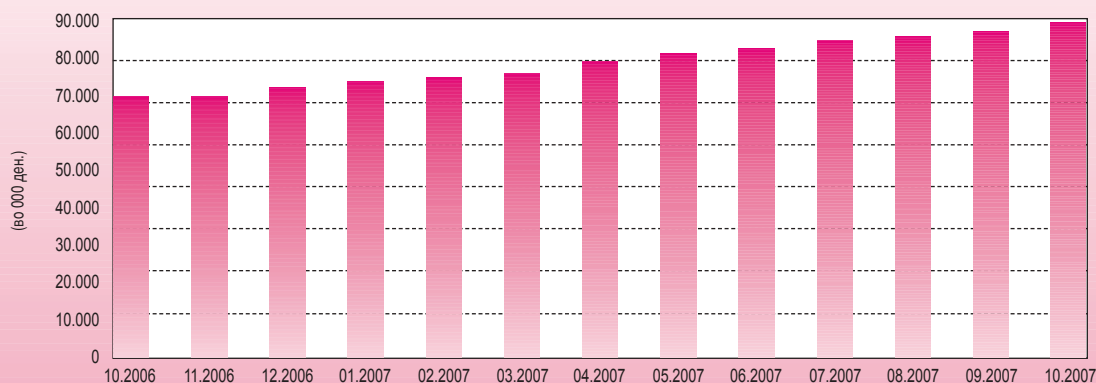
Депозити на Претпријатијата

Анализирано по сектори, месечен пораст остварија и депозитите на населението на корпоративниот сектор, при што позначаен позитивен придонес имаат депозитите на населението од 65%.

Фондот за Осигурување на депозитите врши обесштетување само на депозитите на физичките лица кај банките и штедилниците

Од вкупно пресметаната обврска за обесштетување (3 банки и 3 штедилници) во износ од 188.605 милиони денари, до 31.10.2007 година Фондот за осигурување на депозити исплатил обесштетување во износ 178.098 милиони денари. Заклучно со октомври 2007 година, Фондот исплатил 94,43% од вкупно пресметаната обврска за обесштетување. Односот на вкупните средства со кои располага Фондот и вкупните депозити на физичките лица во банките изнесува 3,23%.

Состојба на депозитите на физички лица кај банките и штедилниците



ВКУПЕН НАДВОРЕШЕН И ЈАВЕН ДОЛГ

1. Надворешен долг

Бруто надворешниот долг¹⁾ со состојба на 30.09.2007 година изнесува 2.408,9 милиони евра и во споредба со состојбата на крајот на 2006 година е зголемен за за 86 милиони евра. Зголемувањето на бруто долгот во најголем дел се должи на порастот на долгорочниот долг во банкарскиот сектор (71 милиони евра).

Бруто надворешниот долг во државниот сектор изнесува 887,1 милиони евра, од кои 185,0 милиони по основ на еврообврзници. Во однос на 2006 година долгот во овој сектор е намален за 179,8 милио-

ни евра. Во банкарскиот сектор бруто надворешниот долг изнесува 340,7 милиони евра, односно пораст од 71 милиони евра во однос на 2006 година, како резултат на порастот на краткорочниот долг за 50 милиони евра и 22 милиони евра на долгорочниот долг. Краткорочниот долг во вкупниот бруто долг на банкарскиот сектор опфаќа 49%, односно изнесува 165,5 милиони евра, од кои најголем дел претставува долг по основ на валути и депозити (114,3 милиони евра). Во останатите сектори (небанкарски финансиски посредници кои вршат активности на прибирање на депозити и давање на кредити) бруто надворешниот долг достигна износ од 808,6 милиони евра, што претставува пораст од

во милиони ЕУР			
	дек. 2005	дек. 2006	октомври 2007
Надворешен јавен долг	1.388,5	1.180,6	987,9
Долг на општа Влада	1.245,4	1.025,2	840,7
Централна банка	52,7	42,4	0,0
Јавни претпријатија	143,2	155,4	147,3
Внатрешен јавен долг	603,7	651,2	561,6
Долг на општа Влада	603,7	648,4	559,6
Централна банка (благајнички записи)	146,7	155,3	291,8
Јавни претпријатија	N / A	2,8	2,0
Вкупен јавен долг - Закон за јавен долг	1.992,2	1.831,8	1.549,5
Надворешен јавен долг % одвкупен јавен долг	69,7	64,4	63,8
Внатрешен јавен долг % одвкупен јавен долг	30,3	35,6	36,2
Вкупен јавен долг % од просечен БДП	42,8	36,6	28,4
Вкупен јавен долг како % од просечен извоз	121,4	95,7	73,0
Долг на општа Влада	1.849,0	1.673,6	1.400,2
Долг на општа Влада % од просечен БДП	39,7	33,4	25,7
Долг на општа Влада како % просечен извоз	112,7	87,5	66,0
Вкупен јавен долг според ГФС методологија*	2.191,6	2.029,5	1.841,3
Вкупен јавен долг % од просечен БДП	47,1	40,6	33,7

Извор: Министерство за финансии и Народна Банка на РМ
*Според ГФС методологијата, освен долгот на општа Влада и долгот на јавните претпријатија се вклучува и долгот на Централна банка

1) Бруто надворешниот долг претставува состојба на сите идни обврски на резидентните кон нерезидентните што вклучува обврски по главнина, достасани неплатени обврски по главнина и камата, како и пресметана задоцнета камата, независно од видот на инструментот и рочноста.



22 милиони евра во однос на 2006 година. Кај останатите сектори долгорочниот долг изнесуваше 358,3 милиони евра, а краткорочниот долг 450,2 милиони евра, од кои најголем дел, односно 307,4 милиони евра долг по основ на комерцијални кредити. Директните инвестиции како обврски кон директните инвеститори изнесуваат 372,5 милиони евра, што во однос на 2006 година претставува пораст од 43 милиони евра.

2. Јавен долг

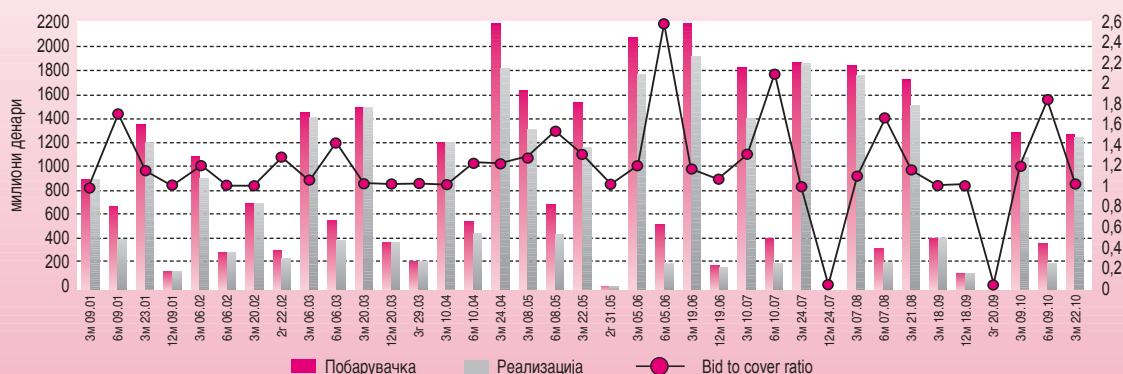
Намалување на вкупниот јавен долг – Вкупниот јавен долг на Република Македонија согласно националната методологија (според која не се вклучува долгот на Народна банка на Република Македонија), во октомври 2007 година се намали за 282,3 милиони евра, односно за 15,4% споредено со декември 2006 година. Надворешниот јавен долг во декември 2006 година изнесуваше 1.180,6 милиони евра и бележи константно опаѓање, што главно се должи на операциите на предвремен откуп на долг во текот на 2007 година, така што на крајот на октомври 2007 година изнесуваше 987,9 милиони евра, додека внатрешниот јавен долг се намали за 89,6 милиони евра и кон крајот на октомври 2007 година изнесуваше 561,6 милиони евра.

Примарен пазар на државни хартии од вредност – во септември 2007 година на аукцијата на 3-месечните ДХВ беше понуден износ од 2.100.000.000

денари и се постигна побарувачка која изнесуваше 415.000.000 денари, додека кај 12-месечните ДХВ во октомври беа понудени 600.000.000 денари и беше постигната побарувачка од 119.500.000 денари. На првата аукција на 3-месечните ДХВ во октомври 2007 година беше понуден износ од 1.395.000.000 денари, а побарувачката изнесуваше 1.273.220.000 денари, додека на последната аукција истиот месец беше понуден износ од 1.900.000.000 денари, при што побарувачката достигна ниво од 1.264.070.000 денари. Кај 6-месечните ДХВ во октомври е понуден износ од 200.000.000 денари, додека побарувачката која се постигна беше за 163.270.000 денари поголема од понудата и истата изнесуваше 363.270.000 денари. Кај 12-месечните ДХВ во октомври беа понудени 600.000.000 денари и беше постигната побарувачка од 119.500.000 денари.

Во текот на септември и октомври, каматната стапка кај 3-месечните државни хартии од вредност (ДХВ) бележи тренд на значително зголемување. Пондерираната каматна стапка во текот на септември изнесуваше 3,71%, додека во текот на октомври на аукцијата одржана на 09.10.2007 година се реализираше каматна стапка од 4,91%, а на аукцијата на 22.10.2007 година, каматната стапка бележи благ пораст и го достигна нивото од 5,18%. Пондерираната каматна стапка на 6-месечните ДХВ, во месец октомври изнесуваше 5,40%. Кај 12-месечните ДХВ, пондерираната каматна стапка на аукцијата во септември изнесуваше 5,13%. Аукциите со

Побарувачка и реализација на аукциите на ДХВ јануари – октомври 2007



Извор: Министерство за финансии

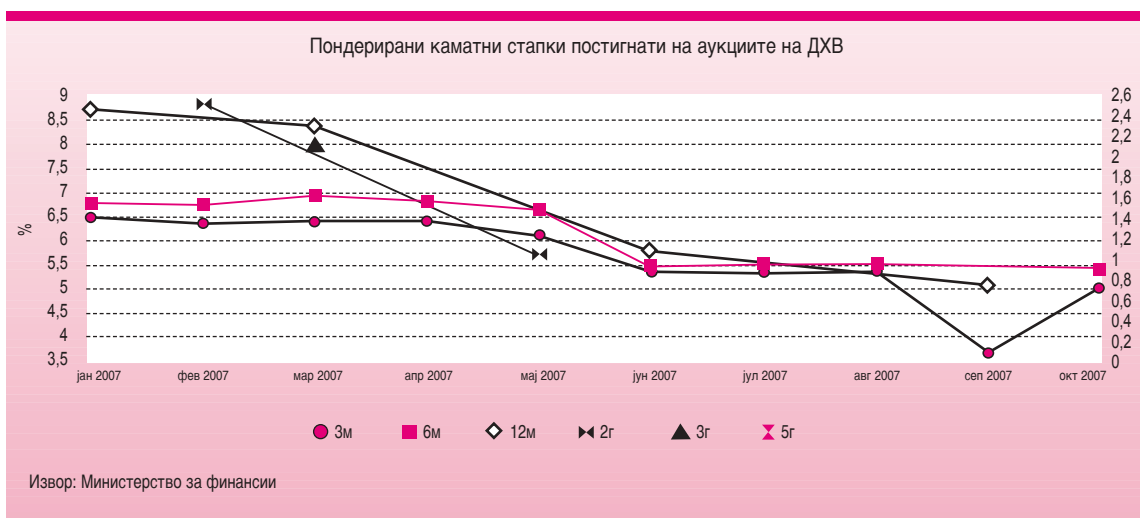
ознака Д32007/17-91 и Д32007/09-182, со датум на одржување 04.09.2007 година, беа поништени, додека пак, на аукцијата на 3-годишната ДХВ, која се одржа во септември, не беше забележан интерес на страната на побарувачката. Доколку се направи споредбена анализа на движењата на каматните стапки на ДХВ во 2007 во однос на 2006 година истите покажуваат тренд на намалување. Илустративно, пондерираната каматна стапка на 3-месечните државни записи постигната на аукциите во октомври 2006 година изнесуваше 6,27% додека пак, истата на аукциите во октомври 2007 година се намали за околу 1,22 процентни поени и изнесуваше 5,05%. Кај 6-месечните државни записи пондерираната каматна стапка во октомври 2006 година достигна нивото од 6,88% и со перманентно намалување во текот на годината, во месец октомври 2007 достигна ниво од 5,54%. Трендот на движење на каматните стапки е идентичен и кај останатите рочности на ДХВ.

Секундарен пазар на државни хартии од вредност- На пазарот преку шалтер кај државните записи (ДЗ) во период јули - октомври 2007 година, не се забележани тргувања. Додека пак, кај државните обврзници (ДО) во септември остварена е една трансакција со номинален износ од 10.000.000 денари, со просечна цена од 100,000 и просечен принос до достасување од 8,962%. Во октомври на пазарот преку шалтер, исто така, е забележана една трансакција со ДО со номинален износ од 1.000.000

денари, постигнатата просечна цена изнесува 99,600, а просечениот принос до достасување изнесува 7,651%.

На Македонската берза во септември се тргуваше со структурни обврзници со вкупен обем од 2.260.212 евра, а вкупниот промет на тргување со структурните обврзници изнесува 1.827.681 евра или 111.803.495 денари. Просечниот принос до достасување го достигнува нивото од 7,68% во месец септември. Вкупниот обем на тргување на Македонската берза со структурни обврзници во октомври изнесуваше 7.558.008 евра, а вкупниот промет на структурните обврзници изнесува 6.277.659 евра или 384.116.167 денари. Просечниот принос до достасување забележува ниво од 7,81%.

На меѓународниот пазар на капитал се тргува и со еврообврзницата која што Р. Македонија ја издаде на 8.12.2005 година. Во јануари 2007 година, тргувањето се одвива по релативно високи цени, за да следи период на нивно намалување. Овој тренд на намалување, посебно во месеците јуни и јули е забележан и во минатата година, што може да се протолкува како период во кој тргувањата на меѓународниот пазар генерално се намалени. Во наредниот период се очекува повторно зголемување на интересот за еврообврзницата, како резултат на бројните активности кои ги презема Република Македонија на полето на привлекување на странски инвеститори, а сето тоа ќе придонесе и до зголемување на цените по кои се тргува;



Предвремен откуп на долгот кон Париски клуб на кредитори – согласно Мултилатералниот договор потпишан во Париз на 24 јануари 2007 година со 13 земји членки на Парискиот клуб, Република Македонија во периодот од 31 јануари до 30 април 2007 година предвременно го откупи долгот кон Парискиот клуб на кредитори во вкупен износ од 67 милиони евра, по номинална вредност и без плаќање на дополнителни пенали или провизии. Преку откупот на овој долг се проценуваат каматни заштеди во Буџетот на Република Македонија во 2007 година од 2,5 милиони евра, а каматни заштеди ќе се остваруваат и понатаму до 2011 година во вкупен износ од 9,8 милиони евра.

На 11 јули 2007 година Република Македонија потпиша билатерален договор за консолидација и отплата на одредени долгови со Република Италија. Се работи за долг на македонските претпријатија кои користеа кредити од Италија преку банки од другите републики од поранешна СФРЈ, во рамки на Парискиот клуб на кредитори. Имено, Република Македонија беше прва земја од останатите републики на поранешна СФРЈ која во 1998 година во рамките на Парискиот клуб на кредитори го регулираше долгот наследен од поранешна СФРЈ кон Италија. Сепак, во подоцнежниот период се појави дополнителен долг кој не беше опфатен со договорот од 1998 година. Со цел нивно регулирање, двете страни започнаа преговори на кои беа утврдени условите и начинот на регулирање на долгот кон Италија.

Со Договорот се утврди долгот во износ од 6.785.821,75 евра и 1.194.779,5 долари да се репрограмира, и да биде целосно откупен заедно со останатиот долг во износ од 930.593,33 евра и 1.541.621,83 долари кон Италија, за кој веќе беше постигната согласност во рамките на Парискиот клуб на кредитори. Дополнително, долгот кој има третман на развојна помош во износ од 1.800.833,65 долари е договорено да не се отплаќа, туку истиот да се замени (конвертира) со проекти од социо-

развиен карактер, односно со Проектот, „Компјутеризација на основното образование“, или алтернативно со проектите:

- Проект за модернизација на царинската администрација–набавка на мобилен рентгентски систем за инспекција на возила со големи димензии и контејнери
- Субвенционирање на вработување на самохрани родители, хендикепирани лица и деца без родители
- Санација на свлечиште Рамнина во Велес

Договорот беше ратификуван од страна на Парламентот на Република Македонија, по што на 31 Октомври 2007 година се изврши целосен откуп на италијанскиот долг од страна на Република Македонија.

Извршен предвремен откуп на Обврзницата за санација на Стопанска банка А.Д. Скопје по номинална вредност во износ од 1.302,5 милиони денари;

Издавање на шестата емисија на обврзниците за денационализација–врз основа на Законот за издавање на обврзници на Република Македонија за денационализација („Сл. весник на РМ“ број 37/2002), во износ од 18 милиони евра;

Извршен предвремен откуп на дел од долгот кон Меѓународната банка за обнова и развој во износ од 96,1 милиони евра;

Предвремен откуп на долгот кон Меѓународниот монетарен фонд, во вкупен износ од 29,19 милиони СПВ (односно 32,8 милиони евра).

Предвремен откуп на два кредити од Европската инвестициона банка – на 15 август 2007 година, Министерството за финансии изврши предвремен откуп на овие кредити во износ од 6,82 милиони евра и со оваа операција ќе се остварат каматни заштеди во Буџетот на Република Македонија во наредните три години во износ од 385 илјади евра.



АКТУЕЛНИ ВЕСТИ

ЗА МАКЕДОНСКОТО ЗЕМЈОДЕЛСТВО ВО НАРЕДНИТЕ ТРИ ГОДИНИ 50 МИЛИОНИ ЕВРА ОД ЕУ

Македонија преку ИПАРД Програмата во наредните три години ќе добие околу 50 милиони евра. Средствата ќе се искористат за зголемување на производството и квалитетот, главно во месната и млечната индустрија, како и во секторот вино. Ќе се поддржува и промена на сортната структура кај ловозите насади.

– Македонија влезе во Буџетот на Европската унија за 2008 година. За да се реализираат средствата од претпристапните фондови, треба да се доекипира и акредитира платежната ИПАРД Агенција – рече на прес-конференција заменик министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство Перо Димшошки.

Според заменик министерот, основна цел на македонската ИПАРД Програма е зголемување на конкурентноста на земјоделството и развој на руралните подрачја.

– Веќе е формирано меѓуресорското тело за рурален развој и тоа практично ќе ја креира стратешката рурална политика – посочи Димшошки.

Тој смета дека земјоделците се генерално информирани за начинот на кој можат да дојдат до европските пари, а Владата, како што истакна, ќе им помогне преку обезбедување услови за поволни кредити.

ЗАПОЧНА ПРОЕКТОТ НА КРАУН ЕЈЦЕНТС СО ЦАРИНАТА

Министерот за финансии, д-р Трајко Славески, претседаваше со првиот состанок на Управниот одбор на Проектот кој ќе врши надзор над спроведувањето на Договорот потпишан со британската компанија Краун Ејџентс.

Договорот започна да се реализира на 3 октомври 2007 година и ќе се спроведува во наредните



две години. Единаесет советници на Краун Ејџентс ќе работат постојано на Програмата, а поддршка ќе добиваат и од неколку советници со пократок престој. Сите тие тесно ќе соработуваат со своите партнери од Царинската Управа на Република Македонија. Експертите на Краун Ејџентс ќе помогнат во воведување на контрола, системи и процедури засновани на ризик како примарна основа за царинските активности, развој на функциите на истраги и разузнавање во Царинската Управа, ќе обезбедат долгорочна оперативна и техничка поддршка на службите на Царинската Управа за контрола и истраги за откривање на незаконска трговија, шверц и економски криминал и ќе помогнат во развојот на стратегијата за анти-корупција.

ДВОЈНО ЗГОЛЕМЕН МАКЕДОНСКИОТ ИЗВОЗ ВО ЦЕФТА

Членството во ЦЕФТА и донесе бенефит на Македонија бидејќи македонскиот извоз во земјите-членки на оваа организација е речиси двојно поголем отколку увозот во првите 11 месеци од 2007 година. Според податоците од Државниот завод за статистика, во трговската размена со земјите од Западен Балкан бележиме суфицит од над 350 милиони долари. Овде не е вклучена размената со



Косово и со Молдавија, кои исто така се членки на Централноевропскиот договор за слободна трговија, покрај Хрватска, Босна и Херцеговина, Албанија, Србија и Црна Гора.

Вкупниот извоз во Западен Балкан изнесува околу 900 милиони долари, што е речиси за 300 ми-

лиони долари повеќе од истиот период во 2006 година. Во овие земји пласираме над една третина од вкупниот извоз, а увезуваме помалку од 12%.

– Со влегувањето во ЦЕФТА, пазарот на кој можеме да ги пласираме нашите стоки се зголеми за 15 пати и има над 30 милиони потрошувачи. Трговската размена на Македонија со земјите-членки на ЦЕФТА покажува голем суфицит. Генерална оценка е дека придобивките од договорот се солидни и се очекува тие добро да влијаат врз интеграцијата на Македонија во Европската Унија. За нас е важно што некои од членките на ЦЕФТА, односно Србија, Црна Гора и Босна и Херцеговина, иако не се влезени во Светската трговска организација, се обврзаа да ги почитуваат правилата и се откажаа од извозните субвенции – велат експерти од Министерството за економија.

Трговската размена со Србија е на врвот на листата, со најголем обем од 974 милиони долари. Со оваа соседна земја имаме суфицит од 173 милиони долари. Извозот изнесува 573 милиони, а увозот 400 милиони долари. Според податоците од Државниот завод за статистика, суфицит од 47,5 милиони долари во 2007 имаме остварено и со Хрватска, како и со Босна и Херцеговина со која имаме позитивна трговска размена во износ од 50 милиони долари.

ELAN PROPERTIES ЌЕ ГРАДИ ТРГОВСКИ ЦЕНТАР ВО СКОПЈЕ

Министерството за транспорт и врски потпиша договор со компанијата „Elan Properties“, која е дел од групацијата „Equest Balcan Properties PLC“ за изградба на трговски центар во Скопје.

Оваа компанија е избрана на јавно наддавање за отуѓување на градежно земјиште, сопственост на Р. Македонија, кое е лоцирано во општина Центар, со намена за изградба на трговски центар.

– На јавното наддавање, за вкупна површина од 5.388 метри квадратни, компанијата понуди исклучително висока цена од 24.800 денари за метар



квадратен. Согласно договорот, најдоцна до средината на 2010 година, во центарот на Скопје треба да биде изграден ултрамодерен трговски центар. Компанијата е со седиште во Лондон, инвестира на пазарот на имоти на Југоисточна Европа, пред се во комерцијални, малопродажни и индустриски имоти – објасни портпаролот на Министерството за транспорт и врски, Драган Симоновски.

„Elan Properties“ е сопственик на голем број индустриски имоти и шопинг центри во Бугарија и Романија.

АВСТРИСКИ ЕВН ФОРМИРА ФИРМА ЗА УВОЗ НА СТРУЈА

Австриската групација EVN, сопственик на ЕСМ (Електростопанство на Македонија), формира своја ќерка – фирма во Македонија која се вика „EVN Trading“ и која ќе увезува струја.

Станува збор за ќерка фирма на компанијата E&T, која е дел од EVN групацијата, а во регионот веќе работи на закупување и трговија со енергија. E&T работи во Бугарија, Србија и Албанија и е целосно австриски капитал. Нејзини најголеми акционери се EVN и Wien Energy со по 45% сопственост.

ИНДУСТРИСКА ЗОНА ЌЕ СЕ ГРАДИ И ВО БИТОЛА

Наскоро ќе почне да се гради индустриската зона „Жабени“, за која локалната власт во Битола верува дека ќе привлече многу странски инвестиции. Владата издвои 1,2 милиони евра за електрификација на парцелата од 85 хектари, што се протега покрај патот кон граничниот премин Меџитлија.

Битолскиот градоначалник Владимир Талески вели дека статутот за зоната е донесен.

– На идната седница на Советот ќе бидат избрани управниот и надзорниот одбор на новото јавно претпријатие што ќе стопанисува со „Жабени“.

Тоа ќе распише тендер за избор на фирми што ќе ја градат зоната. Општината ќе инвестира во инфраструктурата и во иднина ќе задржува дел од профитот на зоната – рече тој.



Ако инфраструктурата брзо се изгради, можно е годинава да се понудат за издавање првите локации. Според проектот на битолскиот архитект Јорго Шундовски, во првата фаза предвидени се 90 парцели со големина од 4.500 до 20.000 квадратни метри. Најзаинтересирани за вложување во „Жабени“ засега се грчки фирми од печатарската и текстилната индустрија, американски градежни компании во сопственост на наши иселеници во Њу Џерси и бизнисмени од Турција. Зоната има поволна положба затоа што е оддалечена само неколку километри од Грција и низ неа поминуваат железничка пруга и технолошка вода. Се очекува индустриската зона да ја намали невработеноста во општината.

„ЕУРО ЕКВИТИ ИНВЕСТ ФОНД“ Е ДЕВЕТТИОТ ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНД ВО МАКЕДОНИЈА

Македонскиот пазар на капитал го доби деветтиот по ред приватен инвестициски фонд. Името на новиот фонд е „Еуро Еквити Инвест Фонд“ или скратено „ЕЕ Инвест Фонд“, кој доби дозвола за работа и оттогаш е регистриран како приватен фонд во Комисијата за хартии од вредност. Станува збор за приватен фонд кој ќе вложува пред се на Македонската берза за хартии од вредност во акции и



во обврзници. Друштвото моментално е во фаза на прибирање на уделите од приватните инвеститори, кои во најголем дел се физички лица од Македонија. Според Законот, минималниот имот на еден приватен фонд треба да биде половина милион евра.

Од почетокот на јули 2007 година досега, Македонија доби вкупно 9 приватни инвестициски фондови: Фишер Омега, Фишер Алфа, Фишер Делта, Фишер Гама, Фишер Тета, Нова Инвестмент, СЕЕ Инвест и Small Investment Fund.

CEED ПРОДОЛЖУВА СО TOP CLASS ПРОГРАМАТА ЗА МЛАДИ МЕНАѢРИ

Центарот за развој на претприемачи и менаџери CEED Македонија во склоп на Top Class 2007/2008 програмата, ја одржа својата втора обука од Програмата за размена на бизнис искуства на тема „Различни стратегии за развој на бизнисот“. Со оваа програма четириесетина млади претприемачи и менаџери, учесници на Top Class програмата за 2007/2008 година преку размена на искуства ќе стекнат нови знаења за примената на различни стратегии во бизнисот.

– Секоја компанија и секој менаџер има своја стратегија за развој на бизнисот. Наша цел е да помогнеме во искористување на потенцијалите на компаниите преку потенцирање на важноста на имањето на јасна стратегија за развој – на хартија – истакна Јован Маџовски, директор на CEED Македонија.

Главна цел на CEED Македонија е да им овозможи на претприемачите и нивните менаџерски тимови да ги развијат своите компании преку стекнување на практични знаења, менторство со размена на искуства и меѓународна и регионална деловна соработка. CEED Македонија (Центар за развој на претприемачи и менаџери) е дел од меѓународната мрежа на CEED развојни центри основани од Американската агенција за меѓународен развој USAID и американската инвестициона компанија

СЕАФ, за да го поттикнат растот на малите и средни претпријатија во Источна и Југоисточна Европа.

СО ВЛАДИНИОТ ПРОЕКТ ЗА САМОВРАБОТУВАЊЕ СЕ ОЧЕКУВА ДА СЕ ОТВОРАТ ОКОЛУ 2000 НОВИ РАБОТНИ МЕСТА

Млади лица до 27 години евидентирани како невработени ќе имаат можност да започнат сопствен бизнис преку владиниот проект за самовработување.

Вицепремиерот задолжен за економски прашања Зоран Ставрески во своето обраќање на промоцијата на книгата „Како до сопствен бизнис“ рече дека годинава за спроведување на Проектот се обезбедени шест милиони евра, со што се очекува да се отворат околу 2.000 нови работни места.

За секое новоотворено работно место ќе се доделуваат средства во износ од 3.000 евра, со можност да се финансираат проекти со најмногу пет работни места. Средствата ќе се одобруваат со најниска можна каматна стапка од само 1%, додека рокот на враќање на кредитот ќе биде три години, со одложено плаќање од една година.

ПРЕЗЕНТИРАНА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО 2008 ГОДИНА

– Со езерата, планините, убавите села, природата и специфичната храна, Македонија има услови за развој на туризмот – истакна министерката за економија Вера Рафајловска на презентацијата на Предлог–програмата за развој на туризмот во Република Македонија 2008 година.

Со оглед дека туризмот станува се повеќе растечка сила во светот, како што рече министерката Рафајловска, македонската Влада се залага за развој на туризмот, на локално, регионално и глобално ниво.



Искуствата од организирањето и работата на Словенечката туристичка организација пред присутните ги пренесе г-дин Димитрие Пицига, кој посочи дека во наредниот период ќе се концентрираат за повеќекратно доаѓање на туристите. Според статистиката, како што посочи тој, само 20% туристи доаѓаат на море, а останатите на планински, селски, бањски, конгресен туризам...



Г-дин Пицига посочи дека Словенија располага со 190 хотели и 36.000 соби и дека туристите најчесто доаѓаат со авионски превоз, за што се предлагаат и дополнителни чартер линии.

На презентацијата беше истакнато дека за развој на туризмот во Република Македонија во 2008 година ќе се изготват и печатат промотивни материјали, карти, постери, ќе бидат поставени информативни табли на аеродромите.

На средбата, која се одржа во организација на Министерството за економија, присуствуваа претставници на туристичкото и угостителското стопанство, ХОТАМ, АТАМ и на локалната самоуправа.

„МАКЕДОНСКА ОДАЈА“ НАЈАТРАКТИВЕН ШТАНД НА МЕЃУНАРОДНИОТ САОМ ЗА ТУРИЗАМ ВО ЉУБЉАНА

„Македонска одаја“ е новото идејно решение за национален туристички штанд на Република Македонија, преку кое се претстави туристичкото богатство на нашата земја. Наградата „Најатрактивен штанд на саемот“ покажува дека е изнајдено успешно решение да се промовира Македонија како привлечна туристичка дестинација. На штандот се потрошени над 4.000 примероци од промотивниот материјал што Министерството за економија го подготви специјално за оваа намена на четири странски јазици, а претставува презентирање на македонскиот туризам со посебен акцент на бањскиот, руралниот и културно-историскиот туристички потенцијал на Македонија.

На саемот во Љубљана околу 50 македонски стопанственици од туристичкиот сектор ги претставија можностите за соработка пред словенечките, српските, хрватските, италијанските, црногорските и турските колеги. Остварени беа и бројни деловни контакти.

СЛОВЕНЕЧКИ „ВИАТОР И ВЕКТОР“ НОВ СОПСТВЕНИК НА ТРАНШПЕД

Групацијата „Виатор и Вектор“ АД Љубљана ја заврши постапката за преземање на „Траншпед Комерц“ ДОО Скопје, со што стана доминантен сопственик на 99,37% од капиталот на фирмата.

Словенечката групација ја сочинуваат 32 претпријатија кои заедно во минатата година оствариле приход од 280 милиони евра, со што се рангираат меѓу првите 15 групации во Словенија. Основна дејност на групацијата, во која се вработени 2.800 работници, е логистика, односно организација и превоз, шпедиција и складирање. Во состав на групацијата се и производните организации ТАМ – Марибор, која произведува автобуси и камиони, Системска техника, позната по производството на железно за цивилни, но и за воени потреби, како и ИТАС Ко-





чевје, претпријатие специјализирано за надоградба на стопански возила.

„Виатор и Вектор“ располага со над 500 сопствени товарни возила и 350 автобуси за туристички превоз. Има развиена мрежа на застапништва низ цела Европа и поседува над 200 илјади метри квадратни складиштен простор во Словенија и странство.

– Уверен сум дека Траншпед добро ќе ја искористи приликата што му се пружа за влез во пошироките европски пазари. Преземањето на Траншпед е само прв чекор и претставува реална основа да се обидеме и во производната област и дел од нашето производство да го пренесеме во Македонија – рече претседателот на Управата на групацијата „Виатор и Вектор“ г-дин Зденко Павчек по потпишувањето на договорот за преземање, нагласувајќи дека членството на Македонија во ЦЕФТА отвора многу можности за словенечката групација.

ЕВРОПСКАТА БАНКА ЗА ОБНОВА И РАЗВОЈ ЌЕ ИНВЕСТИРА ВО КОМПАНИЈАТА ЗА ЗДРАВА ХРАНА „ВИТАЛИЈА“

„Виталија“, водечкиот производител на брендирани здрава храна во Република Македонија, ќе го прошири своето работење со помош на инвестирањето во капиталот на Компанијата од страна на Европската банка за обнова и развој – ЕБОР.

Банката ќе инвестира еден милион евра во „Виталија“, со што оваа компанија ќе се прошири како на македонскиот пазар, така и на нови регионални пазари, ќе развие нови брендирано производи и ќе ја зајакне сопствената директна дистрибутивна мрежа. Со помош на инвестицијата од ЕБОР, „Виталија“ ќе биде во можност да го финансира зголемувањето на својот производен капацитет и извозен потенцијал, што дополнително ќе отвори можности за нови вработувања во Компанијата.



Новата инвестиција ќе го зголеми учеството на суровините набавени во земјата, што ќе претставува значајна придобивка за македонските земјоделци, кои вообичаено имаат тешкотии при пласирањето на своите производи.

ЕБОР е еден од најголемите инвеститори во Република Македонија и досега има вложено повеќе од 412 милиони евра во 36 проекти.

НОВ ПОГОН И 50 НОВИ ВРАБОТУВАЊА ВО „ВИТАМИНКА“ - ПРИЛЕП

Прилепска „Витаминка“ оваа производна година ќе ја почне со нов погон за производство на 2000 тони бисквити и 50-ина нови вработувања.

Станува збор за најкрупна инвестиција на „Витаминка“ во планираниот петгодишен развој. Вложувањата се вредни пет милиони евра, пари обезбедени преку Европската банка за обнова и развој.



– Опремата од Холандија, Австрија и Италија е монтирана, а наскоро ќе биде и пробното производство – вели првиот човек на фабриката г–дин Симон Наумоски.

„Витаминка“ во 2008 влезе со позитивни резултати во развојот и пласманот на производите на домашниот и на странските пазари. Продажбата на домашниот пазар е зголемена за 10%, а на странските за 5%. Тоа, нагласува Наумоски, ќе биде доволна акумулација фирмата со 400 вработени и со сите меѓународни сертификати за квалитет, подготвено да ги пречека неповолните светски трендови на зголемување на цените на репроматеријалите.

„ГЕРАС ЦУНЕВ“ ОСТВАРИ ТРИ МИЛИОНИ ДОЛАРИ ОД ИЗВОЗ НА КОНФЕКЦИЈА

Модната конфекција „Герас Цунев“ од Струмица минатата година произведе над 240.000 конфекциски единици, претежно машки и женски костуми, панталони, капути, палта и мантили. Речиси 90% од целокупната конфекциска лон–продукција им беше испорачана на деловните партнери од САД, од што е реализиран девизен прилив од околу три милиони американски долари.

Оваа конфекциска куќа, една од најголемите во југоисточна Македонија, има склучено договори со реномирани американски текстилни компании за континуиран пласман на конфекција во САД. МК „Герас Цунев“ сериозно ги разгледува можностите и за претставување на својата производна програма во земјите од Европската унија.

Годинава, како што е планирано, во



погоните на овој текстилен комбинат ќе бидат произведени околу 250.000 конфекциски единици, а извозот ќе надмине 3,1 милиони долари.

МАКЕДОНСКИТЕ ЈАГНИЊА ИЗВЕЗЕНИ ЗА ИТАЛИЈАНСКИОТ ПАЗАР

Прилепската кланица „Кланекс“ ги извезе јагнињата на италијанскиот пазар за католичкиот Божик.

– Во таканаречениот „Божикен шпиц“ на италијанскиот пазар пласиравме 5,5 илјади јагниња – истакна г–дин Ристо Николоски, директор на Кланецата.

Јагнињата се извезени преку кавадаречката фирма и кланица „Серта компани“. Двете кланици, за католички Божик, на италијанската трпеза пласираа 10–ина илјади јагниња, што според Николоски е 60% од вкупниот македонски извоз. Јагнето од сточарите се купуваше по 180 до 190 денари за килограм жива мера.

Следен извоз прилепската кланица ќе остварува во втората половина на јануари за други странски пазари.



ВОСПОСТАВЕНА РЕДОВНА АВИОНСКА ЛИНИЈА СКОПЈЕ-СОФИЈА

На аеродромот „Александар Велики“ во Скопје со промотивен лет од Софија до Скопје свечено се одбележа воспоставувањето на редовната авионска линија Скопје–Софија.

Од 1 јануари 2008 година на оваа релација трипати неделно ќе сообраќаат авионите на бугарската авиокомпанија „Бугарија Ер“. Цената на билетот во еден правец ќе биде 39 евра, а на релацијата Скопје–Софија – до одредени европски градови билетот ќе чини 99 евра, без аеродромски такси.

Министерот за транспорт и врски на Република Македонија Миле Јанакиески, кој на скопскиот аеродром го пречека бугарскиот заменик–министер Даниела Никифорова, рече дека ова значи подобрување на економската и културната соработка меѓу двете земји, но и поефтини летови за граѓаните на Македонија кон европските центри.

– Со ова Македонија добива ефтин авионски превоз до Софија, но и поволности со ефтини летови да се патува до европските центри, истакна министерот Јанакиески на прес–конференцијата одржана во ВИП салонот на скопскиот аеродром.



Според бугарскиот заменик–министер Никифорова, ова е само почеток на идната соработка меѓу двете земји.

ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА МОЖНОСТИТЕ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА ПРЕД БИЗНИСМЕНИТЕ ОД ДИЈАСПОРАТА

Откривање на причините зошто треба да се вложува во Македонија и претставување на визиите за инвестирање во својата татковина на бизнисмените од дијаспората, беа главните цели на Бизнес форумот во Скопје, на кој учествуваа 80 македонски исељеници и околу 200 домашни бизнисмени. Организатор на Форумот беше Министерството за економија.

– Владата на Република Македонија во оваа година и половина прави се да го олесни патот за поуспешно дораѓање на инвестициите во нашата земја, да ги отстрани сите деловни бариери и да овозможи поволна бизнис–клима за сите деловни луѓе кои својот интерес ќе го најдат во македонските инвестициски потенцијали, рече министерот за економија Вера Рафајловска, во поздравниот говор со кој го отвори Форумот.

Таа потенцира дека најголем дел од бизнисмените од дијаспората веќе знаат дека Република Македонија претставува стабилна средина на политички и макроекономски план и оти нејзината економија се потпира на развојот на малите и средни претпријатија.

– Стратешката локација на Македонија овозможува брз и лесен пристап до регионалните пазари благодарение на договорите за слободна трговија потпишани со 27 земји – членки на Европската унија и 13 други земји, меѓу кои и Турција и Украина, со што е овозможен слободен пристап до голем пазар со 650 милиони потрошувачи – рече министерката Рафајловска.

Министерката Рафајловска пред претставниците на дијаспората ги презентираше реформите што ги презема Владата на Република Македонија



во даночниот систем, судството, образованието и подобрувањето на инвестициската клима.

Таа, како посебна поволност за потенцијалните инвеститори, го истакна воведувањето на рамниот данок, регулаторната гилотина, модернизацијата и автоматизацијата на царинската процедура и поволностите што ги нуди Владата во технолошко-индустриските развојни зони. Таа посочи дека со одредбите од регулаторната гилотина за воведување едношалтерски систем, регистрирање на компанија за четири часа со минимални трошоци и воведување на правилото „молчењето е одобрување“, рапидно се укинуваат сите административни пречки и се овозможува брзо и ефикасно функционирање на бизнисот.

– Во насока на целосно елиминирање на можностите за корупција Владата решително ги спроведува судските реформи и прави максимално подобрување на ефикасноста на процесите и процедурите, рече министерката Рафајловска, нагласувајќи дека крајната цел на оваа Влада е претворање на Македонија во земја на информатичари, со што ќе се придонесе за реализација на проектот „Вардарска силиконска долина“ која, како што рече, ќе ги истакне поволностите на технолошко-индустриските развојни зони.

Таа истакна дека странските директни инвестиции се добродојдени во транспортниот, енергетскиот и телекомуникацискиот сектор, во индустријата и во развојот на туризмот. Рафајловска искажа надеж дека по бизнис-средбата ќе се реализираат дел од деловните амбиции и проекти на бизнисмените од дијаспората.

Предностите што им се нудат на странските инвеститори во Македонија, пред претставниците на бизнисмените од дијаспората ги образложија и министерот без ресор Глигор Ташковиќ и директорот на Агенцијата за странски инвестиции Виктор Мизо. Директорот на Агенцијата за иселеништво Васил Наумов им ги претстави законските надлежности на Агенцијата и поволностите што им ги нуди на иселениците. Своите искуства ги презентираа повеќе

бизнисмени повратници од странство, како и директорот на Холандската стопанска комора во Македонија Љупчо Тодоровски.

Во попладневниот дел од работата, на Форумот на бизнисмени од дијаспората и од Македонија им се обрати и премиерот Никола Груевски.

ПРОЕКТОТ „ИНВЕСТИРАЈТЕ ВО МАКЕДОНИЈА“ ПРОМОВИРАН ПРЕД ТУРСКИТЕ КОМПАНИИ ВО АНКАРА

Македонија е политички и економски стабилна, интензивно ги спроведува реформите во сите сфери, има добра инфраструктура, млада и ефтина работна сила, како и слободен пристап до надворешните пазари со над 650 милиони потрошувачи. Вака во Анкара пред претставници на околу 70 турски компании владиниот тим предводен од премиерот Никола Груевски го промовира проектот „Инвестирајте во Македонија“.

– Македонија интензивно ги спроведува реформите посебно во делот на економијата. Прогресот е очигледен, а резултатите ги забележуваат и меѓународните организации, рече Груевски.

Истакнувајќи го владиното мото „Помалку бирократија – повеќе бизнис“, вицепремиерот Зоран Ставрски рече дека годинава во рамки на Проектот Регулаторна гилотиња, 50% од административните процедури се редуцирани.

Вицепремиерот Ставрски посочи дека во Македонија моментно се застапени неколку турски компании: Зират банка во финансискиот сектор, „Хоч холдинг“ со шопинг-центарот „Рамстор“, „Зорлу холдинг Тач“ во текстилната индустрија и „Јахја Кемал“ во образовниот центар.

– Оваа соработка го демонстрира потенцијалот за јакнење на деловните односи меѓу двете земји и за креирање услови за нови инвестиции – потенцира вицепремиерот Ставрски.





ПРОЕКТОТ „ИНВЕСТИРАЈТЕ ВО МАКЕДОНИЈА“ ПРЕТСТАВЕН ПРЕД ГЕРМАНСКИТЕ БИЗНИСМЕНИ ВО МИНХЕН

Околу 140 германски бизнисмени од Минхен беа информирани за Проектот „Македонија како успешна бизнис – дестинација“ од македонскиот владин тим предводен од премиерот Никола Груевски.

За клучните приоритети на Македонија на политички и економски план зборуваше премиерот Груевски. Економските реформи, она што претставува вкупна слика на оствареното во изминатиот период и визија за следниот период, беа презентирани од вице-премиерот Зоран Ставрески, додека министерот за транспорт и врски Миле Јанакиевски се освр-на на можностите за инвестирање во инфраструк-

Турција е десетти најзначаен трговски партнер на Македонија. Во првите 10 месеци од годинава размената достигна 200 милиони долари, што е за 30% повеќе во однос на истиот период лани.

– Годинава Македонија, Турција и Европската унија го потпишаа Договорот за дијагонална кумулација на стоки, што ќе овозможи интензивирање на трговската размена особено во текстилната индустрија – истакна вице-премиерот.

Министрите за транспорт и врски и за економија Миле Јанакиевски и Вера Рафајловска ги презентираа можностите за инвестирање во инфраструктурата, телекомуникацискиот сектор, енергетиката и туризмот.

Турските бизнисмени оценија дека економската соработка меѓу двете земји не задоволува со оглед на потенцијалот, односно дека треба да ги следи политичките односи кои се на исклучително високо ниво. Тие, како што рекоа, досега не биле доволно информирани за инвестициските потенцијали на Македонија.



турата, како транспортните коридори, аеродромите, хотелиерството, недвижнините и телекомуникацискиот сектор. Директорот на Агенцијата за странски инвестиции Виктор Мизо укажа на конкретните можности за инвестирање во одделни сектори.

На промоцијата за Македонија се обрати и министерот за финансии на Баварија г-дин Ервин Хубер кој презентацијата ја оцени како мошне добра, истакнувајќи дека баварските бизнисмени се заинтересирани за инвестирање во Македонија. Тој на крајот оцени дека Владата на Република Маке-



донија постигна многу добар економски напредок особено со внесувањето нова технологија.

Поранешниот министер за финансии на Германија и советник на македонската Влада Тео Вајгел пред германските стопанственици зборуваше на тема „Македонија, ЕУ и НАТО земја – кандидат“.

– Инвеститорите ќе ги искористат овие поволни услови што ги нуди македонската Влада и во наредните неколку месеци ќе дојдат во Ма-

кедонија – рече Вајгел, притоа оценувајќи ја презентацијата како премногу успешна.

– Македонија има предност во однос на даноците, со понудата во слободните економски зони, нешто што ретко се случува во секоја земја и тоа мора да се искористи – посочи Вајгел. Тој рече дека Македонија е на добар пат и кон Европската Унија и поради тоа, според него, треба да се искористат сите шанси за да се оди чекор напред.



ВЕСТИ ОД РЕГИОНОТ

ПОТЕШКО ДО КРЕДИТИ ВО ЕУ

Европските компании и потрошувачите во следните три месеци потешко ќе добиваат кредити, бидејќи банките ќе ги заострат условите, покажа истражувањето на Европската централна банка. Според истражувањето, кое опфати 89 финансиски институции, подготвеноста на банките да позајмуваат пари и во наредните три месеци ќе биде погодена од нестабилноста на финансиските пазари. Банкарите очекуваат да продолжат тешките услови за финансирање.

Економистот Марк Крамер од „Уникредит маркетс“ ги оцени резултатите од истражувањето како уште еден удар врз плановите на Европската централна банка за зголемување на каматните стапки.

– Европската централна банка не може слепо да се фокусира само на загриженоста поради инфлацијата, туку мора да ја земе предвид и се пониската стапка на раст. А ова е уште еден доказ – изјави г-дин Крамер.

Европската централна банка во декември процени дека стапката на економски раст во 15-те земји-членки на Еврозоната ќе се намали годинава на просечно околу 2%, за разлика од 2,6% лани. Банката, која е надлежна за стабилноста на цените во оваа монетарна зона, ја задржа клучната каматна стапка на непроменети 4%. Поради стравување за стабилноста на цените, која најмногу ја нарушуваат поскапите енергенци и прехранбени продукти, Европската централна банка досега не им се придружи на централните банки на САД и на Велика Британија, кои ги намалија каматите.

СРБИЈА ГО ОДОБРИ ЕНЕРГЕТСКИОТ ДОГОВОР СО РУСИЈА - ГАСПРОМ ГО КУПУВА НИС

Српската Влада го усвои текстот на Договорот меѓу Владите на Србија и Руската федерација за соработка во областа на нафтената и гасната индустрија. Врз основа на Договорот ќе се пристапи кон разговори за склучување договор меѓу јавното претпријатие „Србијагас“ и „Гаспромекспорт“ за изградба на гасоводот, како и за продажба на Нафтената индустрија на Србија (НИС) на рускиот гигант.

ХРВАТСКА ЗАРАБОТИ СЕДУМ МИЛЈАРДИ ЕВРА ОД ТУРИЗАМ

Приходот на Хрватска од туризам во 2007 година ќе изнесува седум милјарди евра и е за 10% поголем од 2006 година.

Туристичките посети оваа година се за 7,5% поголеми од минатата година, а ноќевањата пак се зголемени за 5,7%, соопшти Хрватската туристичка заедница.

Според нивната пресметка, 2007 година Хрватска ќе ја заврши со 11,167 милиони туристички посети и 56 милиони ноќевања.

Бројот на ноќевања на гости од странство во Хрватска пораснал за 7,3%, а странските ноќевања за 5,3%, додека пак кај домашните туристи забележан е раст од 8,3% кај туристичките посети, односно 7,7% кај ноќевањата.



МАКЕДОНСКАТА ИНФЛАЦИЈА НАЈНИСКА

Македонија во минатата година имаше најниска стапка на инфлација во регионот. Народната банка регистрира годишна инфлација во земјава од над 2%.

Според податоците што ги објавија српските медиуми, рекордер во регионот е нивната земја со стапка на инфлација од 10,1%. Следуваат Црна Гора, со општ ценовен пораст од 6,7% и Романија со 6,6%. Во Хрватска е измерена инфлација од 5,8%, а во Словенија од 5,6%. Минатогодишната инфлација во Босна и Херцеговина изнесуваше 4,9%.

Порастот на цените на храната и на енергенсите во 2007 година беше главен двигател на инфлацијата во сите земји во регионот. Според прогнозите, годинава инфлацијата во земјава ќе биде околу 3%. И во другите земји се корелираат првичните проекции. Србите сметаат дека прогнозираната инфлација од 3 до 6% ќе биде тешко одржлива.

БЕРЗИТЕ ОД СКОПЈЕ, БЕЛГРАД, ЗАГРЕБ И ЛЈУБЉАНА ПОТПИШАА МЕМОРАНДУМ ЗА ПАРТНЕРСТВО

Македонската, Белградската, Загребската и Лjubљанската берза во Скопје потпишаа Меморандум за партнерство што ќе трае до крајот на 2009 година.

Документот, кој го потпишаа главните извршни директори на Македонската и на Белградската берза, Иван Штеријев и Гордана Достаниќ, и членовите на Управата на Загребската и Лjubљанската берза, Мелита Марчета и Андреј Шкета, претставува најава за потесна соработка на полето на промоција на регионалниот пазар на хартии од вредност, меѓународна промоција на регионалните издавачи на хартии од вредност и производи. Со него се предвидува и натамошен развој на ре-

гионалните финансиски инструменти, услуги и членки на берзите и координирање развој и институционализација на соработката.

Како што беше истакнато на потпишувањето на Меморандумот, неговата примарна цел е да овозможи натамошен развој на регионалниот и националните пазари на хартии од вредност. Тоа е во функција на излегување во пресрет на потребите на институционални и индивидуални инвеститори, брокерски куќи и други финансиски посредници и издавачи на хартии од вредност. Една од главните цели на соработката, која и досега на неколку пати се обидуваше да се оствари, е да се развие концепт на регионални финансиски инструменти со фокусирање на регионалното и меѓународното внимание кон вредностите на регионот. Тоа, како што кажа директорот на Македонската берза Иван Штеријев, е овозможено сега, бидејќи развојот на регионалните пазари на хартии од вредност е на приближно исто ниво, но со различна брзина.

Со потпишувањето, според него, ќе се овозможи да се организира заедничка промоција на националните пазари и најважните издавачи на хартии од вредност, да се развие заедничка Интернет-страница и да се изготвуваат периодични извештаи за постигнатите резултати на националните пазари. Се планира развој на пазарни индекси и други облици на заедничко претставување, како и структурирани финансиски инструменти кои ќе можат да се тргуваат на повеќе национални пазари истовремено. Берзите во 2008 година очекуваат да се развие и да се лансира регионален индекс, кој ќе ги следи општите ценовни движења на сите берзи во регионот, како и регионален индекс, кој ќе ги следи цените на хартиите од вредност во регионот.

Се планира да се подготви и организира регионална меѓународна инвеститорска конференција на која тие ќе бидат претставени, како и да се развие и издаде регионален магазин кој ќе излегува двапати годишно.



На потпишувањето беше најавено дека ќе се упати покана и до останатите четири берзи од просторите на поранешна СФРЈ, од кои две во Босна и Херцеговина и две во Црна Гора, да се приклучат кон овој проект, кој е отворен и за сите други иницијативи и проекти за соработка кои делуваат во правец на развој на пазарите на хартиите од вредност во регионот.

СЛОВЕНЕЧКАТА ВЛАДА УСВОИ НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ШТЕДЕЊЕ ЕНЕРГИЈА

Словенечката Влада усвои Национален акциски план за штедење енергија за периодот од 2008 до 2016 година, заснован на директивите на Европската унија од 2006 година, со кој се налага крајните корисници во тој период да ја намалат потрошувачката на енергија за 10%.

– За спроведување на планот се потребни средства од 380 милиони евра, од кои само идната година ќе бидат потребни 20 милиони евра – изјави министерот за екологија Јанез Подобник.

Тој појасни дека заштедата пред се ќе се остварува преку финансиски инструменти, како што се поволните заеми за вложување во рационалното користење енергија, за што се наменети 15 до 40% од вкупната сума.

Планот, исто така, вклучува построги прописи за штедење енергија во секторот на градежништвото и другите области, за да се зајакне свеста за потребите на рационалното користење на енергијата.

ФРАНЦУЗИТЕ ПОДГОТВЕНИ ЗА ВЛОЖУВАЊА ВО ЦРНОГОРСКИОТ ТУРИЗАМ

Владата на Црна Гора и општина Будва водат преговори со француската компанија „Финансиер

имобилие“ за изградба на огромен туристички комплекс покрај Големата плажа во Буљарица, во близина на Петровац на море.

Француската компанија е подготвена на тој атрактивен простор од 500 хектари, со плажа долга два километри, да изгради десет хотели, голем број луксузни вили, големо пристаниште за јахти, казина, велнес центар, терени за голф и други содржини.

Станува збор за проект вреден 12,5 милијарди евра, чија реализација, според проценките на француската компанија, би требало да овозможи годишен промет од 5,7 милијарди евра.

Претставници на општина Будва велат дека за изградба на туристички објекти покрај Големата плажа во Буљарица се заинтересирани уште неколку странски компании.

БУГАРИЈА НА ПРВО МЕСТО ПО РАСТОТ НА ЦЕНАТА НА СТАНОВИТЕ

Бугарија се искачи на прво место меѓу земјите со најбрз раст на цените на становите, објави ромскиот весник „Евениментул зилеј“.

Според компанијата „Најт Френк Глобал“ (Knight Frank Global) во првата половина од 2007 година, на прво место според растот на цените на становите биле балтичките држави. Но, во третиот квартал Бугарија го зазеде првото место пред Летонија.

Годишно цената на становите во Бугарија порасна за 30 проценти.



МАКРОЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ ВО III КВАРТАЛ*

Во третиот квартал од 2007, реалниот раст на БДП изнесуваше 4,2% во однос на истиот квартал од 2006 година. Најголем пораст забележаа секторите сообраќај и врски (14,4%) и трговија на големо и мало (11,8%), додека евидентен пад е забележан во земјоделството (-5,1%) и истиот главно се должи на сушата што преовладуваше во овој период од годината. Притоа, најголем придонес во растот од 0,4 процентни поени имаше градежништвото (види график 1). Гледано од расходната страна, јавната потрошувачка забележа раст од 12,2%, инвестициите во машини и опрема од 38,4%, извозот од 12,8%, а увозот од 18,3%. Придонесот на јавната потрошувачка во растот е 1%, на инвестициите во машини и опрема, 0,45%, на трговското салдо, -1,03%, а резидуалната вредност отпаѓа на придонесот на личната потрошувачка и инвестициите во градежништвото, 3,75%.

Водечкиот композитен индекс, MakLead, во третиот квартал од 2007 година порасна за 4,6 индексни поени во однос на претходниот квартал, и за 26 индексни поени во однос на истиот квартал од 2006 година. Последователен пораст кај индексот се забележува од крајот на 2003 година, од кога постои пресметан податок за истиот, но порастот е изразито интензивен од почетокот на 2006 година.

Водечкиот композитен индекс го сочинуваат осум водечки индикатори за економскиот циклус, и тоа: просечна плата во преработувачка индустрија; просечен број лица – корисници за

График 1: Придонес кон растот (производна страна)

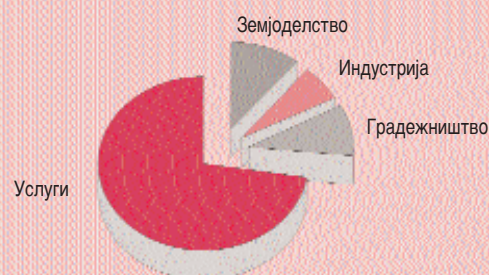


График 2: Придонес кон растот (расходна страна)



паричен надомест; оценка на производителите за снабденоста на производството со нови нарачки; индекс на договорени градежни работи; берзански индекс МБИ-10; понуда на пари, М2; каматен диференцијал (пондерирана активна каматна стапка на комерцијалните банки минус примарна стапка); и увоз на средства за работа и средства за репродукција.

Водечкиот дифузен индекс, во третиот квартал од 2007 година забележа позитивни дви-

*) Министерството за финансии редовно, квартално ќе ги пресметува и публикува композитните индекси на деловната активност



жења кај 81,3% од компонентите на композитниот индекс и во однос на истиот квартал од 2006 забележува благо зголемување. Дифузниот индекс го вклучува стандардизацискиот фактор кој ја стабилизира варијабилноста на секоја компонента на композитниот индекс, па оттука има десејзоничко влијание врз сериите.

Врз основа на вредностите на водечкиот композитен и дифузен индекс, во првиот квартал на 2008 година може да се очекува забрзување на економската активност, при што економијата ќе остане во зоната на интензивираан раст (види график 3).

Коинцидентниот композитен индекс, MakCoin, во третиот квартал од 2007 година порасна за еден индексен поен во однос на претходниот квартал, и за 3 индексни поени во однос на истиот квартал од 2006 година. Последователен пораст кај индексот се забележува во континуитет од крајот на 2003 година и тој раст тесно го следи порастот на БДП. Коинцидентниот композитен индекс го сочинуваат: бројот на вработени во неземјоделските сектори; просечната месечна нето плата; индексот на индустриско производство; и доходот во трговскиот сектор. Коинцидентниот дифузен индекс, во третиот квартал од 2007 година забележа позитивни движења кај 75% од компонентите на композитниот индекс и во однос на истиот квартал од 2006 забележува благ пад, но просечната вредност се задржа на истото ниво.

Заостанувачкиот композитен индекс, MakLag, во третиот квартал од 2007 година порасна за 2,9 индексни поени во однос на претходниот квартал, и за 13,8 индексни поени во однос на истиот квартал од 2006 година. Заостанувачкиот композитен индекс го сочинуваат: просечно време-траење на невработеноста; однос залихи/продажба во производство и трговија; трошок на

График 3: Водечки композитен индекс

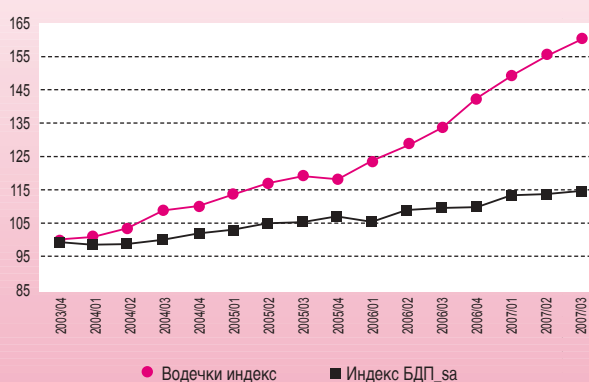


График 4: Коинцидентен композитен индекс

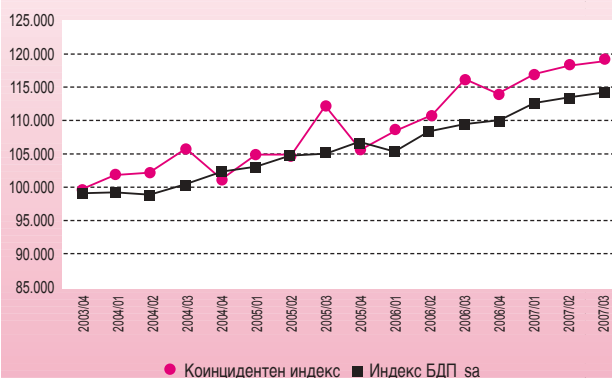
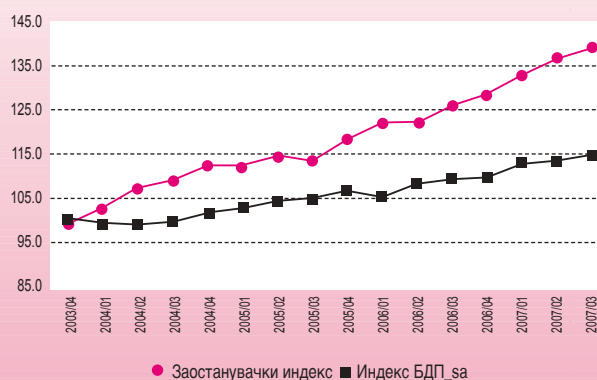


График 5: Заостанувачки композитен индекс

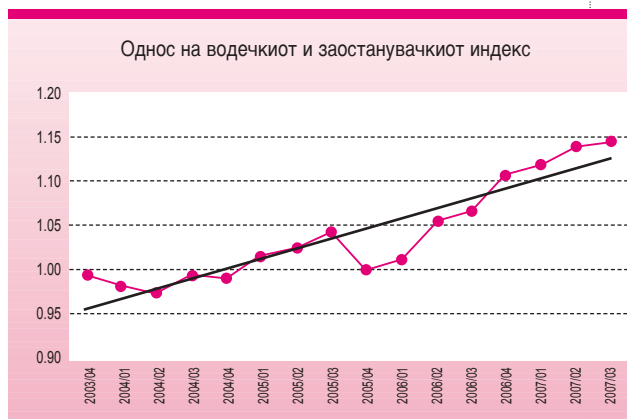


трудот по единица производ; примарна каматна стапка; корпоративни и индустриски заеми; од-



нос на потрошувачки кредити и доход; и индекс на потрошувачки цени за услуги. Заостанувачкиот дифузен индекс, во третиот квартал од 2007 година забележа позитивни движења кај 92,9% од компонентите на композитниот индекс и во однос на истиот квартал од 2006 забележа значителен пораст, со истовремен значаен пораст на просечната вредност која изнесува 78,6% за првите 9 месеци од 2007 година.

Односот на водечкиот и заостанувачкиот индекс е во постојан пораст во целокупниот период на набљудување. Целта на овој однос е да ги предвиди пресвртните точки, односно највисоките и најниските точки на економската активност. Пад на овој однос сигнализира значајно зголемување на трошоците за водење бизнис, што се случуваат подоцна во време на експанзија, и се претставени со заостанувачкиот индекс. Овој однос е значаен од аспект на тоа дека им претходи на пресвртните точки, односно го сиг-



нализира или „предвидува“ нивното настанување. Во случајот на Република Македонија, поинтензивно зголемување на овој показател се забележува почнувајќи од 2006 година, која може да се земе како апроксимативна пресвртна точка во економијата, имајќи предвид дека просечната вредност на показателот во периодот пред тоа е единица.





СТАТИИ





М-р Благица Новковска

ЗАЈАКНУВАЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ НА ИНСТИТУЦИЈАТА - ВРВЕН ПРИОРИТЕТ ЗА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКА

М-р **Благица Новковска** е директор на Државниот завод за статистика. Одреден период работела како самостоен експерт и консултант и била ангажирана од страна на Меѓународниот монетарен фонд, Светската банка, Меѓународната организација на трудот и други угледни меѓународни институции. Објавила повеќе од 20 стручни трудови во земјата и во странство. Во најголем дел од нив се обработуваат прашања во врска со пазарот на трудот и работната сила, животниот стандард, сиромаштијата, социјалната исклученост и други социоекономски прашања. Дел од трудовите се посветени на статистичкиот систем и неговото унапредување во Република Македонија. Учествувала и раководела со поголем број на истражувачки проекти меѓу кои се издвојуваат воспоставувањето и развојот на: родовите статистики, статистичкиот информативен систем за пазарот на трудот и методологијата за мерење на сиромаштијата во согласност со меѓународните стандарди. Како експерт за социјални истражувања била член на: Националниот тим за подготовка на Стратегијата за образование 2000 година, Националниот тим за подготовка на Стратегијата за намалување на сиромаштијата 2001/02 година и на Националната опсерваторија на пазарот на трудот.

Статистичките институции се комплексни системи кои мора постојано да се адаптираат на промените за да можат да опстанат во постојано променливата средина и растечките барања

Вовед

Во ерата на глобализацијата и брзите промени во светот кој не опкружува, од статистиката се очекува: повеќе, побрзо и подобро. Во вакви околности, статистичките институции станаа

свесни дека предизвиците и очекувањата се големи и дека е неопходно реорганизирање, модернизирање и зајакнување на капацитетите.

Организирањето на статистичките заводи се разликува помеѓу земјите, бидејќи нивната

"Мислењата изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии"

организациона структура зависи од административната структура во земјата. Но, она што е заедничко за сите статистички системи е нивната главна обврска: да продуцираат навремени, квалитетни, релевантни и веродостојни податоци. Статистичките институции се комплексни системи кои мора постојано да се адаптираат на промените за да можат да опстанат во постојано променливата средина и растечките барања.

Во услови на динамични промени, глобално и национално, Државниот завод за статистика на Република Македонија е соочен со предизвикот да одговори на растечките барања на корисниците на статистички податоци, навреме и квалитетно. Обемот на барањата се зголемува секојдневно, а на нив Заводот мора да одговори користејќи ги расположливите ресурси. Поаѓајќи од реалните состојби во кои веќе подолго време Државниот завод за статистика е соочен со недостиг на човечки ресурси, стана јасно дека врвен приоритет треба да биде зајакнувањето на расположливите капацитети и утврдување на приоритетните области кои ќе се унапредуваат.

За да ги утврди состојбите во сите области на своето делување и за да може да ги утврди приоритетите за унапредување, Државниот завод за статистика ја користеше заедничката рамка за оценка, моќно средство за управување со квалитетот кое се користи од страна на јавниот сектор на Европската Унија (ЕУ).

Што претставува Заедничката рамка за оценка (CAF-Common Assessment Framework)

Заедничката рамка за оценка е резултат на соработката меѓу министрите во Европската Унија одговорни за јавната администрација, со цел промовирање на соработка и размена на иновативни постапки за модернизација на услугите на владиниот и јавниот сервис во земјите – членки на ЕУ.

Според својата дефиниција, Заедничката рамка за оценка претставува средство за управување со целосниот квалитет, инспирирано од моделот на одличност на Европската фондација за управување со квалитет.

Пилот-верзијата на Заедничката рамка за оценка е претставена во мај 2000, а првата ревизија е направена во 2002 година. Во 2006 година е направена втора ревизија на рамката за оценка во согласност со Лисабонската стратегија, при што подобро е прикажан придонесот на управувањето со квалитет кон доброто владеење.



Заедничката рамка за оценка се нуди како алатка за помош на организациите од јавниот сектор при користење на техники на управување со квалитет за подобрување на постигнувањата

Заедничката рамка за оценка се нуди како алатка за помош на организациите од јавниот сектор при користење на техники на управување со квалитет за подобрување на постигнувањата.

Четири главни цели на Заедничката рамка за оценка се:

1. Да ги опфати единствените карактеристики на организациите од јавниот сектор;
2. Да служи како алатка за раководителите во јавната администрација кои сакаат да ги подобрат перформансите;
3. Да служи како мост меѓу разните модели кои се користат за раководење со квалитетот;
4. Да го олесни споредувањето меѓу организациите од јавниот сектор со помош на утврдени репери.

Самата рамка е дизајнирана на начин да може да се користи во сите делови од јавниот сектор



на национално, регионално и на локално ниво. Исто така, може да се користи и како дел од систематската програма за реформа или како основа за насочување на напорите за подобрување во јавниот сектор.

Она што е важно е дека ова оценување се базира на докази и бара консензус за тоа што треба да се направи за да се подобри една организација. Оценувањето се базира на сет од критериуми кој е широко прифатен во Европа и е доверливо средство за мерење на напредокот низ времето преку периодично самооценување.

Државниот завод за статистика се запозна со оваа алатка во рамки на Твининг-проектот кој го спроведува заедно со Германскиот завод за статистика, а како дел од првата компонента на проектот за зајакнување на капацитетите на Заводот



Самиот модел е првиот чекор за една организација која сака да напредува во управувањето со квалитетот со примена на пошироките рамки, како што се Управување со целосен квалитет или Европската основа за управување со квалитет.

Моделот Заедничка рамка за оценување содржи и одредени насоки кои:

- се подготвени со цел да и помогнат на јавната администрација во процесот на планирање и спроведување на самооценувањето;
- се базираат на искуствата на претходните корисници на Заедничката рамка за оценување, при што се препорачува при планирање на самооценката да се земат предвид опишаните етапи со цел да се максимизира вредноста на процесот на оценување;
- примената на овие насоки, исто така, помага во обезбедувањето одреден степен на стандардизација на самиот процес на самооценување.

Спроведувањето на самооценувањето е основа за започнување на долгорочна стратегија на развој. Но, добиените резултати од акцијата може да посочат полиња каде има можност за брзо и ефикасно делување, а кое дава резултат на пократок рок. Пожелно е лицата кои го спровеле самооценувањето со користењето на Заедничката рамка за оценка да бидат вклучени и во подготовката на плановите за подобрување.

Моделот CAF е добар како алатка и за редовно следење на прогресот на организацијата преку негово повторно спроведување.

Искуството на Државниот завод за статистика во примената на Заедничката рамка за оценка

Државниот завод за статистика се запозна со оваа алатка во рамки на Твининг-проектот кој го спроведува заедно со Германскиот завод за статистика, а како дел од првата компонента на проектот за зајакнување на капацитетите на Заводот.

Моделот- Заедничка рамка за оценка – пред раководниот тим на Државниот завод за статистика беше презентираан од страна на експерти со чија помош се спроведе вежба за самооценување во рамки на два критериума. Бидејќи Заводот првпат се сретна со овој модел, улогата на експертите како модератори/олеснувачи при спроведувањето на вежбата беше од непроценлива помош. Иако постојат можности самооценувањето да се спроведе само на дел од институцијата, менаџментот на Заводот одлучи комплетно да ја спроведе оваа активност за што беа формирани 5 (пет) мали групи кои даваа оценка на група од критериуми. Сметавме дека на овој начин ќе добиеме подобра слика на Заводот доколку повеќе лица дадат оценка, иако технички ова бараше поголема координација и време.

Се евидентираше целата расположлива документација, почнувајќи од закони, подзаконски



акти, правилници, одлуки, пишани процедури. Олеснителна околност беше што во Заводот сите овие информации се достапни на интранет со што се овозможи групата да може полесно да посочи на која евиденција се базира нејзиното оценување.

Координацијата на самата група е од големо значење, а особено информирањето. Се јавува потреба од почести консултации меѓу членовите на групата, размена на мислење и, особено, користење на широк спектар на литература.

Од самата структура на моделот CAF може точно да се види кои критериуми се овозможувачи, а кои се резултати:

Првиот критериум – со кој се оценува како раководството лично придонесува кон обезбедување на развој и примена на соодветен систем на управување со организацијата.

Вториот критериум се однесува на начинот на кој организацијата ја спроведува својата мисија и визија преку јасна стратегија фокусирана кон

Панел на овозможувачи	
Оценка	
0	Нема евиденција или постои само инцидентна евиденција на пристапот
1	Пристапот е планиран П (планира)
2	Пристапот е планиран и спроведен С (спроведува)
3	Пристапот е планиран, спроведен и проверен П (проверува)
4	Пристапот е планиран, спроведен и проверен врз основа на репери и соодветно прилагоден Д (дејствува)
5	Пристапот е планиран, спроведен и проверен врз основа на репери, прилагоден и целосно интегриран во организацијата

Панел на резултати	
Оценка	
0	Не е мерен ниту еден резултат
1	Клучните резултати се измерени и покажуваат негативен или постојан тренд
2	Резултатите покажуваат скроман напредок
3	Резултатите покажуваат значителен напредок
4	Постигнати се одлични резултати и направени се позитивни споредби кон сопствените цели
5	Постигнати се одлични резултати, направени се позитивни споредби кон сопствените цели како и позитивни репери кон релевантни организации

Самата Заедничка рамка за оценка содржи 9 критериуми и 27 поткритериуми. Секој поткритериум содржи повеќе прашања кои детално даваат слика на одредена област за која треба да се извлече оценка.

Доделувањето оценка се врши според утврден панел и тоа панел за овозможувачи и панел за резултати:

Пет критериуми се третираат како овозможувачи, а четири како резултати.

корисниците, а поддржана со релевантни политики, планови, цели и процеси.



Државниот завод за статистика ги идентификуваше различните слабости и предности за секој критериум/поткритериум. Добиените оценки покажуваат дека за секој критериум/поткритериум се можни подобрувања

Третиот критериум – Управување со човечки ресурси, се однесува на начинот како органи-



зацијата управува со вработените, го развива и користи нивното знаење и потенцијал на индивидуално ниво, на ниво на тимска работа и на ниво на целата организација, како ги планира овие активности.

Четвртиот критериум се однесува на начинот на кој организацијата ги планира и управува партнерствата, како и внатрешните ресурси со цел ефективно раководење со своите процеси.

За секоја од овие приоритетни активности Државниот завод за статистика подготви акциони планови со дефинирани активности, носители на активностите, можни ограничувања и планирани рокови за постигнување на унапредувањата



Петтиот критериум – Управување со процеси и промени, се однесува на начинот на кој организацијата управува со процесите, ги подобрува и ги развива со цел да ја поддржи својата политика и стратегија и целосно да ги задоволи корисниците.

Шестиот критериум е прв од групата критериуми за резултат и се однесува на тоа кои резултати организацијата ги постигнува во однос на задоволување на своите внатрешни и надворешни корисници.

Седмиот критериум се однесува на резултатите кои организацијата ги постигнува во однос на задоволството на своите вработени.

Осмиот критериум се однесува на тоа што постигнува организацијата за задоволување на потребите и очекувањата на локалната, националната и меѓународната заедница.

Деветтиот критериумот се однесува на постигнувањата на организацијата, а е во тесна врска со нејзиниот мандат и специфичните цели во корелација со финансиските резултати.

Што покажаа резултатите од самооценувањето на Државниот завод за статистика

Во декември 2006 година Државниот завод за статистика ги финализираше сите активности со самооценувањето со примена на Заедничката рамка за оценка. Според добиените резултати, повисоки резултати се постигнати кај овозможувачите. Највисоко постигнатиот резултат беше 3,0, а најнискиот 0,25.

Државниот завод за статистика ги идентификуваше различните слабости и предности за секој критериум/поткритериум. Добиените оценки покажуваат дека за секој критериум/поткритериум се можни подобрувања.

По завршување на самооценувањето следеше анализа и определување на приоритетните области за унапредување.

Државниот завод за статистика ги одбра како приоритетни поткритериумите:

- 3.1. Организацијата ги планира, управува и унапредува човечките ресурси во поглед на стратешкото планирање;
- 3.2. Организацијата ја идентификува, развива и користи компетентноста на вработените поставувајќи ги индивидуалните, тимските и организациските насоки и цели;
- 4.4. Организацијата управува со финансиите;
- 7.1. Резултати од мерењата за задоволство и мотивираност на вработените.

За секоја од овие приоритетни активности Државниот завод за статистика подготви акциони планови со дефинирани активности, носители на активностите, можни ограничувања и планирани рокови за постигнување на унапредувањата.



Прашањето за човечките ресурси претставува комплексно прашање и секоја организација која има за цел да продуцира ефикасност и продуктивно работење треба да му посвети посебно внимание. Во насока на подобрување на планирањето, управувањето и унапредувањето на човечките ресурси, Државниот завод за статистика оформи работна група која го подготви предлог-планот за развој на човечките ресурси. Предлог-планот во себе содржи и предлог-мерки во насока на развојот на човечките ресурси, особено преку:

- воведување на менторски систем, перманентна обука на вработените,
- мотивирање на вработените.

Управувањето со човечките ресурси е процес кој стартува со вработувањето на нови лица и продолжува со подготовки за исполнување на работните задачи, дефинирање на работните обврски, обуки, следење на работата, евалуација на работата, развој на кариерата, унапредување, мобилност. Токму во оваа насока, најсоодветен механизам за социјализација на нововработените е менторскиот систем со кој Државниот завод за статистика отпочнува во 2008.

Менторскиот систем подразбира дека на секое нововработено лице му се определува ментор кој не мора да биде од организацискиот облик каде што е распореден вработениот.

Основната задача на менторот е да му пружи поддршка на нововработеното лице во процесот на неговата социјализација во Заводот, преку пружање на совети и поддршка во процесот на неговото работно вклучување, да ги пренесува неговите барања и ставови до повисоко наредените лица, но и да посредува во разрешувањето на конфликтните ситуации.

Професионалниот развој се однесува на потребните вештини за одржување на специфичниот

пат на кариерата, а кој се обезбедува преку постојано учење во рамки на персоналниот развој. Заводот и за оваа намена оформи работна група која подготви предлог-план за обука, вклучувајќи и индивидуален прашалник за потреби од обука.



Во насока на подобрување на планирањето, управувањето и унапредувањето на човечките ресурси, Државниот завод за статистика оформи работна група која го подготви предлог-планот за развој на човечките ресурси. Предлог-планот во себе содржи и предлог-мерки во насока на развојот на човечките ресурси, особено преку воведување на менторски систем, перманентна обука на вработените, како и мотивирање на вработените

Планот за обука ги опфаќа следниве полиња за обуки: нововработени лица; раководење; раководење со квалитет; теоретска и применета статистика; информатички алатки; внатрешна и надворешна соработка; странски јазици; обучувачи; менторство; натамошно академско дообучување, ad-hoc обуки.

За подобрување на управувањето со финансите подготвен е предлог-систем за пресметка на трошоците, со цел да се обезбеди поголема ефикасност и ефективност во работењето.

Мотивираноста и задоволството на вработените е клучниот елемент за поддршка на развојот и унапредувањето на институцијата. Во ноември 2007 година Државниот завод за статистика подготви и спроведе Анкета за задоволство на вработените, а во согласност со меѓународни стандарди. Врз основа на добиените резултати, раководниот тим ќе ги подготвува и планира промените, а во насока на поддршка на вработените и нивните потреби и, секако, зголемување на нивната мотивираност.



Кои се идните планови на Државниот завод за статистика

Со првата примена на заедничката рамка за оценување Државниот завод за статистика научи

Во ноември 2007 година Државниот завод за статистика подготви и спроведе Анкета за задоволство на вработените. Врз основа на добиените резултати, раководниот тим ќе ги подготвува и планира промените, а во насока на поддршка на вработените и нивните потреби и, секако, зголемување на нивната мотивираност



многу за себе, за своите слабости, но и за своите особености и предности.

Врз основа на првото самооценување Државниот завод за статистика ги утврди приоритетите за унапредување на институцијата. На овие приоритети интензивно работат поголем број работни групи. Постигнувањата и унапредувањата ќе може да се оценат со второто самооценување кое Државниот завод за статистика го планира за крајот на 2008.

Државниот завод за статистика самооценувањето го направи со модел за оценување кој е широко прифатен во ЕУ, а со тоа обезбеди репери за споредба со јавниот сектор на ЕУ.





М-р Марјан Петрески

ИНДИКАТИВЕН ЛИНЕАРЕН МОДЕЛ ЗА ОЦЕНКА НА МОЌТА НА ПРОГНОЗИРАЊЕ НА МАКLEAD - ВОДЕЧКИОТ КОМПОЗИТЕН ИНДЕКС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

М-р **Марјан Петрески** е Помлад економист замакроекономски модели и прогнози во Министерството за финансии на Република Македонија. Завршил додипломски студии во областа Финансии на Универзитетот во Битола во 2005 година, а магистрал на Универзитетот Шефилд во областа Меѓународни финансии и банкарство во 2006 година. Се стекнал со постдипломски сертификати од областа на Европската интеграција во 2007 година на ЦИФЕ Институтот во Берлин и од областа на Методите на истражување во 2008 година на Стафордшир Универзитетот. Од 2007 година е докторант на Стафордшир Универзитетот на тема „Истражување и моделирање на промената на режимот на монетарната политика од стратегија на таргетирање на девизиониот курс кон стратегија на таргетирање на инфлацијата во Република Македонија“.

Посетувал разни обуки во земјата и странство, и тоа за Европско Централно Банкарство во Франкфурт, Економска и Монетарна Унија во Брисел, Макроекономски менаџмент во Виена, Извршување на буџет во Љубљана и други.

Поле на негово академско интересирање се меѓународните финансии и централното банкарство, како и модели и анализа на временски серии. Во последно време активно се занимава со квантитативни методи на истражување и применета економетрија. Истражува и објавува бројни студии во домашни и странски магазини во областите на интерес.

Студијата има за цел да направи пионерски обид за квантифицирање на прогнозирачката моќ на MakLead водечкиот композитен индекс на Република Македонија. Главниот динамички модел во кој коинцидентниот индекс е претставен како авторегресивен (AR) процес, а потоа се додадени задоцнувањата на водечкиот индекс (VAR процес), се користи како главна алатка за утврдување на прогнозирачката моќ на MakLead индексот. Главниот индикативен наод е дека информацијата што денес во себе ја содржи водечкиот композитен индекс MakLead ќе се ефектуира врз економската активност по околу два квартали

“Мислењата изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии”

Вовед

Индикаторите за деловниот циклус претставуваат средство за предвидување и анализа на последователните фази на експанзија и контракција (рецесија) на економијата што се наречени деловни циклуси. Во литературата се среќаваат и под називот циклични индикатори. Според самата дефиниција, нивната основна цел е да ја предвидат насоката на економската активност врз основа на следење на нивните движења во текот на времето.

Министерството за финансии, за прв пат во економската историја на Република Македонија, отпочна со пресметување и публикување вакви индикатори од средината на 2007 година, групирани во три композитни индекси на деловната активност: водечки (MakLead), коинцидентен (MakCoin) и заостанувачки (MakLag) композитен индекс. Додека коинцидентниот индекс е показател за тековната активност и е тесно поврзан со движењата на БДП, најголем интерес за бизнис секторот и аналитичарите на економската активност во секоја економија предизвикува водечкиот композитен индекс. Истиот е составен од серии на индикатори за кои се смета дека ја предводат економската активност.

Индикаторите за деловниот циклус историски влечат корен од пионерското дело на Mitchell and Burns (1938) кои нудат статистички алатки за предвидување на економската активност. Позначаен пресврт во историјата на индикаторите за деловниот циклус е направен во 1989 година со, исто така, значајното дело на Stock and Watson (1989) коешто ја формализира идејата според која деловните циклуси претставуваат заеднички движења на множество од серии, комбинирани во коинцидентен композитен индекс



На пример, порастот на издадените одобренја за градба е индикатор за иден пораст на градежната активност; намалувањето на каматниот диференцијал е индикатор за намалување на ризикот на земјата и за поефтинување на парите, што ќе ре-

зултира со зајакната кредитна и инвестициска активност во иднина и тн.

Целта на овој труд е да се надогради на овој пионерски обид на Министерството за финансии и да презентира симплифициран модел кој ќе служи за оценка на прогнозирачката моќ на водечкиот композитен индекс, MakLead, и оттука, да даде иницијален придонес во научната мисла и емпириското истражување на деловните циклуси во Република Македонија.

Трудот е организиран на следниот начин. Во следниот дел е даден историски осврт на појавата и развојот на композитните индекси. Третиот дел се осврнува на предностите од комбинирањето на економските индикатори во композитни индекси. Четвртиот дел е целосно посветен на емпириската анализа, најпрво коинтеграциска анализа, а потоа анализа на линеарниот модел за оценка на времето со што водечкиот композитен индекс ја води или „претскажува“ економската активност. Последниот дел дава заклучок на студијата.

Краток историски осврт

Индикаторите за деловниот циклус историски влечат корен од пионерското дело на Mitchell and Burns (1938) кои нудат статистички алатки за предвидување на економската активност. Но, во годините потоа, нивниот предлог предизвикува изменени реакции меѓу економетричарите, прогнозерите и применетите економисти, едни сметајќи го за „мерење без теоретска подлога“, а други за значајно средство за предвидување на бизнис циклусот. Сепак, продукт од оваа дебата, денес, е голем обем на литература што се занимава со широк опсег прашања за предвидувањето на деловните циклуси, од комбинирање на индикаторите во композитни индекси за деловната активност, па сè до сложено моделирање на каузалната врска помеѓу индексите и показателите за тековната економска активност.

Позначаен пресврт во историјата на индикаторите за деловниот циклус е направен во 1989 година



со, исто така, значајното дело на Stock and Watson (1989) што ја формализира идејата според која деловните циклуси претставуваат заеднички движења на множество од серии, комбинирани во коинцидентен композитен индекс што претставува неопсервирачки фактор во динамички модел од четири коинцидентни индикатори. Истите се користени во пресметката на Министерството за финансии и како инпут во оваа студија. Marcellino (2004) го оценува придонесот на Stock and Watson и на други значајни полиња, и тоа:

- избор на индикатори за водечкиот композитен индекс, врз основа на регресиска и корелациска анализа на огромно множество од индикатори, од кои повеќето се покажале дека го водат економскиот циклус;
- конструирање модел за предвидување на тековната активност врз основа на движењето на водечкиот индекс;
- разрешување проблеми од типот на справување со екстремни вредности, ревизија и рекомпонирање на индексите и сл.

Конечно, придонесот на Stock and Watson може да се огледа и во креирањето систем за рано предупредување со помош на водечкиот композитен индекс, што треба, со одреден степен на веројатност, да ја предвиди пресвртната точка на деловните циклуси. Последната идеја ја третираат и Diebold and Ruderbusch (1989) во нивното проминентно дело од оваа проблематика и истата претставува една од основните цели при конструирањето и моделирањето на бизнис индикаторите во САД денес.

Повеќедецениската работа врз композитните индекси за деловниот циклус резултирала не само во бројни студии (Stock and Watson, 1993; 1999a; 1999b), туку и во прифаќање на методологијата за нивно компонирање и употреба за прогнозирање, од страна на повеќе земји ширум светот.

Конструирање на водечкиот и коинцидентниот композитен индекс

Иако редица индикатори може да се користат за предвидување на насоката на економскиот циклус, најдобар начин, според литературата, е тие да се искombинираат во т.н. индекси на економскиот циклус (Stock and Watson, 1989). Преку комбинирање на индикаторите во индекс, се постигнуваат неколку цели (McGuckin et al, 2003):

- прво, композитниот индекс на соодветен начин ја изразува мултикаузалната и мултифакторската природа на економските трендови;
- второ, ги сумира цикличните движења на своите компоненти;
- трето, го надминува проблемот на варијабилноста на одделните серии, односно ја стеснува дисперзијата на опсервациите околу нивната просечна вредност; и
- четврто, до одреден степен ја елиминира сезонската флукуација кај одделните серии.



Преку комбинирање на индикаторите во индекс, на соодветен начин се изразува мултикаузалната и мултифакторската природа на економските трендови; се сумираат цикличните движења на компонентите; се надминува проблемот на варијабилноста на одделните серии; и до одреден степен се елиминира сезонската флукуација

Овие цели се постигнуваат преку апроксимирање на придонесот на секоја серија во вкупниот индекс со т.н. стандардизациски фактор (The Conference Board, 2001). Придонесот на индивидуалните серии се менува со текот на времето, зависно од карактеристиките на економскиот циклус. Композитниот индекс е портфолио од серии коишто варираат во перзистентноста, варијабилноста, начинот на кој се изразени и тн. Поради ограниченоста



на просторот, методологијата на пресметување на стандардизацискиот фактор нема да биде детално обработена на ова место и истата е достапна по барање. Сепак, употребата на стандардизацискиот фактор за елиминирање на сезонските флукуации

третиот квартал од 2007 година. Тоа дава вкупно 16 опсервации за композитните индекси, што претставува еден од проблемите при изведувањето ваков вид студии, но конструирањето на индексите за претходниот период подлежи на проблемот на недостиг од податоци за одредени индикатори, како и на проблемот на веродостојноста на одредени серии. Оттука, анализата ќе ја изведеме имајќи го предвид ова ограничување.

Движењето на водечкиот и коинцидентниот индекс, како и на БДП (прилагоден за сезонските варијации) е даден на График 1. Трендовите на БДП и на коинцидентниот индекс се слични, но во споредба со трендот на водечкиот индекс се значајно „посмирени“. Движењето на водечкиот индекс во периодот од почетокот на 2006 година наваму, сугерира на зајакната економска активност во иднина, со очекување дека економијата ќе остане во зона-та на интензивирање раст.

*Показател за тековната економска активност
- инпут во моделот за прогнозирање на
економскиот циклус*

Целта на трудот е емпириски да го апроксимира прогнозирачкиот период на водечкиот композитен индекс MakLead, односно да укаже кога во иднина ќе се ефектуира информацијата што денес во себе ја содржи водечкиот индекс. Поточно, моделот цели кон воспоставување врска помеѓу водечкиот индекс и показателот за тековната економска активност. Логичен чекор би бил како показател на тековната економска активност да се искористи реалниот БДП, кој се публикува квартално. Меѓутоа, во оваа студија ќе го користиме коинцидентниот композитен индекс, кој претставува подобар показател за тековната економска активност, од причина што ја вклучува производната страна (индустриско производство и аутпут во секторот трговија), но и доходната страна на БДП (нето плата и вработеност во неземјоделските сектори). По дефиниција, двата аспекти треба да бидат еднакви, но во пракса може да имаат и дивергентни движења во различни моменти од циклусот. Zarnowitz and

Анализата на коинцидентниот индекс MakCoin и реалниот БДП покажува постојане коинтеграциски вектор, при што, на долг рок, 133% од нерамнотежата во претходниот квартал помеѓу двете променливи ќе биде елиминирана во тековниот квартал, што укажува дека нерамнотежата се корегира многу побрзо од квартал или дека врамнотежувањето резултира со натфрлање на рамнотежното ниво во спротивната насока, при што е потребен уште еден период за променливата да се врамнотежи

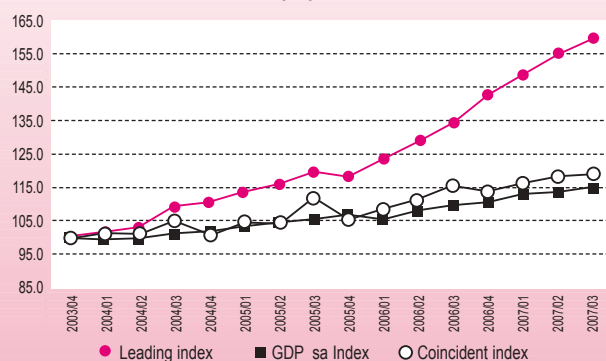
е ограничена, ако вклучените индикатори следат ист сезонски тек; во таков случај, во сериите треба да се отстрани сезонската компонента со помош на конвенционалните техники.

Емпирииска анализа

Податоци

Композитните индекси за Република Македонија се пресметани на квартална основа, почнувајќи од последниот квартал на 2003 година, заклучно со

График 1



Извор: Државен завод за статистика
Пресметка на Министерство за финансии
* БДП сезонски прилагоден со Census X-12

Ozyildirim (2002) додаваат дека серијата за БДП е често ревидирана, што не е случај со сериите во композитниот индекс, бидејќи ревизијата на вклучените индикатори резултира со ефекти што меѓусебно се поништуваат.

Оправданоста од користење на MakCoin композитниот индекс наместо серијата за реалниот БДП ќе ја покажеме преку тестирање на коинтеграцискиот вектор меѓу реалниот БДП и MakCoin композитниот индекс. Постоенето на коинтеграција меѓу сериите укажува на фактот дека на краток рок истите може да бидат дивергентни (на пример, поради влијанието на самиот циклус), меѓутоа на долг рок постои спрега меѓу нив која овозможува враќање на серијата на патеката на долгорочниот тандем.

Низ економетрискиот речник, две серии се коинтегрирани ако резидуалот од регресијата на едната на другата е стационарен процес. Во конкретниот случај, ќе ја регресијаме серијата на MakCoin композитниот индекс на реалниот БДП. Сезонските флукутации на реалниот БДП се отстранети со соодветна процедура, додека таа функција кај композитниот индекс ја има стандардизацискиот фактор. Во коинтеграциската регресија, влезните променливи се интегрирани од ред еден, односно имаат по еден единечен корен. Променливите lnGDP_SA и lnMakCoin се I(1) променливи и како такви влегуваат во следната регресија и го даваат следниот резултат (слободниот член е вклучен за да осигури дека членот за грешка има нулта средна вредност; во средна заграда p-вредности):

$$\ln \text{MakCoin} = -6.8273 + 1.0527 \ln \text{GDP_Sa}$$

p = [.000] [.000]

R - Squared = .85700

Serial Correlation 5.5531[.235]; Functional Form 70998[.399]; Normality 17160[.918]; Heteroscedasticity 72024[.396]

Според дијагностичките тестови, претходната регресија е добро специфицирана; сепак истата ќе има емпириско значење ако променливите се

покажат коинтегрирани. Оттука, на почетокот интересот е насочен кон резидуалните вредности. Имено, со цел да се утврди дали помеѓу вклучените променливи постои коинтеграциски вектор, серијата од резидуалните вредности ја тестираме за стационарност. Според Dickey-Fuller тестот за стационарност на временски серии, серијата од резидуалите е I(0), односно не содржи единечен корен. Тоа потврдува дека lnGDP_Sa и lnMakCoin се коинтегрирани временски серии. Оттука, помеѓу двете серии постои механизам за корекција на грешка што на долг рок ја воспоставува нарушената рамнотежа и ги враќа двете серии да се движат во тандем. Краткорочната врска е опфатена со коефициентот пред независната (коинтегрирана) променлива, додека прилагодувањето кон долгорочната рамнотежа е опфатено со коефициентот пред механизмот за корекција на грешка. Овој механизам ги користи диференцираните серии (додека истите не станат стационарни):

$$\Delta \ln \text{MakCoin} = \beta_0 + \beta_1 \ln \text{GDP_Sa} - \delta \text{ut-1} + \text{vt}$$

$$\Delta \ln \text{MakCoin} = .0051087 + .69567 \Delta \ln \text{GDP_Sa} - 1.3297 \text{ut-1}$$

p = [.493] [.197] [0.000]

R - Squared = .67175

Serial Correlation 4.6199[.329]; Functional Form 2.6482[.132]; Normality .81316[.666]; Heteroscedasticity .76012[.383]

Според сите дијагностички тестови, регресијата е добро специфицирана. На краток рок, едно-процентна промена на реалниот БДП ќе предизвика промена на коинцидентниот композитен индекс од 0,696%. Меѓутоа краткорочниот коефициент нема статистичка значајност. Ова може да се должи токму на влијанието на циклусот, кое е помалку нагласено кај индексот, но исто така може да е присутен проблемот на ендогеност на променливата. На долг рок, 133% од нерамнотежата во претходниот квартал помеѓу реалниот БДП и коинцидентниот композитен индекс ќе биде елиминирана во тековниот квартал. Оваа стапка надминува 100%, што може да се толкува во две насоки: прво, нерамнотежата помеѓу двете променливи се елиминира многу



побрзо од квартал (двете променливи се враќаат да се движат во тандем многу брзо); второ, врамнотежувањето на врската помеѓу двете променливи резултира со натфрлање на рамнотежното ниво во спротивната насока, пришто е потребен уште еден период за променливата да се врамнотежи.

ски авторегресивен модел (VAR), зададен со следната равенка:

$$\begin{pmatrix} \Delta_j \text{MakCoin}_t \\ \Delta_j \text{MakLead}_t \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \alpha_{\text{Coin}} \\ \alpha_{\text{Lead}} \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} e(L) & f(L) \\ g(L) & h(L) \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \Delta_j \text{MakCoin}_{t-1} \\ \Delta_j \text{MakLead}_{t-1} \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} \varepsilon_{\text{Coin}_t} \\ \varepsilon_{\text{Lead}_t} \end{pmatrix}$$

Каде што сериите се оние дефинирани погоре, со α е означен слободниот член, L означува оператор на задоцнување, а ε е член за случајна грешка.

Според линеарниот модел, индексот MakLead содржи значајна индикативна прогнозирачка информација, односно постои доволна емпириска верификација дека за распон на стапката на раст на индексите MakCoin и MakLead од два квартали и задоцнување од три квартали, вклучувањето на MakLead во моделот ја намалува прогнозирачката грешка за околу 40%. Ова, пак, укажува на наоѓањето дека времето на водење на водечкиот индекс е околу два квартали



Оваа анализа покажува дека моделот за оценка на прогнозирачкото влијание на водечкиот композитен индекс може (и пожелно е), како целна променлива да го вклучи коинцидентниот композитен индекс, наместо показателот за реалниот БДП. Тоа е направено во продолжение.

Линеарен модел за оценка на прогнозирачката моќ на водечкиот композитен индекс, MakLead

Како што беше споменато и погоре, историјатот на композитните индекси издиференцирал повеќе начини за моделирање на прогнозирачката моќ на водечкиот композитен индекс. Сепак, најголемите чекори во поглед на моделирањето се направени во последните две децении. Развиени се повеќе модели за оваа цел, меѓу кои: линеарни модели, факторски модели, Маркови модели на промена, модели на постепени промени, невронски-мрежни и непараметарски модели, бинарни модели и други. Сепак, почетна точка и наједноставна рамка за разбирање на врската помеѓу коинцидентниот и водечкиот композитен индекс е линеарен вектор-

Сериите најпрво ги диференцираме, со цел да се избегне проблемот на лажна (spurious) регресија, поаѓајќи од самиот факт дека сериите се трендирани. ADF тестот е солидна алатка за откривање на единечните корени во сериите и за тестирање на стационарноста на истите. Диференцирањето на сериите се однесува на претходните три квартали, така што вредноста на j се движи од 1 до 3. j може да прими и повисоки вредности, но сериите од податоци се ограничени. Сепак, и теоретски се смета дека времето на водење на водечкиот индекс не е подолго од 5–6 месеци. Од истите причини, вредноста на редот на VAR-от, i , исто така, прима вредности од 1 до 3. Можноста двете сери да се коинтегрирани ја испитуваме со Engle-Granger метод, но сериите се покажуваат некоинтегрирани на конвенционални статистички нивоа. Затоа, продолжуваме со неограничен VAR модел.

Имајќи го предвид распонот на периодот за кој применуваме стапка на раст на индексите ($j=1,2,3$), како и бројот на вклучени задоцнувања во VAR моделот ($i=1,2,3$), добиваме вкупно 9 динамички лаг-модели. Секој модел најпрво е пресметан со задоцнувања на MakCoin композитниот индекс (авторегресивен (AR) модел), а потоа се додадени и задоцнувањата на MakLead композитниот индекс (VAR модел). Од секоја спецификација се добива средна квадратна грешка на прогнозирање еден квартал напред (mean square forecasting error - MSFE). При пресметката, не ги оптимизираме предиктивните спецификации на регресиите, што значи дека вклучувањето на информациските критериуми како Akaike и Schwarz ќе ги подобри прогнозите од овие модели. Сепак, овде избравме по-симплифициран приод, којшто ќе има индикативна



функција, односно ќе укаже на еден од начините за оценка на прогнозирачката моќ на индексот и ќе акцентира што овој индекс може да придонесе во анализата на деловните циклуси. Резултатите се дадени во следната табела:

Табелата ја содржи средната квадратна грешка на прогнозирање (еден квартал напред) и тоа за едноставен AR модел на индексот MakCoin, како и за VAR модел, кој покрај тоа ги вклучува и дистрибуираните задоцнувања на MakLead индексот. Забележливи се две тенденции: првата, најниска вредност на MSFE се регистрира за распон на стапката на раст на индексите од два квартала; и втората, со зголемување на бројот на објаснувачки членови (задоцнувања), прогнозирачката моќ на MakLead над MakCoin индексот се зголемува, односно MSFE се намалува, достигнувајќи значајно ниска вредност при временско задоцнување од три квартали. Потоа, за распон од три квартали, MSFE се зголемува повторно (се намалува прогнозирачката моќ); уште повеќе, за вредности на задоцнувањето од еден и два, прогнозирачката моќ на VAR моделот е послаба од истата на AR моделот. Последната констатација е во линија со McGukin and Ozyildirim (2003) коишто нашле дека MSFE се зголемуваат со зголемувањето на распонот на периоди за коишто се пресметуваат стапките на раст на индексите, при даден број објаснувачки променливи (задоцнувања).

Она што е значајно во контекстот на оваа студија е што, навраќајќи се на редовите 4, 5 и 6 од погорната табела, индексот MakLead содржи значајна индикативна прогнозирачка информација. Поконкретно, постои доволна емпириска верификација дека за распон на стапката на раст на индексите MakCoin и MakLead од два квартали и задоцнување од три квартали, вклучувањето на MakLead во моделот ја намалува прогнозирачката грешка за околу 40%. Ова, пак, укажува на наоѓањето дека информацијата што водечкиот композитен индекс ја има во себе, ќе се ефектуира врз економската активност во текот следните два квартала, односно дека времето на водење на водечкиот индекс е околу два квартали. Последното е во ли-

Распон на стапката на раст на вклучениот(те) индекс(и)	Број на вклучени задоцнувања	Средна квадратна грешка на прогнозирање – еден квартал напред (MSFE - Mean square forecasting error)	
		Вклучен само MakCoin индексот	Вклучени двата индекса, MakCoin и MakLead
1	1	3,539454	3,873159*
1	2	3,674595	3,791583*
1	3	3,023689	2,836703
2	1	3,267633	3,151438
2	2	3,134615	2,647417
2	3	2,640009	1,622195
3	1	3,914136	3,946390*
3	2	3,870313	3,954115*
3	3	3,257170	2,828357

* укажува на случаи во кои VAR моделите што вклучуваат и временски вредности со задоцнување на MakLead индексот се помалку точни (имаат поголема грешка на прогнозирање) од едноставен AR модел.

нија со наодите од други истражувања, коишто со користење месечни податоци, нашле дека времето на водење на водечкиот индекс е 5–6 месеци (The Conference Board, 2001). Во детерминирањето на тековната економска активност, значајни информации содржи и коинцидентниот и водечкиот индекс од претходните три квартали. Ова јасно укажува дека MakLead индексот е корисна ex-ante алатка за прогнозирање на насоката на агрегатната економска активност во Република Македонија за краток период (до 6 месеци).

Заклучок

Студијата имаше за цел да направи пионерски обид за квантифицирање на прогнозирачката моќ на MakLead – водечкиот композитен индекс на Република Македонија, кој Министерството за финансии за прв пат започна да го пресметува во втората половина од 2007 година. MakLead е пондериран индекс од индикатори за коишто се смета дека го водат економскиот циклус.

Стратегијата на моделирање го користи MakCoin коинцидентниот композитен индекс како показател на тековната економска активност, наместо серијата на БДП, поради неговата посеопфатност, но и поради можноста истиот на краток рок да се однесува различно од БДП. Сепак, со едноставна коинтеграциска анализа, покажавме дека двете



серији се коинтегрирани, па оттука и оправданоста од користење на МакCoin наместо серијата на БДП.

Главниот динамички модел во кој коинцидентниот индекс е претставен како авторегресивен (AR) процес, а потоа се додадени задоцнувањата на водечкиот индекс (VAR процес), се користи како главна прогнозирачка алатка за утврдување на прогнозирачката моќ на МакLead индексот. Главниот индикативен наод е дека средната квадратна грешка на прогнозата е драстично помала при распон на стапката на раст од два квартали и временска дистрибуција на објаснувачката моќ на индексите од три квартали. Оттука, времето на водење на МакLead водечкиот композитен индекс во РМ изнесува околу два квартали. Последната констатација упатува на главниот заклучок од истражува-

њето и на придонесот на оваа студија во анализата на деловните циклуси во РМ.

Ова истражување претставува само индикативна анализа за времето на водење на водечкиот композитен индекс во РМ, во објаснувањето на агрегатната економска активност. Тоа значи дека запазувањето повеќе критериуми во испитувањето на временската дистрибуција на задоцнувањата, оперирањето со повеќе временски распони на стапката на раст, како и земањето предвид подолгорочни прогнози од еден квартал, значајно ќе ја подобри оваа анализа. Веројатно, и користењето понапредни модели и техники на испитување ќе обелодени повеќе информации за прогнозирачката моќ на МакLead. Овие размисли се причина за пофундаментално идно истражување.

Литература

- [1] Diebold, F.X. and Rudebusch, G.D. (1991) Forecasting Output with the Composite Leading Index: An Ex-ante Analysis. *Journal of the American Statistical Association*, 86, p.603-610.
- [2] Marcellino, M. (2004) Leading Indicators: What Have We Learned? CEPR Working paper, p.1-83.
- [3] McGuckin, R.H., Ozyildirim, A. and Zarnowitz, V. (2003) A More Timely and Useful index of Leading Indicators. The Conference Board, Economics Program Working Paper, 03-01.
- [4] McGuckin, R.H. and Ozyildirim, A. (2003) Real-Time Tests of the Leading Economic Index: Do Changes in the Index Composition Matter? Paper prepared for Conference in honor of Victor Zarnowitz, CIRET at RWI, Essen, Germany, p.1-31.
- [5] Mitchell, W. and Burns, A. F. (1938) Statistical indicators of cyclical revivals. NBER (New York), reprinted in: G. H. Moore, ed., (1961), *Business cycle indicators*, Princeton University Press (Princeton), ch. 6.
- [6] Stock, J. H. and Watson, M. W. (1989) New indexes of coincident and leading economic indicators, in: Blanchard, O. and Fischer, S., eds., *NBER Macroeconomics Annual*, MIT Press (Cambridge, MA): 351-394.
- [7] Stock, J. H. and Watson, M. W. (1991) A probability model of the coincident indicators, in Lahiri, K. and Moore, G. H., eds., *Leading Economic Indicators: New approaches and forecasting records*, Cambridge University Press (Cambridge, UK).



[8] Stock, J. H. and Watson, M. W. (1992) A procedure for predicting recessions with leading indicators: econometric issues and recent experience. NBER Working Paper Series, no. 4014.

[9] Stock, J. H. and Watson, M. W. (1993) A procedure for predicting recessions with leading indicators: econometric issues and recent experience, in: Stock, J. H., and Watson, M. W., eds., Business Cycles, Indicators, and Forecasting, The University of Chicago Press (Chicago): 95-153.

[10] Stock, J. H. and Watson, M. W. (1999a) Business cycle fluctuations in US macroeconomic time series. in: Taylor, J. B., and Woodford, M., eds., Handbook of Macroeconomics, vol. IA, North-Holland (Amsterdam).

[11] Stock, J. H. and Watson, M. W. (1999b) A Comparison of Linear and Nonlinear Univariate Models for Forecasting Macroeconomic Time Series. in: Cointegration, Causality, and Forecasting - Festschrift in Honour of Clive W. J. Granger, edited by R. Engle and H. White.

[12] The Conference Board (2001) Business Cycle Indicators Handbook. New York, NY.

[13] Zarnowitz, V. and Ozyildirim, A. (2002) Time Series Decomposition and Measurement of Business Cycles, Trends and Growth Cycles. NBER Working Paper, 8736.

Студијата се базира на пресметката на композитните индекси од страна на Секторот за макроекономска политика во Министерството за финансии.

За рецензентската работа и корисните сугестии им се заблагодарувам на д-р Димитар Николоски од Економскиот факултет при Универзитетот во Битола и на м-р Мишо Николов од Министерството за финансии.

Сите забелешки и сугесии на m.petreski@staffs.ac.uk.





СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ



Табела 1: ОСНОВНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006*
Реален БДП	%	1,4	3,4	4,3	4,5	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,1	3,7
БДП	млн. долари	3.458	3.581	3.674	3.588	3.437	3.769	4.631	5.368	5.815	6.306
Инфлација (просек)	%	2,6	-0,1	-0,7	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2
Инфлација (крај на период)	%	2,7	-2,4	2,4	6,1	3,7	1,1	2,6	-1,9	1,2	2,9
БДП дефлатор	%	3,4	1,4	2,7	8,2	3,6	3,4	0,3	1,3	3,8	3,2
Буџетско салдо (централен буџет и фондови)	% БДП	-0,4	-1,7	0,0	1,8	-7,2	-5,7	-0,6	0,4	0,3	-0,6
Девизен курс, просек	ДЕН/1\$	49,8	54,5	56,9	65,9	68,1	64,7	54,3	49,4	49,3	48,8
Девизен курс, просек	ДЕН/1€	56,2	61,1	60,6	60,7	60,9	61,0	61,3	61,3	61,3	61,2
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1\$	55,4	51,8	60,3	65,3	69,2	58,6	49,9	45,9	51,7	46,5
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1€	61,2	60,9	60,6	60,8	61,0	61,1	61,3	61,4	61,2	61,2
Извоз (Ф.О.Б.)	млн. долари	1.237	1.291	1.190	1.321	1.155	1.112	1.362	1.672	2.041	2.401
Увоз (Ф.О.Б.)	млн. долари	1.623	1.807	1.686	2.011	1.681	1.916	2.211	2.785	3.097	3.763
Трговски биланс	млн. долари	-386	-516	-496	-690	-526	-804	-849	-1.113	-1.056	-1.362
Биланс на тековна сметка	млн. долари	-286	-269	-32	-72	-244	-358	-149	-415	82	76
како % од БДП	%	-8,3	-7,5	-0,9	-2,0	-7,1	-9,5	-3,2	-7,7	1,4	1,2
Девизни резерви	млн. долари	0,26	0,33	0,45	0,71	0,78	0,73	0,90	0,99	1,33	1,87
Покривање на увозот (резерви/увоз)	месеци	1,9	2,2	3,2	3,7	4,7	4,0	3,9	3,3	3,6	5,5
Надворешен долг ¹⁾	млн. долари	1.139	1.437	1.490	1.489	1.506	1.635	1.813	2.044	2.258	2.315
како % од БДП	%	33,5	41,4	41,5	39,9	41,0	43,1	44,9	44,6	38,8	36,7
Странски директни инвестиции	млн. долари	30,0	127,7	32,4	175,1	440,7	77,7	96,0	155,0	97,0	383,8
како % од БДП	%	0,9	3,6	0,9	4,9	12,8	2,1	2,1	2,9	1,7	6,1

1) Почнувајќи од 1998 година, согласно новата методологија препорачана од Светската банка, вкупниот надворешен долг ги опфаќа краткорочните, среднорочните и долгорочните кредити

* Проценка или претходни податоци

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и Народна банка на Република Македонија

Табела 2: ОДБРАНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ ВО ОДДЕЛНИ ТРАНЗИЦИОНИ ЕКОНОМИИ

	Реален БДП				Потрошувачки цени ¹				Тековна сметка (салдо) ²⁾			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Пазари во развој - Вкупно	6,6	5,5	6,0	5,5	6,1	4,8	5,0	4,8	-5,8	-5,3	-6,7	-6,6
Бугарија	5,7	5,5	6,2	6,0	6,1	5,0	7,3	5,3	-5,8	-11,3	-15,9	-15,7
Чешка Република	4,2	6,1	6,1	4,8	2,8	1,8	2,5	2,9	-6,0	-2,6	-4,2	-4,1
Естонија	8,1	10,5	11,4	9,9	3,0	4,1	4,4	4,8	-12,5	-10,5	-13,8	-12,9
Унгарија	4,9	4,2	3,9	2,8	6,8	3,6	3,9	6,4	-8,4	-6,7	-6,9	-5,7
Латвија	8,6	10,2	11,9	10,5	6,2	6,7	6,5	7,3	-12,9	-12,7	-21,3	-23,0
Литванија	7,3	7,6	7,5	7,0	1,2	2,7	3,8	3,5	-7,7	-7,1	-12,2	-12,3
Полска	5,3	3,5	5,8	5,8	3,5	2,1	1,0	2,2	-4,2	-1,7	-2,1	-2,7
Романија	8,4	4,1	7,7	6,5	11,9	9,0	6,6	4,5	-8,4	-8,7	-10,3	-10,3
Словачка	5,4	6,0	8,2	8,2	7,5	2,8	4,4	2,4	-3,6	-8,6	-8,0	-5,7
Словенија	4,4	4,0	5,2	4,5	3,7	2,5	2,5	2,3	-2,7	-2,0	-2,3	-2,6
Хрватска	3,8	4,3	4,6	4,7	2,1	3,3	3,2	2,7	-5,4	-6,4	-8,1	-8,3
Малта	0,8	2,2	2,5	2,3	2,7	2,5	2,6	2,4	-8,1	-10,5	-11,2	-11,5
Турција	8,9	7,4	5,5	5,0	8,6	8,2	9,6	8,0	-5,2	-6,3	-8,0	-7,3

1) Годишен просек

2) Процент од БДП

Извор: World Economic Outlook, IMF, Washington D.C., April 2007



Табела 3: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
(реални стапки на раст, квартал во однос на ист квартал претходна година, 2000–2007)

		Земјоделство, лов, шумарство и риб- арство	Вадење руди и камен, преработувач. индус. снабдување со ел. енергија, гас и вода	Градежништво	Трговија на голе- мо и трговија на мало	Хотели и ресторани	Сообраќај, складирање и врски	Финансиско посреду- ванство во врска со недвижен имот, изнајмување и импутирани станарини	Јавна управа и одбрана, социјална заштита, образование, здравство и социјална работа	Импутирани банкарски услуги	Додадена вредност	Нето да- ноци на прои- зводство	БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
		A + Б	В + Г + Д	Ѓ	Е	Ж	З	С + И + Љ	Ј + К + Л + Н				
2000	I	2,4	16,3	4,1	37,7	-7,1	13,4	2,4	1,0	0,5	11,4	15,1	12,0
	II	3,6	17,1	-9,9	4,6	-14,8	11,1	2,5	1,3	0,8	5,6	9,0	6,1
	III	1,2	1,8	5,3	-8,7	-9,6	10,1	2,7	-0,8	1,9	0,6	3,9	1,0
	IV	-3,1	4,5	12,5	-12,7	-13,1	0,7	3,2	-1,1	3,7	-0,3	3,0	0,2
	00/99	1,0	9,4	2,6	3,0	-11,3	8,5	2,7	0,1	1,7	4,1	7,5	4,5
2001	I	-6,9	-2,8	0,7	-18,9	6,7	-4,8	3,0	-8,7	-6,9	-6,2	-6,9	-6,3
	II	-12,5	-4,7	-4,9	4,5	-7,1	-7,2	2,6	-5,1	-8,5	-3,8	-4,4	-3,9
	III	-13,3	-10,6	-22,9	4,4	-14,7	-11,1	1,4	0,8	-13,1	-6,2	-6,9	-6,4
	IV	-10,3	-0,5	-22,8	9,7	-0,1	-9,9	1,3	3,7	-13,5	-1,5	-2,2	-1,6
	01/00	-10,8	-4,6	-14,4	-0,8	-4,5	-8,3	2,1	-2,3	-10,5	-4,4	-5,1	-4,5
2002	I	-5,6	-10,1	-7,0	6,0	-1,0	-3,4	-2,8	10,0	-2,5	-1,8	1,1	-1,3
	II	-2,5	-3,5	0,7	4,6	16,1	-6,7	-4,1	4,7	1,7	-0,9	2,0	-0,4
	III	-1,6	-1,3	5,3	4,2	32,2	-0,5	-4,1	0,8	6,2	0,3	3,2	0,8
	IV	1,8	10,2	1,4	6,8	18,8	3,5	-3,7	-0,8	2,2	3,6	6,6	4,1
	02/01	-2,0	-0,8	0,6	5,4	16,7	-1,8	-3,7	3,5	1,8	0,4	3,3	0,9
2003	I	3,2	3,9	8,8	1,8	14,2	-2,7	-4,4	5,7	4,4	2,3	-0,5	1,8
	II	3,5	4,0	8,1	2,2	6,7	5,2	-3,7	6,5	-3,2	3,5	0,7	3,0
	III	6,5	15,0	13,8	1,1	11,1	0,5	-3,0	4,9	-4,3	5,9	3,1	5,4
	IV	6,2	-0,7	21,6	2,0	7,0	-0,9	-3,3	2,7	-1,6	1,7	-1,0	1,2
	03/02	4,8	5,0	13,3	1,8	9,6	0,4	-3,6	4,9	-1,2	3,3	0,6	2,8
2004	I	4,5	0,7	2,7	13,3	-11,2	-7,6	11,5	0,0	10,4	3,4	3,4	3,4
	II	6,3	0,7	10,1	14,9	-8,4	-5,0	12,4	-0,4	13,2	4,8	4,8	4,8
	III	6,7	1,3	6,6	16,6	-14,2	-4,7	12,0	-1,3	13,7	4,6	4,6	4,6
	IV	7,3	-5,0	8,6	17,6	-10,7	-2,2	11,2	-0,8	12,6	3,4	3,4	3,4
	04/03	6,2	-0,8	7,4	15,7	-11,3	-4,8	11,8	-0,6	12,5	4,0	4,4	4,1
2005*	I	1,1	0,6	-4,1	2,7	-1,3	10,7	-2,9	3,7	17,5	1,2	14,2	3,0
	II	0,7	8,7	-3,3	5,0	3,2	11,7	-2,4	3,4	20,1	3,3	16,5	5,1
	III	-0,1	1,8	3,0	5,4	3,3	12,4	-1,9	5,1	18,5	2,4	15,6	4,2
	IV	-1,0	0,0	6,0	5,4	0,2	7,1	-0,3	6,5	31,6	2,1	15,3	4,0
	05/04	0,1	2,7	0,9	4,7	1,5	10,4	-1,9	4,7	21,9	2,3	15,4	4,1
2006*	I	5,1	-1,8	9,1	1,3	1,7	15,5	11,1	1,5	10,0	4,0	-4,6	2,7
	II	4,8	3,9	13,4	-0,8	-0,9	13,9	11,4	2,8	11,0	5,5	-3,2	4,2
	III	4,5	7,3	13,8	-0,6	-0,1	11,6	11,8	2,6	15,0	6,5	-2,7	4,9
	IV	4,3	0,5	8,2	0,4	0,3	16,1	10,8	2,6	6,9	-2,7	-3,9	3,3
	06/05	4,7	2,6	11,3	0,1	0,2	14,2	11,3	2,4	10,6	4,9	-3,6	3,7
2007*	I	3,0	11,6	5,9	13,6	0,2	14,2	3,3	0,6	12,4	6,8	6,8	6,8
	II	1,8	-2,8	4,0	14,9	11,2	13,2	5,6	1,4	22,3	4,2	4,2	4,2
	III	-5,1	1,1	5,5	11,8	7,4	14,4	6,9	1,1	22,2	4,2	4,2	4,2

* Претходни податоци / Извор: Државен завод за статистика.

Табела 4: ОСНОВНИ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ

Процентуална промена во однос на истиот период од претходната година, освен ако не е поинаку назначено

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006				2006	2007			
							К - 1	К - 2	К - 3	К - 4		К - 1	К - 2	К - 3	октомври
РЕАЛЕН СЕКТОР															
Производство реални промени															
Бруто домашен производ	4,5	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,1	2,2	3,4	4,0	2,6	3,7	6,8	4,2	4,2	
Индустриско производство	3,5	-3,1	-0,8	6,6	-2,1	7,0	-0,9	4,9	8,3	1,5	3,6	11,6	-2,8	1,1	10,5
номинални промени															
Инвестиции во машини и опрема	20,8	-16,9	16,4	-7,7	4,9	4,9	9,2	24	24	13,3	18,3	10,7	5,7	38,4	
Цени															
Трошоци на живот	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	2,7	3,5	3,6	2,3	3,2	0,7	1,1	2,4	3,9
Цени на производители на индустриски производи	8,9	2,0	-0,9	-0,3	0,9	3,2	5,6	5,7	0,1	0,2	4,5	1,0	0,3	1,1	3,3
Конкурентност на индустријата															
Продуктивност	6,0	0,5	3,0	13,1	3,9	11,8	3,8	5,9	8,9	10,9	6,4	17,4	1,7	2,8	10,5
Трошоци за работна сила по единица производ	-4,7	-0,7	0,2	-10,3	0,7	-11,8	-3,6	-1,2	-4,0	-4,3	-3,2	-10,6	4,6	0,7	8,9
Реални трошоци за работна сила по единица производ	-12,5	-2,7	1,1	-10,1	-0,4	-15,1	-9,3	-7,3	-8,3	-7,2	-7,6	-10,4	6,0	1,5	5,2
Берзански цени на најважните извозни и увозни производи цени во САД\$															
Сурова нафта-брент	28,3	24,4	25,0	28,9	38,3	54,4	61,9	69,8	70,1	59,7	65,4	58,1	68,7	75,0	82,9
Јагнешко месо (ц/кг)	261,9	291,2	330,3	388,4	461,4	443,3	383,9	420,3	408,5	399,3	403,6	402,1	399,3	416,5	439,3
Никел	8.638,0	5.944,7	6.772,0	9.629,0	13.823,4	14.744,0	14.810,0	19.925,0	29.154,0	33.129,0	24.254,0	41.440,0	48.033,0	3.020,5	3.105,5
Бакар	1.813,0	1.578,3	1.559,0	1.779,0	2.866,0	3.679,0	4.940,0	7.210,0	7.670,0	7.068,0	6.722,0	5.933,0	7.641,0	7.712,0	8.008,0
Олово	45,4	47,6	45,3	51,5	88,7	97,6	124,2	110,0	119,0	162,7	129,0	178,7	217,6	314,3	372,0
Цинк	112,8	88,6	77,9	82,8	104,8	138,1	224,2	329,2	336,3	420,4	327,5	345,6	366,4	322,7	297,5
Ладно валани челични лимови	385,8	299,2	328,3	444,6	607,1	733,3	750,0	666,7	700,0	658,3	693,8	650,0	650,0	650,0	650,0
Топло валани челични лимови	295,8	216,5	246,7	320,2	502,5	633,3	650,0	591,7	600,0	558,3	600,0	550,0	550,0	550,0	550,0
НАДВОРЕШЕН СЕКТОР															
номинални промени на доларски вредности															
Извоз на стоки (ФОБ)	11,0	-12,7	-3,7	22,2	22,4	21,8	-6,5	14,1	35,7	22,8	17,6	55,4	47,6	18,7	31,5
Увоз на стоки (ЦИФ)	17,9	-19,4	16,3	15,3	25,9	10,1	-6,4	8,4	25,8	24,8	16,6	42,4	19,3	30,7	84,9
Трговски биланс (милиони САД \$)	-771	-533	-849	-937	-1.230	1.187	-206,0	-382,6	-269,2	-214,6	1.362,0	-335,4	-310,3	-434,5	-305,2
Тековна сметка на Платниот биланс (милиони САД \$) fob	-236	-38	-324	-277	-415	-81,5	-44,6	-64,1	133,5	-48,6	-18,9	39,7	62,5	10,1	-53,2
Промена во девизните резерви (мил. САД \$) „-“ значи намалување	235,6	62,0	-40,5	168,8	82,3	415,1	33,5	112,8	167,8	61,7	375,8	-6,1	15,9	139,9	40,2
Надворешен долг (крај на период во милиони САД \$)					2.007,5	2.181,3	2.017,4	2.141,0	2.184,5	2.315,8	2.315,8	2.301,9	2.221,1	2.334,0	
Курсеви (просечен)															
денар/ЕУРО	60,73	60,91	60,98	61,26	61,34	61,30	61,23	61,17	61,70	61,19	61,19	61,2	61,2	61,17	61,18
денар/САД \$	65,89	68,04	64,73	54,30	49,41	49,2919	50,97	48,75	48,00	47,47	48,79	46,69	45,40	44,56	43,04

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006				2006	2007			
							К - 1	К - 2	К - 3	К - 4		К - 1	К - 2	К - 3	октомври
ВЛАДИНИ ФИНАНСИИ															
номинални промени															
Приходи	22,5	-10,3	10,1	-7,4	5,8	7,5	-6,1	-11,4	-10,2	9,2	2,8	23,6	6,2	38,6	56,9
Даночни приходи	22,1	-6,9	14,0	-9,6	6,8	4,8	-0,3	-8,4	9,8	6,8	7,1	24,7	9,4	18,4	60,3
ДДВ	75,2	-1,8	19,8	3,2	21,6	5,1	-14,3	-9,2	7,6	-5,1	0,6	35,9	10,2	25,3	104,7
Расходи	12,7	27,0	-0,1	-13,8	0,3	6,1	10,0	2,9	1,1	12,6	5,8	-1,5	9	8,9	46,5
Тековни расходи	1,8	31,9	17,2	-1,2	1,4	2,2	11,2	3,2	3,3	22,2	9,4	-1,9	11,9	9,2	42,7
Капитални расходи	94,5	28,3	11,8	-447,0	-3,4	47,4	5,4	0,3	-17,4	-29,5	-20,5	7,2	-17,8	5,8	89,2
Салдо на централниот буџет (во милиони денари)	6.285	-12.490	7.343	-2.551	371	1.183,0	-1.275,0	1.538,0	1.557,0	-2.466,0	-600,0	2.065,0	1.257,0	6.225,0	1.594,0
Салдо на консолидираниот буџет (во милиони денари)	5.905	-13.171	-13.019	-2.596	7,0	-1.708,0	-492,0	23,0	1.131,0	-2.366,0	-1.704,0	2.284,0	1.883,0	1.403,0	4.291,0
МОНЕТАРЕН СЕКТОР															
номинални промени (крај на период)															
Нето девизни средства	73,8	57,6	-19,1	5,3	4,7	30,3	41,2	34,8	40,2	28,4	28,4	22,8	13,7	5,6	7,1
Кредити на приватен сектор	17,2	7,3	12,7	15,8	18,7	20,5	21,0	26,3	24,7	30,5	30,5	33,3	32,2	38,8	37,0
Готови пари во оптик	16,6	48,5	0,0	0,3	-0,1	2,0	3,7	8,9	9,8	12,2	12,2	9,7	8,7	13,0	12,0
M1	22,6	5,6	4,6	1,1	-1,1	7,5	3,8	13,3	14,9	17,1	17,1	22,5	18,0	22,6	18,3
M2	29,4	61,9	-7,0	15,9	15,1	16,0	14,9	12,8	21,9	24,5	24,5	26,4	31,4	28,4	26,0
M4	25,6	56,7		13,2	15,3	15,1	14,9	12,9	21,9	24,9	24,9	26,4	32,2	29,6	27,4
Однос на девизните резерви спрема M1	1,65	1,88	1,51	1,51	1,62	2,30	2,55	2,47	2,61	2,49	2,49	2,55	3,20	2,4	2,5
СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР															
Пазар на работна сила															
Стапка на невработеност (АПС)	32,2	30,5	31,9	36,7	36,7	36,5	36,2	36,1	35,9	35,9	36,0	35,8	35,0	34,2	
Вкупно нововработени (крај на период)	101.996	90.308	110.401	79.921	112.013	147.965	40.433	73.887	110.257	150.815	150.815	45.254	91.238	141.826	159.003
Нововработени на неопределено време (крај на период)	63.987	63.346	74.341	49.661	63.538	85.033	22.258	37.428	51.998	68.878	68.878	21.455	41.605	65.210	73.797
Плати															
Номинални нето плати	5,5	3,5	6,9	4,8	4,0	4,5	6,6	7,7	7,7	7,2	7,3	5,7	6,4	7,5	13,0
Реални нето плати	-0,3	-1,9	5,0	3,6	4,4	2,0	3,7	4,2	3,9	4,5	4,0	5,0	5,3	5,0	8,8
Потрошувачка кошница	2,5	5,2	2,7	-0,7	-2,7	-1,2	4,3	4,7	4,5	4,7	4,5	0,4	-0,1	4,2	7,8
Социјална заштита															
Број на пензионери (крај на период)	241.221	247.200	249.421	254.267	260.075	265.152	266.615	266.842	267.636	269.681	269.681	270.118	269.798	270.658	270.547
Број на домаќинства кои примаат социјална помош (крај на период)	77.309	80.160	82.673	64.453	66.940	66.485	67.629	64.402	65.380	65.540	65.540	67.340	62.576	63.078	62.997
Број на лица кои примаат надомест за невработени (крај на период)	35.046	41.375	46.772	47.324	45.867	40.230	36.982	36.184	33.196	30.572	30.572	28.317	26.793	25.892	25.537

Извор: Државен завод за статистика, Народна банка на Македонија, Министерство за финансии, Министерство за труд и социјална политика, Агенција за вработување, World Development Prospects (Pink Sheets), пресметки на Министерството за финансии.

Табела 5: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД СПОРЕД ПРОИЗВОДЕН МЕТОД

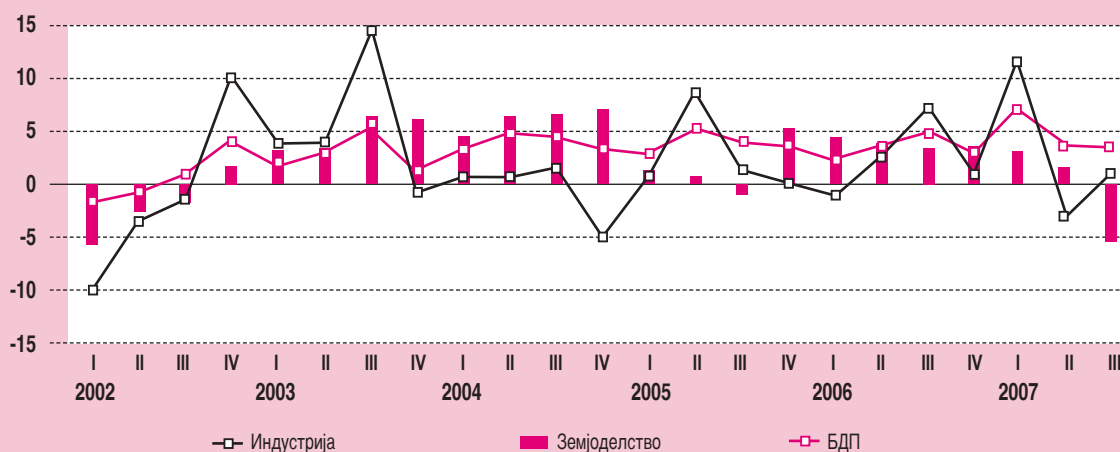
Во милиони денари		По тековни цени							
НКД	Назив	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Индекси 2006/2005
сектор									
A	Земјоделство, лов и шумарство	23.756	22.933	24.509	28.672	30.073	31.018	33.939	109,4
B	Рибарство	14	24	48	27	21	28	47	167,9
B	Вадење на руди и камен	1.856	1.312	960	989	1.042	1.415	1.593	112,6
Г	Преработувачка индустрија	40.926	39.587	37.925	39.651	39.663	44.517	50.065	112,5
Д	Снабдување со електрична енергија, гас и вода	10.381	10.041	9.146	11.778	11.080	10.164	10.323	101,6
Ѓ	Градежништво	13.361	11.801	11.893	13.537	14.736	15.954	17.506	109,7
Е	Трговија на големо и мало, поправка на моторни возила, мотоцикли и предмети за лична употреба и за домаќинствата	25.402	26.076	27.348	28.282	36.000	39.022	40.631	104,1
Ж	Хотели и ресторани	3.463	3.410	4.088	4.653	4.172	4.280	4.429	103,5
З	Сообраќај, складирање и врски	21.261	21.694	20.610	21.062	20.642	23.763	26.494	111,5
С	Финансиско посредување	7.342	7.420	7.427	6.110	7.510	8.299	10.940	131,8
И	Активности во врска со недвижен имот, изнајмување и деловни активности	7.466	8.304	8.168	8.453	8.853	8.044	9.114	113,3
Ј	Јавна управа и одбрана, задолжителна социјална заштита	14.333	14.445	16.145	16.984	17.874	20.760	21.141	101,8
К	Образование	8.266	8.048	8.688	9.436	9.913	10.253	10.820	105,5
Л	Здравство и социјална работа	8.987	8.690	9.361	9.897	9.650	9.675	11.516	119,0
Љ	Други комунални, културни, општи и лични услужни активности	5.217	5.548	5.553	5.503	5.984	6.186	7.059	114,1
	Импутирани станарини	10.465	10.631	10.792	13.732	15.662	15.574	16.225	104,2
	Минус: импутирани банкарски услуги	5.153	4.738	4.160	3.797	4.720	5.933	6.805	114,7
A.	Додадена вредност по основни цени	197.344	195.230	198.592	214.969	228.155	243.019	265.037	109,1
Б.	Нето даноци на производство	39.045	38.611	45.378	36.516	37.101	44.086	44.741	101,5
A + Б	БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД	236.389	233.841	243.970	251.485	265.256	286.619	308.772	107,7

Табела 6: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД СПОРЕД РАСХОДЕН МЕТОД

	во милиони денари							во %						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД	236.389	233.841	243.970	251.486	265.256	286.619	308.772	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
(по тековни цени)														
Финална потрошувачка	218.986	221.771	242.795	243.853	262.208	276.715	299.565	92,6	94,8	99,5	97,0	98,9	96,5	97,0
Финална потрошувачка														
на домаќинствата	175.965	163.788	188.179	191.873	209.075	222.726	242.005	74,4	70,0	77,1	76,3	78,8	77,7	78,4
Финална јавна потрошувачка	43.021	57.983	54.616	51.980	53.133	53.990	57.559	18,2	24,8	22,4	20,7	20,0	18,8	18,6
Бруто-инвестиции	50.683	42.759	50.276	50.261	56.716	59.349	67.247	21,4	18,3	20,6	20,0	21,4	20,7	21,8
Инвестиции во основни средства	38.332	34.716	40.448	42.110	47.286	48.868	56.485	16,2	14,8	16,6	16,7	17,8	17,0	18,3
Пораст на залихи	12.351	8.043	9.828	8.151	9.430	10.481	10.763	5,2	3,4	4,0	3,2	3,6	3,7	3,5
Извоз на стоки и услуги	114.209	99.091	92.780	95.254	106.758	128.137	149.669	48,3	42,4	38,0	37,9	40,2	44,7	48,5
Извоз на стоки	87.161	78.625	71.994	73.800	82.635	100.538	116.903	36,9	33,6	29,5	29,3	31,2	35,1	37,9
Извоз на услуги	19.971	15.894	16.387	17.705	20.154	23.250	29.336	8,4	6,8	6,7	7,0	7,6	8,1	9,5
Набавки на нерезидентите во земјата	7.077	4.572	4.399	3.749	3.968	4.349	3.431	3,0	2,0	1,8	1,5	1,5	1,5	1,1
Увоз на стоки и услуги	147.489	129.780	141.881	137.882	160.426	177.583	207.709	62,4	55,5	58,2	54,8	60,5	62,5	67,3
Увоз на стоки	123.910	107.166	124.062	120.038	137.584	152.663	179.603	52,4	45,8	50,9	47,7	51,9	53,3	58,2
Увоз на услуги	23.579	22.614	17.819	17.844	22.842	24.920	28.106	10,0	9,7	7,3	7,1	8,6	8,7	9,1

Извор: Државен завод за статистика

График 1: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
(реални стапки на пораст, К / К - 4)

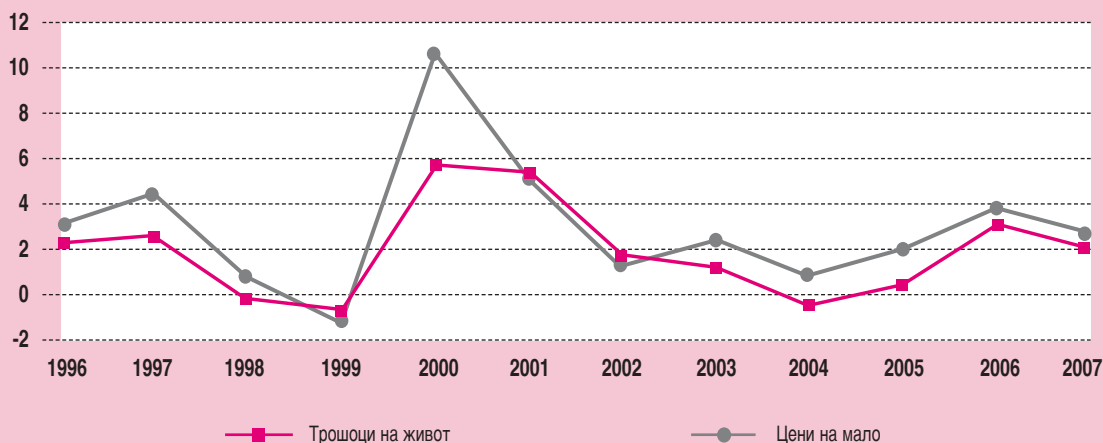


Бруто домашен производ ¹⁾	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
во милиони САД \$ ²⁾	2.377	2.815	2.955	3.157	3.340	3.588	3.706	3.872	4.119	4.298	4.534	4.882
(по глава на жител) во САД \$ ²⁾	1.209	1.420	1.480	1.573	1.656	1.771	1.821	1.917	2.032	2.114	2.226	2.393

1) Податоците за 2006 година се претходни

2) Конверзијата е направена со методот на ценовно прилагоден курс

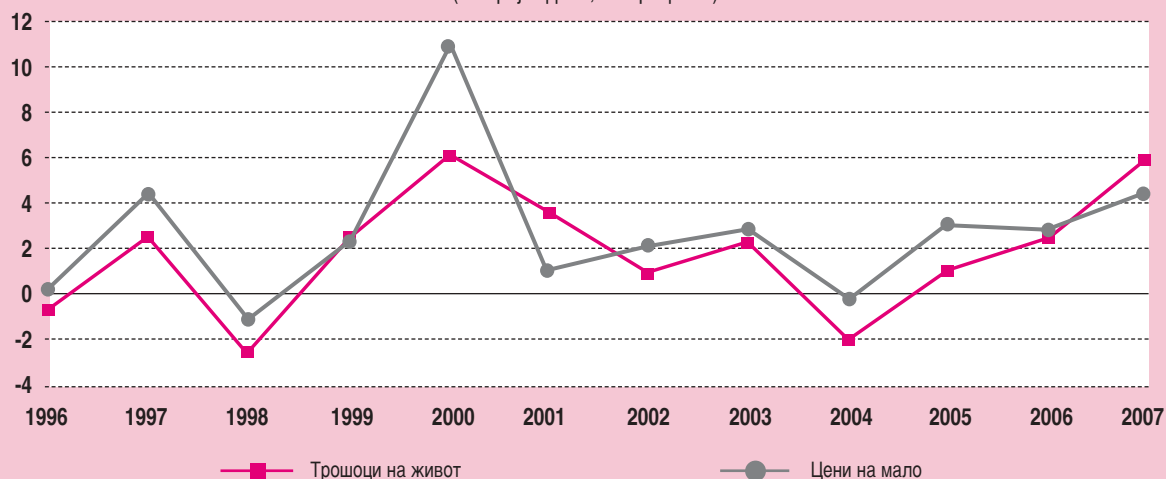
График 2: ИНФЛАЦИЈА
(просечни стапки, во проценти)



	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Трошоци на живот	2,3	2,6	-0,1	-0,7	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	2,3
Цени на мало	3,0	4,4	0,8	-1,1	10,6	5,2	1,4	2,4	0,9	2,1	3,9	2,6

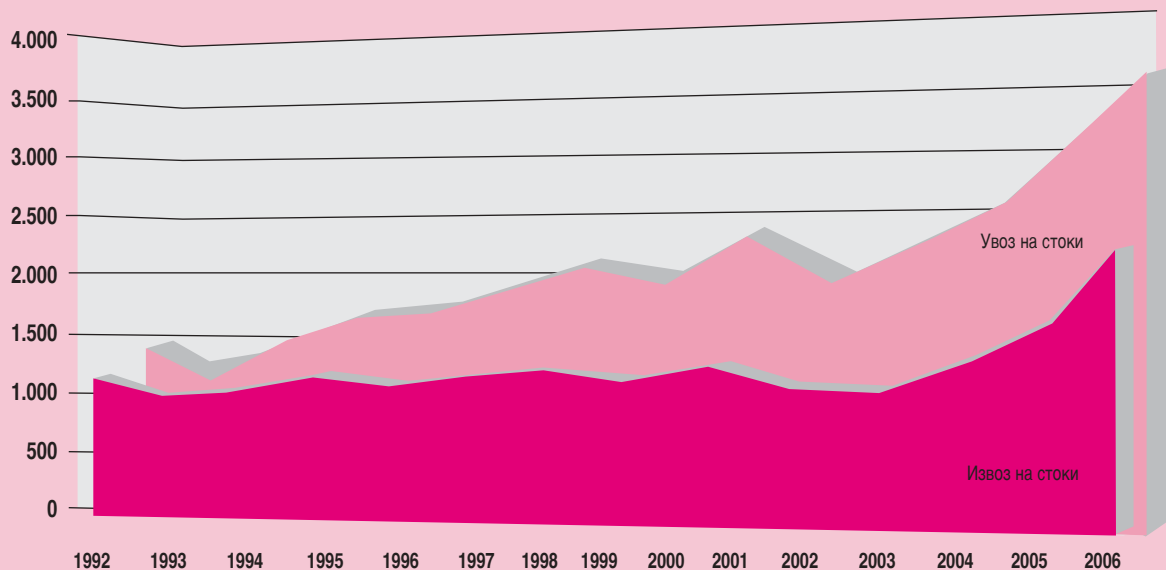


График 3: ИНФЛАЦИЈА
(на крај година, во проценти)



	крај на година, во проценти												
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
Трошоци на живот	-0,7	2,7	-2,4	2,4	6,1	3,7	1,1	2,6	-1,9	1,2	2,9	6,1	
Цени на мало	0,2	4,5	-1	2,3	10,8	1,2	2,2	2,9	-0,1	3,2	2,9	4,6	

График 4: НАДВОРЕШНО ТРГОВСКА РАЗМЕНА
(во милиони САД \$)



	во милиони САД \$															
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Извоз на стоки	1.199	1.055	1.086	1.204	1.147	1.237	1.292	1.190	1.321	1.153	1.112	1.359	1.674	2.041	2.401	
Увоз на стоки (FOB)	1.206	1.013	1.271	1.427	1.462	1.623	1.807	1.686	2.011	1.677	1.917	2.211	2.793	3.097	3.682	
Салдо	-7	42	-185	-223	-315	-386	-515	-496	-690	-524	-805	-852	-1.119	-1.056	-1.281	



Табела 7: ПЛАТЕН БИЛАНС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
(годишни, квартални и месечни податоци)¹

(во милиони долари)

	2004	2005	K1/2006	K2/2006	K3/2006	K4/2006	2006	I	II	III	K1/2007	IV	V	VI	K2/2007	VII	VIII	IX	K3/2007	X
ТЕКОВНИ ТРАНСАКЦИИ	-452.82	-157.91	-52.80	-72.13	125.42	-56.88	-56.39	-5.57	7.94	52.37	54.74	-0.44	62.16	7.88	69.60	-29.22	92.46	-53.16	10.09	-53.32
Стоки, нето	-1,138.97	-1,063.03	-266.78	-367.05	-261.24	-389.91	-1,284.99	-105.36	-97.31	-73.18	-275.86	-112.74	-75.68	-91.53	-279.96	-171.27	-87.97	-151.11	-410.35	-193.14
Извоз, f.o.b.	1,674.85	2,040.58	449.87	586.05	699.82	660.51	2,396.26	208.32	229.56	294.72	732.59	270.76	286.52	307.31	864.59	269.14	292.09	269.81	831.04	306.35
Увоз, f.o.b. ²	-2,813.82	-3,103.61	-716.65	-953.11	-961.07	-1,050.42	-3,681.24	-313.68	-326.87	-367.90	-1,008.45	-383.50	-362.21	-398.84	-1,144.55	-440.40	-380.07	-420.92	-1,241.39	-499.49
Услуги, нето	-54.37	-33.64	-5.58	-4.78	30.83	7.78	28.25	-2.54	1.27	-0.13	-1.39	1.69	-0.75	0.49	1.44	7.49	10.31	14.26	32.07	13.78
Доход, нето	-39.19	-113.46	-2.50	-10.27	-20.27	-3.61	-36.65	13.32	11.22	14.38	38.91	-10.16	17.72	-19.10	-11.54	-29.22	16.31	-39.52	-52.43	6.54
од кој: камата, нето	-25.67	-25.93	-9.38	-3.60	-6.70	-4.66	-24.34	-0.34	-2.32	-0.22	-2.88	-2.08	0.21	-3.92	-5.79	0.01	1.92	-3.89	-1.97	-3.17
Тековни трансфери, нето	779.71	1,052.21	222.06	309.97	376.10	328.87	1,237.00	89.01	92.77	111.30	293.08	120.76	120.87	118.02	359.65	163.78	153.82	123.20	440.80	119.50
Официјални	70.09	65.45	16.93	19.73	17.83	19.26	73.75	4.13	1.93	5.22	11.27	7.22	8.00	7.75	22.97	7.15	3.00	4.55	14.71	4.41
Приватни	709.62	986.76	205.12	290.24	358.28	309.61	1,163.25	84.88	90.84	106.09	281.81	113.54	112.86	110.28	336.68	156.63	150.82	118.65	426.10	115.09
КАПИТАЛНА И ФИНАНСИСКА СМЕТКА	434.05	165.47	50.71	67.41	-126.72	57.14	48.54	4.64	-12.37	-48.96	-56.70	2.19	-54.75	-9.29	-61.85	40.13	-87.66	56.63	9.10	54.92
Капитална сметка, нето	-4.62	-2.02	0.44	-0.54	-0.26	-0.76	-1.11	-1.61	0.12	-0.21	-1.70	0.76	0.42	0.75	1.94	5.84	-0.32	-0.44	5.09	-0.11
Капитални трансфери, нето	-4.62	-2.02	0.44	-0.54	-0.26	-0.76	-1.11	-1.61	0.12	-0.21	-1.70	0.76	0.42	0.79	1.98	1.58	-0.32	-0.44	0.82	0.00
Официјални	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Други	-4.62	-2.02	0.44	-0.54	-0.26	-0.76	-1.11	-1.61	0.12	-0.21	-1.70	0.76	0.42	0.79	1.98	1.58	-0.32	-0.44	0.82	0.00
Стекнување/располагање со нефинансиски средства	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.04	-0.04	4.27	0.00	0.00	4.27	-0.12
Финансиска сметка, нето	438.68	167.49	50.27	67.95	-126.47	57.90	49.66	6.25	-12.49	-48.75	-55.00	1.42	-55.18	-10.04	-63.79	34.29	-87.34	57.07	4.02	55.04
Директни инвестиции, нето	321.87	94.23	308.91	39.96	30.41	44.68	423.96	5.16	9.97	11.07	26.20	60.12	28.89	-2.05	86.96	34.59	-8.97	28.97	54.60	52.28
Портфолио инвестиции, нето	12.54	237.87	16.58	33.92	11.35	31.02	92.87	15.96	-10.09	21.17	27.04	35.10	22.69	4.03	61.82	8.27	11.95	13.07	33.29	34.58
Други инвестиции, нето	123.74	250.45	-241.69	106.87	-0.43	43.89	-91.36	-49.70	-28.41	-36.19	-114.30	-29.58	-93.31	-73.76	-196.65	35.04	-41.94	63.00	56.11	8.33
Трговски кредити, нето	90.42	131.50	-1.75	31.21	-66.18	41.90	5.18	-3.88	8.48	-50.02	-45.42	6.33	-76.68	-17.42	-87.76	62.01	-50.98	-12.78	-1.75	28.83
Заеми, нето	8.72	123.13	-161.88	70.24	31.25	39.97	-20.42	-55.11	-20.11	20.98	-54.23	-31.42	-24.39	-103.94	-159.75	9.88	9.14	0.10	19.12	-20.25
Валуту и депозити, нето	-3.71	-24.21	-81.16	-3.88	29.43	-48.14	-103.75	7.63	-18.79	-10.85	-22.01	-13.86	-1.23	42.85	27.76	-39.15	-5.20	61.94	17.60	-7.12
од кои: монетарна власт, нето	26.44	0.77	-68.78	0.00	65.66	-0.14	-3.26	0.00	-0.02	-0.02	-0.03	-0.02	-0.02	-0.02	-0.06	-0.02	-0.02	-0.02	-0.07	-0.37
комерцијални банки, нето	-105.07	26.61	7.02	24.63	-22.48	-24.74	-15.58	4.80	-10.78	1.09	-4.88	-1.53	6.08	51.50	56.05	-29.69	-2.95	71.14	38.50	2.33
население, нето	75.06	-52.10	-19.40	-28.50	-13.74	-23.25	-84.90	2.64	-7.86	-11.88	-17.09	-12.41	-7.28	-8.33	-28.01	-9.19	-2.77	-9.25	-21.20	-8.98
Други, нето	28.32	20.04	3.11	9.30	5.06	10.16	27.63	1.66	2.01	3.71	7.37	9.38	8.99	4.74	23.11	2.31	5.09	13.75	21.14	6.88
Бруто официјални резерви („-“ значи зголемување) ³	-19.47	-415.07	-33.53	-112.80	-167.80	-61.69	-375.82	34.83	16.04	-44.80	6.06	-64.22	-13.45	61.74	-15.93	-43.62	-48.39	-47.97	-139.98	-40.16
ГРЕШКИ И ПРОПУСТИ	18.77	-7.55	2.08	4.71	1.31	-0.26	7.84	0.94	4.43	-3.41	1.95	-1.74	-7.41	1.40	-7.74	-10.91	-4.80	-3.47	-19.19	-1.60

1) Претходни ревидирани податоци.

2) Увозот е прикажан на ф.о.б. паритет согласно V издание на прирачникот за платен биланс од ММФ. Пресметката на ц.и.ф. – ф.о.б. факторот како процент од увозот ц.и.ф. по години изнесува: 1993–20%, 1994–20%, 1995–20%, 1996–14%, 1997–10%, 1998–5,02%, 1999–4,86%, 2000–3,9%, 2001–4,2%, 2002–3,8%, 2003–4,06%, 2004, 2005 и 2006–4,14%.

За 2006 година направено е и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

3) Без монетарно злато и курсни разлики; Добиените средства од сукцесијата на поранешната СФРЈ во јуни 2001 годна во износ од 23,9 милиони УСД долари, во мај 2003 година во износ од 17,8 милиони УСД долари и во 2005 година во износ од 14,9 милиони УСД долари, не се платно билансна трансакција заради што истите се вклучени само во состојбите на девизните резерви, а не и во промените.

Табела 8: НАДВОРЕШНО - ТРГОВСКА РАЗМЕНА ПО ЗЕМЈИ

		Вкупно			Германија			Србија*		
		Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
2001		1.155,0	1.687,6	-532,6	237,5	213,3	24,2	266,8	157,2	109,6
2002		1.115,5	1.995,2	-879,7	234,0	284,7	-50,7	246,4	185,2	61,2
2003		1.363,2	2.299,9	-936,7	278,3	303,8	-25,5	273,8	212,6	61,2
2004		1.675,9	2.931,6	-1.255,7	317,1	368,1	-51,0	347,6	249,7	97,9
2005		2.041,3	3.228,0	-1.186,7	364,2	335,0	29,2	459,4	264,1	195,3
2006		2.400,7	3.762,7	-1.362,0	375,5	369,3	6,2	557,8	282,8	275,0
2001	K1	291,5	400,4	-108,9	69,0	52,8	16,2	62,3	34,9	27,4
	K2	285,3	416,6	-131,3	52,9	59,0	-6,1	74,1	39,2	34,9
	K3	295,7	378,9	-83,2	61,9	42,8	19,1	62,9	33,4	29,5
	K4	282,5	491,7	-209,2	53,7	58,7	-5,0	67,5	49,7	17,8
2002	K1	244,0	444,2	-200,2	60,9	56,4	4,5	47,2	38,2	9,0
	K2	264,4	461,7	-197,3	54,0	70,5	-2,7	53,6	47,9	5,7
	K3	289,1	497,1	-208,0	60,3	77,1	-10,4	55,8	47,9	7,9
	K4	301,8	597,6	-295,8	57,0	89,2	-32,2	66,4	55,1	11,3
2003	K1	293,7	531,7	-238,0	66,6	69,2	-2,6	47,2	50,4	-3,2
	K2	355,8	580,9	-225,1	68,0	74,2	-6,2	76,4	54,8	21,6
	K3	337,8	550,2	-212,4	72,0	71,0	1,0	74,7	53,5	21,2
	K4	375,9	637,1	-261,2	71,7	89,4	-17,7	75,5	53,9	21,6
2004	K1	366,1	616,9	-250,8	82,1	84,4	-2,3	57,9	48,2	9,7
	K2	368,0	716,6	-348,6	63,4	90,3	-26,9	84,4	63,7	20,7
	K3	443,4	708,3	-264,9	78,5	83,1	-4,6	97,5	68,1	29,4
	K4	498,4	889,8	-391,4	93,1	110,3	-17,2	107,8	69,7	38,1
2005	K1	482,0	701,2	-219,2	112,0	73,7	38,3	75,0	58,8	16,2
	K2	512,7	892,6	-379,9	80,7	90,6	-9,9	123,2	71,2	52,0
	K3	507,9	769,0	-261,1	84,9	79,2	5,7	128,9	66,9	62,0
	K4	538,7	865,2	-326,5	86,6	91,5	-4,9	132,3	67,2	65,1
2006	K1	450,9	727,6	-276,7	87,3	74,0	13,3	88,2	49,1	39,1
	K2	586,9	985,9	-399,0	88,3	97,8	-9,5	141,8	71,5	70,3
	K3	701,4	969,5	-268,1	100,4	91,1	9,3	177,3	74,6	102,7
	K4	661,5	1.079,7	-418,2	99,5	106,4	-6,9	150,5	87,6	62,9
2007	K1	701,2	1.036,6	-335,4	105,0	99,7	5,3	126,2	75,0	51,2
	K2	865,8	1.172,4	-306,6	105,1	122,7	-17,6	147,6	96,0	51,6
	K3	807,5	1.235,6	-428,1	131,0	116,1	14,9	159,3	108,5	50,8
2005	I	147,9	209,9	-62,0	43,3	21,7	21,6	19,0	15,8	3,2
	II	156,6	224,0	-67,4	35,5	25,7	9,8	22,4	16,7	5,7
	III	177,5	267,3	-89,8	33,2	26,3	6,9	33,6	26,3	7,3
	IV	174,5	312,7	-138,2	29,5	25,7	3,8	38,8	30,2	8,6
	V	179,1	284,6	-105,5	23,1	31,2	-8,1	42,8	19,0	23,8
	VI	159,1	295,3	-136,2	28,1	33,7	-5,6	41,6	22,0	19,6
	VII	184,5	256,8	-72,3	35,8	28,2	7,6	41,7	18,5	23,2
	VIII	146,8	239,5	-92,7	22,8	26,5	-3,7	42,3	21,6	20,7
	IX	176,6	272,7	-96,1	26,3	24,5	1,8	44,9	26,8	18,1
	X	191,4	283,7	-92,3	28,3	30,6	-2,3	50,7	24,5	26,2
	XI	171,7	280,9	-109,2	25,5	29,2	-3,7	42,5	20,1	22,4
	XII	175,6	300,6	-125,0	32,8	31,7	1,1	39,1	22,6	16,5
2006	I	123,2	208,0	-84,8	26,4	21,0	5,4	22,5	12,8	9,7
	II	147,9	219,4	-71,5	29,1	23,7	5,4	29,3	14,6	14,7
	III	179,8	300,2	-120,4	31,8	29,3	2,5	36,4	21,7	14,7
	IV	176,6	320,1	-143,5	29,2	28,4	0,8	41,2	20,6	20,6
	V	203,7	326,7	-123,0	29,1	36,0	-6,9	51,5	27,0	24,5
	VI	206,6	339,1	-132,5	30,0	33,4	-3,4	49,1	23,9	25,2
	VII	232,0	343,6	-111,6	37,5	31,0	6,5	49,2	24,5	24,7
	VIII	215,3	316,6	-101,3	29,4	32,4	-3,0	63,8	24,1	39,7
	IX	254,1	309,3	-55,2	33,5	27,7	5,8	64,3	26,0	38,3
	X	233,6	331,2	-97,6	26,6	34,3	-7,7	54,0	26,0	28,0
	XI	204,5	342,4	-137,9	31,3	34,2	-2,9	48,0	25,7	22,3
	XII	223,4	406,1	-182,7	41,6	37,9	3,7	48,5	35,9	12,6
2007	I	208,7	334,3	-125,6	33,0	32,7	0,3	36,3	25,0	11,3
	II	229,7	340,9	-111,2	40,8	35,9	4,9	40,1	23,0	17,1
	III	262,8	361,4	-98,6	31,2	31,1	0,1	49,8	27,0	22,8
	IV	271,7	393,3	-121,6	31,6	38,0	-6,4	48,8	31,2	17,6
	V	286,7	376,2	-89,5	34,3	41,0	-6,7	51,9	31,7	20,2
	VI	307,4	402,9	-95,5	39,2	43,7	-4,5	46,9	33,1	13,8
	VII	269,3	448,8	-179,5	39,8	44,2	-4,4	49,7	33,1	16,6
	VIII	268,1	363,7	-95,6	43,0	29,2	13,8	54,8	36,3	18,5
	IX	270,1	423,1	-153,0	48,2	42,7	5,5	54,8	39,1	15,7
	X	307,1	617,1	-310,0	38,4	62,3	-23,9	61,6	73,7	-12,1

* до 2006 – Србија и Црна Гора



во милиони САД долари

САД			Италија			Грција			Русија				
Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо		
99,7	51,5	48,2	88,7	107,7	-19,0	101,4	184,0	-82,6	13,9	139,4	-125,5	2001	
77,4	58,7	18,7	81,9	118,6	-36,7	116,9	237,9	-121,0	14,4	125,4	-111,0	2002	
72,8	56,2	16,6	95,4	122,5	-27,1	179,8	300,2	-120,4	13,7	177,8	-164,1	2003	
71,9	47,7	24,2	134,4	163,6	-29,2	228,8	277,9	-49,1	19,7	265,4	-245,7	2004	
44,0	45,0	-1,0	169,5	185,2	-15,7	312,9	296,8	16,1	21,4	418,6	-397,2	2005	
22,4	41,0	-18,6	236,8	226,8	10,0	361,2	319,9	41,3	25,5	569,5	-544,0	2006	
28,4	13,4	15,0	24,0	19,2	4,8	21,2	40,2	-19,0	2,8	53,4	-50,6	2001	K1
23,4	15,6	7,8	21,4	23,3	-1,9	24,3	38,7	-14,4	3,7	31,7	-28,0		K2
26,9	11,7	15,2	24,3	29,5	-5,2	30,6	51,1	-20,5	3,3	26,9	-23,6		K3
21,0	10,8	10,2	19,0	35,7	-16,7	25,3	54,0	-28,7	4,1	27,4	-23,3		K4
18,0	18,2	-0,2	26,7	24,6	2,1	19,2	46,0	-26,8	3,4	49,4	-46,0	2002	K1
18,9	15,6	3,3	25,1	26,2	-1,1	27,6	49,4	-21,8	3,6	22,3	-18,7		K2
16,5	10,7	5,8	21,2	29,4	-8,2	30,3	52,2	-21,9	3,5	13,3	-9,8		K3
24,6	13,9	10,7	18,7	32,2	-13,5	35,6	56,3	-20,7	3,0	61,1	-58,1		K4
16,7	13,8	2,9	26,9	21,6	5,3	35,1	98,4	-63,3	2,5	25,1	-22,6	2003	K1
13,8	19,1	-5,3	26,5	34,3	-7,8	52,1	76,4	-24,3	3,6	34,6	-31,0		K2
16,0	11,1	4,9	21,6	29,3	-7,7	43,7	56,7	-13,0	3,4	53,5	-50,1		K3
26,3	12,2	14,1	20,4	37,3	-16,9	48,9	68,7	-19,8	4,2	64,6	-60,4		K4
14,8	13,4	1,4	24,5	26,3	-1,8	52,7	59,4	-6,7	3,9	63,1	-59,2	2004	K1
14,1	11,6	2,5	29,1	45,4	-16,3	55,1	73,6	-18,5	4,7	47,9	-43,2		K2
23,4	11,1	12,3	38,5	43,0	-4,5	54,6	69,9	-15,3	5,5	74,5	-69,0		K3
19,6	11,6	8,0	42,3	48,9	-6,6	66,4	75,0	-8,6	5,6	79,9	-74,3		K4
7,5	13,7	-6,2	43,6	37,2	6,4	74,2	66,3	7,9	5,3	77,4	-72,1	2005	K1
11,9	12,2	-0,3	39,9	47,6	-7,7	80,8	79,2	1,6	5,1	99,9	-94,8		K2
15,5	9,0	6,5	45,7	48,3	-2,6	81,1	72,2	8,9	5,3	113,0	-107,7		K3
9,1	10,1	-1,0	40,3	52,1	-11,8	76,8	79,1	-2,3	5,7	128,3	-122,6		K4
6,5	8,7	-2,2	52,6	41,1	11,5	60,1	62,5	-2,4	6,0	137,5	-131,5	2006	K1
6,5	11,3	-4,8	56,2	61,5	-5,3	98,6	90,4	8,2	6,4	98,6	-92,2		K2
5,8	9,6	-3,8	63,0	57,4	5,6	120,0	75,4	44,6	8,3	150,5	-142,2		K3
3,6	11,4	-7,8	65,0	66,8	-1,8	82,5	91,6	-9,1	4,8	182,9	-178,1		K4
6,2	16,5	-10,3	69,6	52,8	16,8	96,0	95,9	0,1	4,8	157,3	-152,5	2007	K1
9,7	22,1	-12,4	102,1	87,3	14,8	110,8	104,3	6,5	5,3	95,3	-90,0		K2
13,8	18,5	-4,7	72,9	65,0	7,9	95,4	101,6	-6,2	6,8	170,3	-163,5		K3
3,1	4,5	-1,4	12,3	9,6	2,7	20,2	18,6	1,6	1,0	25,9	-24,9	2005	I
1,8	5,7	-3,9	13,8	10,2	3,6	26,8	21,0	5,8	1,7	23,4	-21,7		II
2,6	3,5	-0,9	17,5	17,4	0,1	27,2	26,7	0,5	2,6	28,1	-25,5		III
3,5	4,2	-0,7	10,3	7,9	2,4	31,8	29,7	2,1	1,5	33,5	-32,0		IV
4,4	3,7	0,7	16,9	20,2	-3,3	23,9	25,3	-1,4	1,9	22,4	-20,5		V
4,0	4,3	-0,3	12,7	19,5	-6,8	25,1	24,2	0,9	1,7	44,0	-42,3		VI
6,0	3,0	3,0	20,4	18,6	1,8	34,4	27,2	7,2	1,7	28,9	-27,2		VII
4,5	3,0	1,5	10,8	14,8	-4,0	19,9	19,8	0,1	1,9	37,4	-35,5		VIII
5,0	3,0	2,0	14,5	14,9	-0,4	26,8	25,2	1,6	1,7	46,7	-45,0		IX
4,1	2,7	1,4	14,8	16,8	-2,0	27,7	23,7	4,0	1,7	53,4	-51,7		X
3,0	3,7	-0,7	12,8	15,0	-2,2	25,5	25,8	-0,3	1,6	40,3	-38,7		XI
2,0	3,7	-1,7	12,7	20,3	-7,6	23,6	29,6	-6,0	2,4	34,6	-32,2		XII
2,7	3,5	-0,8	14,7	10,7	4,0	16,1	17,3	-1,2	1,8	47,3	-45,5	2006	I
2,4	2,0	0,4	17,4	13,8	3,6	18,2	18,9	-0,7	2,2	39,6	-37,4		II
1,4	3,2	-1,8	20,5	16,6	3,9	25,8	26,3	-0,5	2,0	50,6	-48,6		III
1,5	2,4	-0,9	19,9	14,6	5,3	24,9	25,9	-1,0	1,8	33,4	-31,6		IV
2,9	5,1	-2,2	19,0	21,9	-2,9	35,1	29,6	5,5	2,2	27,1	-24,9		V
2,1	3,8	-1,7	17,3	25,0	-7,7	38,6	34,9	3,7	2,4	38,1	-35,7		VI
2,0	3,4	-1,4	21,8	26,3	-4,5	38,3	29,0	9,3	3,3	48,1	-44,8		VII
2,1	3,2	-1,1	13,7	15,4	-1,7	38,5	20,8	17,7	2,6	52,9	-50,3		VIII
1,7	3,0	-1,3	27,5	15,7	11,8	43,2	25,6	17,6	2,4	49,5	-47,1		IX
2,0	4,1	-2,1	22,5	22,7	-0,2	33,0	30,2	2,8	2,2	40,5	-38,3		X
1,2	3,0	-1,8	18,2	18,6	-0,4	25,2	30,4	-5,2	1,5	63,2	-61,7		XI
0,4	4,3	-3,9	24,3	25,5	-1,2	24,3	31,0	-6,7	1,1	79,2	-78,1		XII
0,6	4,2	-3,6	25,4	16,9	8,5	27,6	26,9	0,7	1,4	48,6	-47,2	2007	I
1,0	3,8	-2,8	17,1	16,6	0,5	29,9	30,7	-0,8	1,9	53,5	-51,6		II
4,6	8,5	-3,9	27,1	19,3	7,8	38,5	38,3	0,2	1,5	55,2	-53,7		III
2,4	6,7	-4,3	35,0	28,7	6,3	35,0	33,6	1,4	1,6	46,4	-44,8		IV
4,4	5,2	-0,8	27,2	28,0	-0,8	37,9	35,4	2,5	1,6	18,4	-16,8		V
2,9	10,2	-7,3	39,9	30,6	9,3	37,9	35,3	2,6	2,1	30,5	-28,4		VI
5,5	6,9	-1,4	32,4	28,4	4,0	32,5	38,1	-5,6	2,4	64,9	-62,5		VII
3,5	3,0	0,5	24,7	18,0	6,7	24,1	26,7	-2,6	2,8	45,4	-42,6		VIII
4,8	8,6	-3,8	15,8	18,6	-2,8	38,8	36,8	2,0	1,6	60,0	-58,4		IX
7,7	6,1	1,6	29,5	29,3	0,2	45,5	35,5	10,0	2,2	58,6	-56,4		X



Табела 9: БУЏЕТ - ЦЕНТРАЛНА ДРЖАВНА ВЛАСТ

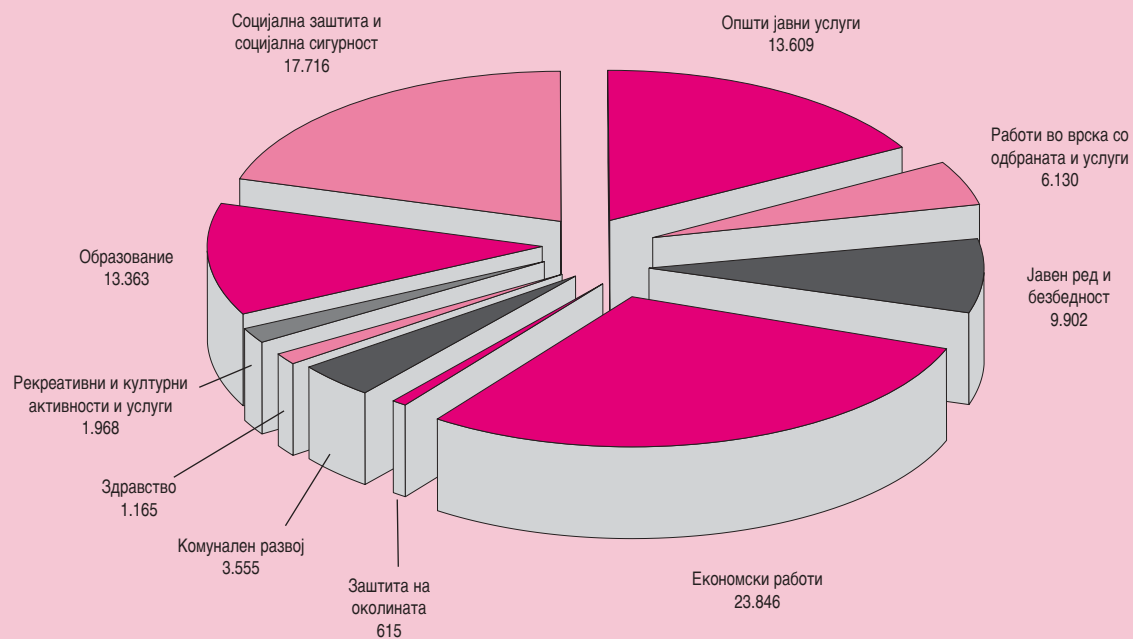
	2002	2003	2004	2005	2006
	Завршна сметка	Завршна сметка	Завршна сметка	Завршна сметка	Буџет
ВКУПНИ ПРИХОДИ	71.981.222.938	68.406.577.974	68.257.596.556	77.264.085.977	81.749.000.000
ИЗВОРНИ ПРИХОДИ	58.896.097.958	56.784.247.919	56.534.423.095	60.465.813.344	59.940.000.000
ДАНОЧНИ ПРИХОДИ	54.389.136.894	49.166.396.854	52.527.458.366	55.024.034.252	56.840.000.000
Данок од доход, од добивка и од капитални добивки	10.137.596.496	10.772.545.343	10.068.869.008	10.934.484.390	11.236.000.000
Персонален данок од доход	7.513.310.320	7.502.459.597	7.706.705.300	8.098.696.839	8.051.000.000
Данок од добивка	2.624.286.176	3.270.085.746	2.362.163.708	2.835.787.551	3.185.000.000
Домашни даноци на стоки и услуги	31.235.879.140	31.741.066.910	36.093.219.422	38.172.046.946	40.136.000.000
Данок на промет и ДДВ (од 1.04.2000)	20.521.036.109	21.175.919.119	25.756.854.524	27.081.128.583	28.334.000.000
Акцизи	10.714.843.031	10.565.147.791	10.336.364.898	11.090.918.363	11.802.000.000
Данок од меѓународна трговија и трансак. (царини и давачки)	6.336.011.440	6.141.579.944	5.814.503.205	5.265.767.731	4.848.000.000
Увозни давачки	5.230.636.743	4.909.408.470	4.597.751.176	4.251.685.006	3.817.121.000
Други увозни давачки и такси	1.105.374.697	1.232.171.474	1.216.752.029	1.014.082.725	1.030.879.000
Други даноци	0	51.094	0	0	0
Даноци од специфични услуги	3.359.937	3.894.080	5.216.895	0	0
Такси за користење или дозволи за вршење на дејност	340.562.742	475.513.109	545.887.314	651.735.186	620.000.000
Данок на финансиски трансакции	6.335.727.139	31.746.374	237.478	-	-
НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ	4.506.961.064	7.617.851.065	4.006.964.729	5.441.779.092	3.100.000.000
Претприемачки приход и приход од имот	931.379.088	1.963.471.700	1.752.484.628	3.441.892.427	1.100.000.000
Такси и надоместоци	1.091.976.541	1.366.943.949	1.465.138.734	1.656.889.743	1.500.000.000
Други владини услуги	205.764.069	370.052.922	257.196.740	246.001.080	300.000.000
Други неданочни приходи	2.277.841.366	3.917.382.494	532.144.627	96.995.843	200.000.000
КАПИТАЛНИ ПРИХОДИ	7.193.569.639	4.081.105.548	3.341.846.311	2.045.598.523	16.227.000.000
Продажба на капитални средства	6.244.440.021	4.002.729.305	3.158.721.234	1.455.155.987	16.027.000.000
Продажба на земјиште и нематеријални вложувања	949.129.619	78.376.243	183.125.077	590.442.536	200.000.000
ТРАНСФЕРИ И ДОНАЦИИ	3.808.557.430	3.651.554.878	4.932.545.381	894.339.868	540.000.000
Трансфери од други нивоа на власт	1.167.411.039	1.136.220.479	3.888.654.831	508.533.363	0
Донации од странство	2.641.146.391	2.515.334.399	1.043.890.550	385.806.506	540.000.000
ДОМАШНО ЗАДОЛЖУВАЊЕ	480.521.896		1.908.760.868	1.538.911.272	3.000.000.000
ЗАДОЛЖУВАЊЕ ВО СТРАНСТВО	1.584.121.754	3.766.572.092	1.529.500.321	12.319.422.970	2.042.000.000
Меѓународни развојни агенции	1.584.121.754	3.766.572.092	1.529.500.321	12.319.422.970	2.042.000.000
ПРИХОДИ ОД ОТПЛАТА (наплата) НА ЗАЕМИ	18.354.261	123.097.537	10.520.580	0	0
ВКУПНИ РАСХОДИ	71.700.272.895	64.462.761.283	63.743.917.129	67.090.435.530	81.749.000.000
ТЕКОВНИ ТРОШОЦИ	56.314.747.304	51.104.920.817	51.667.851.725	45.930.102.078	49.295.088.000
Плати, наемнини и надоместоци	18.337.661.335	20.233.542.216	20.943.062.394	21.655.526.155	22.668.904.000
Стоки и останати услуги	13.991.420.289	7.325.808.770	6.833.422.972	7.261.122.028	7.326.925.000
Тековни трансфери	20.586.832.339	21.101.506.628	21.838.665.402	13.950.459.394	14.602.763.000
Тековни трансфери до единиците на локална самоуправа	-	-	-	812.346.952	1.819.000.000
Каматни плаќања	3.398.833.341	2.444.063.205	2.052.700.957	2.250.647.550	2.877.496.000
СУБВЕНЦИИ И ТРАНСФЕРИ	-	-	-	2.675.836.361	2.111.209.000
СОЦИЈАЛНИ БЕНЕФИЦИИ	-	-	-	4.171.063.594	3.633.264.000
КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	8.366.132.516	4.687.684.918	4.867.347.044	7.198.053.448	12.543.385.000
ДАВАЊЕ НА ЗАЕМИ, УЧЕСТВО ВО ДЕЛ ОД					
ХАРТИИТЕ ОД ВРЕДНОСТ И ОТПЛАТА НА ГЛАВНИНА	7.019.393.075	8.670.155.548	7.208.718.360	7.115.380.049	14.166.054.000
Давање на заеми и учество во дел од хартиите од вредност	931.369.212	637.002.773	76.445.946	0	0
Амортизација (отплата на главнина)	6.088.023.863	8.033.152.776	7.132.272.414	7.115.380.049	14.166.054.000

Табела 10: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ НА ЦЕНТРАЛНИОТ БУЏЕТ

	Буџет 2005	Буџет 2006	Буџет 2005	Буџет 2006	Буџет 2005	Буџет 2006
	во милиони денари		структура		% од БДП	
ВКУПНО	66.327	91.868	100,0	100,0	23,9	31,3
Општи јавни услуги	5.885	13.609	8,9	14,8	2,1	4,6
Работи во врска со одбраната и услуги	5.885	6.130	8,9	6,7	2,1	2,1
Јавен ред и безбедност	8.398	9.902	12,7	10,8	3,0	3,4
Економски работи	15.877	23.846	23,9	26,0	5,7	8,1
Заштита на околината	368	615	0,6	0,7	0,1	0,2
Комунален развој	858	3.555	1,3	3,9	0,3	1,2
Здравство	613	1.165	0,9	1,3	0,2	0,4
Рекреативни и културни активности и услуги	1.471	1.968	2,2	2,1	0,5	0,7
Образование	9.869	13.363	14,9	14,5	3,6	4,6
Социјална заштита и социјална сигурност	17.103	17.716	25,8	19,3	6,2	6,0

Забелешка: Функционалната класификација на расходите на Централниот буџет е подготвена според меѓународните стандарди

График 5: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ 2006 ГОДИНА



Табела 11: БУЏЕТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (Централен буџет и буџети на фондови)

	Вкупно 2005	Буџет 2006	Реб. Бу. 2006	K1 2006	K2 2006	K3 2006	K4 2006	Вкупно 2006	Буџет 2007	I
ВКУПНИ ПРИХОДИ	100.928	103.198	109.029	23.069	26.306	26.222	28.504	104.101	108.634	8.717
Даночни приходи и придонеси	84.581	88.198	89.507	19.848	22.782	23.080	24.888	90.598	92.824	7.803
Даночни приходи (Сметка за сопствени приходи)	304	177	240	79	50	35	35	199	211	11
Даноци	55.681	57.581	58.688	12.658	15.097	15.460	16.360	59.575	61.511	5.580
Персонален данок на доход	8.097	8.051	8.256	1.933	2.098	2.025	2.358	8.414	7.471	624
Данок на добивка	2.837	3.185	4.423	1.725	914	950	1.119	4.708	3.704	252
ДДВ	27.082	28.334	27.374	5.228	7.342	7.155	7.534	27.259	30.390	2.940
Акцизи	11.748	12.543	11.652	2.542	2.839	3.374	3.419	12.174	12.627	1.091
Увозни давачки	5.266	4.848	5.483	993	1.494	1.982	3.243	7.712	5.519	417
Други даноци	651	620	1.500	237	410	390	176	1.213	1.800	256
Придонеси	28.596	30.440	30.579	7.111	7.635	7.586	8.493	30.825	31.102	2.212
Фонд за ПИОМ	18.300	19.810	19.933	4.619	4.969	4.893	5.467	19.948	20.671	1.439
Агенција за вработување	1.312	1.370	1.370	322	336	337	375	1.370	1.390	89
Фонд за здравство	8.982	9.260	9.276	2.170	2.330	2.356	2.651	9.507	9.041	684
Неданочни приходи	13.818	12.943	15.992	2.306	2.721	2.627	2.826	10.480	13.755	775
Неданочни приходи (Сметка за сопствени приходи)	6.312	7.377	8.377	1.234	1.117	1.496	1.656	5.503	6.471	446
Профит од јавни финансиски институции	3.319	1.031	3.084	103	406	56	258	823	2.370	23
Административни такси	1.657	1.500	1.500	395	426	308	364	1.493	1.500	129
Партиципација за здравствени услуги	434	573	573	80	76	65	22	243	452	25
Други административни такси	246	300	300	65	70	59	26	220	300	24
Други неданочни приходи	264	382	508	109	176	209	125	619	677	29
Надоместоци за Фондот за патишта	1.675	1.780	1.650	321	452	434	374	1.581	1.680	99
Капитални приходи	933	502	700	143	390	143	272	948	550	75
Странски донации	1.494	1.555	2.430	727	299	166	231	1.423	1.505	44
Приход од отплата на заеми	2	0	400	45	74	153	288	560	0	20
ВКУПНИ РАСХОДИ	100.219	104.905	111.365	23.538	26.265	25.085	30.871	105.759	112.027	6.855
Тековни трошоци	90.026	93.420	98.542	22.475	24.145	22.335	27.569	96.524	100.098	6.522
Плати и надоместоци	22.836	23.997	23.922	5.750	5.878	5.707	6.086	23.421	24.852	1.981
Стоки и услуги	12.985	12.579	14.868	2.856	3.264	2.655	4.128	12.903	14.833	841
Трансфери	51.597	53.585	56.389	13.080	14.265	13.167	16.163	56.675	57.279	3.471
Трансфери (сметка за сопствени приходи)	913	613	1.047	167	209	165	240	781	633	76
Социјални трансфери	46.870	48.906	49.406	11.566	12.726	12.072	12.466	48.830	50.987	3.265
Фонд за ПИОМ	24.971	26.999	29.884	6.396	6.640	6.751	6.947	26.734	28.865	2.232
Агенција за вработување	2.940	2.500	2.152	659	521	487	450	2.117	2.058	142
Социјална помош	4.138	3.954	4.279	948	945	1.114	1.090	4.097	4.131	84
Структурни реформи	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Реформи на јавната администрација	0	3	4	0	0	0	0	0	4	0
Здравствена заштита	14.825	15.450	16.087	3.561	4.621	3.718	3.979	15.879	15.929	807
Други трансфери	3.681	3.975	5.850	1.326	1.308	911	3.451	6.996	5.601	130
Трошоци за бегалци	135	91	86	21	22	20	7	70	58	0
Каматни плаќања	2.610	3.259	3.363	790	736	418	1.193	3.137	2.965	229
Камати по домашен долг	1.074	1.259	1.259	140	444	79	419	1.082	1.337	20
Камати по надворешен долг	1.536	2.000	2.104	650	292	339	774	2.055	1.628	209
Гаранции	0	0	0	0	0	387	0	387	169	0
Капитални трошоци	10.191	11.486	12.823	1.063	2.120	2.751	3.301	9.235	11.929	333
Буџетско салдо	709	-1.708	-2.336	-469	2	1.083	-2.365	-1.749	-3.393	1.862
Финансирање	-709	1.708	2.336	469	-2	-1.083	2.355	1.739	3.393	-1.862
Прилив	7.063	16.556	21.154	9.759	3.097	-166	5.390	18.080	14.791	922
Приходи од приватизација	1.383	15.821	20.831	13.928	3.846	0	0	17.774	750	53
Странски заеми	13.913	4.309	2.147	159	496	484	534	1.673	3.477	31
Депозити	-9.797	-6.594	-6.585	-4.835	-4.101	-695	3.741	-5.890	7.014	967
Државни записи	1.538	3.000	3.000	484	422	43	1.070	2.019	3.500	-129
Продажба на акции	29	20	1.761	24	2.433	2	0	2.459	50	0
Одлив	7.772	14.848	18.818	9.290	3.099	917	3.025	16.331	11.398	2.784
Отплата на главница	7.772	14.848	18.818	9.290	3.099	917	3.025	16.331	11.398	2.784
Надворешен долг	3.295	10.119	14.089	9.159	381	917	487	10.944	6.461	2.784
Домашен долг	4.478	4.729	4.729	131	2.718	0	2.538	5.387	4.937	0

II	III	K1 2007	IV	V	VI	K2 2007	VII	VIII	IX	K3 2007	X	Всупно 2007
7,645	10,066	26,428	9,582	9,069	9,226	27,877	10,827	12,164	9,610	32,601	11,973	98,879
6,729	8,929	23,461	8,445	7,883	8,307	24,635	9,384	8,624	8,580	26,588	10,777	85,461
30	18	59	13	16	16	45	19	21	6	46	53	203
3,986	6,189	15,755	5,754	5,280	5,480	16,514	6,496	5,916	5,870	18,282	7,989	58,540
589	631	1,844	665	655	686	2,006	759	699	762	2,220	748	6,818
397	1,386	2,035	407	405	425	1,237	424	403	451	1,278	430	4,980
1,756	2,410	7,106	3,116	2,510	2,524	8,150	3,381	2,866	2,721	8,968	4,391	28,615
786	903	2,780	1,002	1,049	1,183	3,234	1,335	1,297	1,156	3,788	1,188	10,990
378	707	1,502	399	498	483	1,380	417	451	535	1,403	952	5,237
80	152	488	165	163	179	507	180	200	245	625	280	1,900
2,713	2,722	7,647	2,678	2,587	2,811	8,076	2,869	2,687	2,704	8,260	2,735	26,718
1,764	1,751	4,954	1,724	1,661	1,821	5,206	1,844	1,793	1,809	5,446	1,820	17,426
128	126	343	120	118	126	364	127	122	123	372	126	1,205
821	845	2,350	834	808	864	2,506	898	772	772	2,442	789	8,087
798	948	2,521	1,013	1,056	792	2,861	1,131	3,443	943	5,517	1,042	11,941
470	585	1,501	612	434	409	1,455	576	231	479	1,286	619	4,861
44	5	72	57	292	19	368	121	2,889	22	3,032	19	3,491
137	153	419	122	128	134	384	134	118	154	406	161	1,370
18	27	70	26	20	32	78	0	31	50	81	55	284
20	28	72	21	25	22	68	21	22	24	67	34	241
25	24	78	40	15	34	89	124	8	88	220	31	418
84	126	309	135	142	142	419	155	144	126	425	123	1,276
43	49	167	51	58	42	151	197	50	54	301	82	701
75	140	259	56	63	81	200	100	47	33	180	72	711
0	0	20	17	9	4	30	15	0	0	15	0	65
7,907	9,382	24,144	8,081	8,561	9,326	25,968	9,424	7,873	9,079	26,376	10,379	86,867
7,645	8,871	23,038	7,689	8,018	8,589	24,296	8,174	7,505	8,316	23,995	9,537	80,866
1,995	2,049	6,025	2,018	2,044	2,050	6,112	2,049	1,846	2,045	5,940	1,820	19,897
904	994	2,739	965	966	1,143	3,074	1,203	833	1,102	3,138	1,329	10,280
4,574	5,670	13,715	4,359	4,876	5,000	14,235	4,772	4,713	5,060	14,545	6,045	48,540
54	61	191	63	41	60	164	39	27	40	106	63	524
4,228	4,843	12,336	3,697	4,269	4,483	12,449	4,193	4,258	4,318	12,769	4,245	41,799
2,283	2,365	6,880	2,315	2,318	2,335	6,968	2,342	2,330	2,394	7,066	2,381	23,295
138	137	417	153	140	144	437	140	139	132	411	132	1,397
581	361	1,026	334	325	217	876	360	368	390	1,118	353	3,373
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1,226	1,980	4,013	895	1,486	1,787	4,168	1,351	1,421	1,402	4,174	1,379	13,734
282	759	1,171	596	557	450	1,603	536	423	699	1,658	1,728	6,160
10	7	17	3	9	7	19	4	5	3	12	9	57
172	158	559	347	132	396	875	150	113	109	372	343	2,149
25	49	94	231	41	183	455	70	15	41	126	236	911
147	109	465	116	91	213	420	80	98	68	246	107	1,238
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
262	511	1,106	392	543	737	1,672	1,250	368	763	2,381	842	6,001
-262	684	2,284	1,501	508	-100	1,909	1,403	4,291	531	6,225	1,594	12,012
262	-684	-2,284	-1,501	-508	100	-1,909	-1,403	-4,291	-531	-6,225	-1,594	-12,012
1,721	413	3,056	2,669	-454	6,734	8,949	-1,113	-3,751	-368	-5,232	894	7,667
0	609	662	0	0	0	0	0	0	0	0	0	662
135	107	273	193	104	78	375	547	54	132	733	144	1,525
1,484	-449	2,002	2,018	-558	7,048	8,508	-1,271	-3,655	147	-4,779	990	6,721
102	145	118	458	0	-400	58	-389	-196	-647	-1,232	-240	-1,296
0	1	1	0	0	8	8	0	46	0	46	0	55
1,459	1,097	5,340	4,170	54	6,634	10,858	290	540	163	993	2,488	19,679
1,459	1,097	5,340	4,170	54	6,634	10,858	290	540	163	993	2,488	19,679
1,459	1,097	5,340	1,177	54	5,790	7,021	159	540	163	862	797	14,020
0	0	0	2,993	0	844	3,837	131	0	0	131	1,691	5,659



ТАБЕЛА 12. ФОНД ЗА ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006	2007
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-окт.	Извршено	јан.-окт.
ПРИХОДИ	22,883	24,289	25,811	28,191	28,983	28,878	25,714	31,467	27,600
Придонес од плати	15,722	15,671	15,784	16,882	17,204	17,484	15,701	19,369	16,947
Придонес од доходот	311	331	283	307	383	388	255	303	245
Приходи од Буџетот на Републиката	4,174	5,744	6,961	7,741	8,486	8,291	7,732	9,385	8,760
Приходи од приватен сектор	404	377	409	394	412	390	196	244	212
Приходи од индивидуални земјоделци	58	41	61	71	41	39	27	33	22
Приходи од акцизи	804	716	688	677	661	659	538	661	566
Придонес од Агенцијата за вработување за невработени лица	1,101	1,126	1,404	1,536	1,719	1,550	1,047	1,230	728
Други приходи	74	73	29	65	57	59	196	219	115
Приходи од дивиденди и од продажба на хартии од вредност	68	209	192	42	21	18	22	23	5
Пренесени приходи од претходна година	0	0	0	476	0	0	0	0	0
РАСХОДИ	22,940	24,697	25,889	27,740	29,132	29,015	25,719	31,204	27,054
Пензии	19,774	21,278	22,255	24,008	25,121	24,969	21,055	25,410	21,809
Редовни пензии	18,948	19,041	19,982	21,667	22,824	23,335	20,108	24,272	20,960
Воени пензии	505	514	518	499	509	479	379	455	370
Земјоделски пензии	321	297	262	234	217	178	129	154	110
Ретроактивна исплата на 8%	0	1,167	1,136	1,131	1,027	455	0	0	0
Предвременно пензионирање според Законот од 2000 година	0	112	103	121	88	90	59	70	50
Предвременно пензионирање според Законот од 2001 година	0	148	254	262	247	240	148	178	60
Предвременно пензионирање според Законот од 2004 година						91	93	115	118
Разлика за Министерство за внатрешни работи							139	166	141
Транзициони трошоци							1,006	1,325	1,486
Надоместок за телесно оштетување	72	72	83	80	82	82	68	82	69
Надоместоци од инвалидско осигурување	94	91	76	98	97	110	112	138	134
Вработување и интернатско сместување на деца инвалиди	12	7	9	6	6	6	4	4	1
Придонес за здравствена заштита	2,672	2,805	2,934	3,184	3,349	3,416	2,963	3,582	3,084
Надоместок на стручната служба	141	153	165	172	170	172	169	208	193
Други расходи	175	254	222	192	257	190	183	258	251
Капитални средства	-	37	145	0	50	70	159	196	27
РАЗЛИКА									
Дефицит / Суфици	-57	-408	-78	451	-149	-137	-5	263	546

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 13. ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006	2007
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-окт.	Извршено	јан.-окт.
ПРИХОДИ									
Придонеси	12,790	12,295	13,656	14,698	14,886	15,083	12,807	15,669	14,149
Придонеси од Пензискиот Фонд	7,745	7,528	7,823	8,418	8,762	8,982	7,659	9,447	8,087
Придонеси од Агенцијата за вработување	2,649	2,616	3,075	3,184	3,349	3,417	2,964	3,584	3,083
Придонеси од Министерството за труд	1,941	1,554	1,763	1,849	1,998	2,062	1,773	2,145	1,828
Други приходи	0	48	54	64	41	64	56	67	54
Средства од Буџетот на РМ за задолжително здравствено осигурување	455	70	734	1,064	676	79	92	97	48
Приходи од кофинансирање	-	166	111	29	60	479	22	43	765
Пренесен вишок од претходната година	0	313	96	91	1	0	0	0	0
РАСХОДИ	12,463	12,205	13,611	14,678	14,722	15,206	13,157	16,280	14,011
Амбулантни трошоци	2,486	2,505	4,430	5,132	5,959	7,129	11,477	14,282	12,501
Болничко лекување	5,737	5,919	4,929	5,038	5,098	6,311	0	0	0
Трошоци по програми	105	306	123	21	0	0	0	0	0
Лекови	1,681	1,555	1,305	1,868	2,006	0	0	0	0
Забна заштита	687	522	521	630	0	0	0	0	0
Ортопедски трошоци	143	111	134	150	280	171	182	219	178
Лекување во странство	70	90	144	221	117	151	164	185	62
Друг вид лекување (надоместоци)	694	769	832	968	941	1,062	943	1,135	993
Администрација	250	268	360	309	254	276	343	396	251
Опрема и одржување	90	44	656	219	23	106	48	63	26
Други трошоци	200	48	23	32	27	0	0	0	0
Кредити и камати	321	71	154	90	17	0	0	0	0
РАЗЛИКА									
Дефицит/суфицит	326	90	45	21	164	-123	-350	-611	138

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии



ТАБЕЛА 14. АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006	2007
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-окт.	Извршено	јан.-окт.
ПРИХОДИ	5.119	4.827	5.918	6.241	7.456	6.940	4.771	5.685	4.221
Приходи од придонеси	1.121	1.136	1.180	1.224	1.270	1.313	1.111	1.371	1.205
Придонес од плати	1.098	1.113	1.178	1.223	1.155	1.192	1.007	1.259	1.093
Придонес од работни луѓе кои самостојно вршат дејност	22	23	2	0	24	23	17	20	19
Придонес што го уплатуваат работниците на привремена работа во странство	0	0	0	1	4	5	2	3	0
Придонес од претходната година	0	0	0	0	88	93	85	89	93
Дотации од Буџетот на Републиката	3.990	3.677	4.726	5.002	6.163	5.616	3.651	4.303	3.007
За покривање на дефицитот на Агенцијата за вработување	3.470	3.170	3.742	3.958	4.522	4.612	3.263	3.864	2.786
За исплата на паричен надомест на вработените од претпријатијата кои во своето работење исказуваат загуба (загубари)	516	481	944	980	988	418	243	285	191
Реформа на јавната администрација	-	26	19	3	61	22	9	11	10
По други основи	3	26	21	61	592	564	136	143	20
Други приходи	8	13	12	16	23	11	9	11	9
РАСХОДИ	5.110	4.749	5.868	6.214	7.325	6.938	4.994	5.937	4.280
Расходи за функцијата	4.913	4.571	5.658	6.005	7.102	6.710	4.799	5.703	4.103
Средства за обезбедување паричен надоместок на невработени лица	1.875	1.879	2.273	2.377	2.697	2.425	1.697	1.992	1.357
Придонеси за здравствено осигурување	1.936	1.555	1.763	1.849	1.998	2.063	1.772	2.144	1.827
Придонеси за пензиско и инвалидско осигурување	1.102	1.138	1.453	1.557	1.729	1.552	1.062	1.236	736
Средства за вработување на инвалидни лица	-	-	128	121	58	114	166	220	101
Исплата според Закон за поттикнување на вработеноста	-	-	-	61	592	526	65	66	40
Надоместок за преквалификација	-	-	41	40	29	30	37	45	42
Расходи за стручната служба	198	178	210	209	223	228	195	234	177
Основни плати и наемнини	118	116	124	134	132	133	113	136	111
Надоместоци	19	18	22	20	20	22	17	20	12
Стоки и останати услуги	54	43	42	51	68	69	60	73	54
Каматни плаќања	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Капитални трошоци	6	2	22	4	3	4	5	5	0
РАЗЛИКА									
Дефицит / Суфици	9	78	50	27	132	2	-223	-252	-59

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 15. ФОНД ЗА МАГИСТРАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ПАТИШТА

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006	2007
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-окт.	Извршено	јан.-окт.
ПРИХОДИ	3.506	4.012	3.434	3.668	3.299	3.031	2.368	2.975	2.498
Приходи од Буџет	1.590	1.655	1.305	1.603	1.610	1.320	1.000	1.350	1.200
Надоместок за употреба на патишта што ги користат странските моторни возила	82	73	87	82	77	90	85	102	86
Годишен надоместок за патни моторни возила што подлежат на регистрација	746	704	761	797	853	842	673	790	687
Надоместок за употреба на автопат	537	375	381	728	741	743	595	687	503
Странски кредит	538	1.098	862	418	9	0	0	0	0
Други приходи	14	21	2	39	9	36	15	46	22
Грант	-	87	36	1	0	0	0	0	0
РАСХОДИ	3.506	4.013	3.420	3.661	3.889	3.389	2.672	3.525	3.123
Инвестиции	1.662	1.756	1.250	1.107	1.753	1.405	986	1.630	1.711
Расходи за студии, проектирање, надзор, провизи и материјални трошоци	179	286	289	205	156	164	129	148	182
Одржување на патиштата	952	926	900	1.063	1.081	1.013	979	1.032	642
Отплата на кредити	212	299	304	424	242	254	206	274	207
Средства за локални патишта	502	596	528	666	611	508	372	431	381
Останати трошоци	0	0	0	46	45	45	0	10	0
Обврски спрема Агенцијата за санација на банки	0	150	149	150	0	0	0	0	0
РАЗЛИКА									
Дефицит / суфицит	0	-1	14	7	-590	-358	-304	-550	-625

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии



БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ-СОСТОЈБА

(во милиони ЕУР)

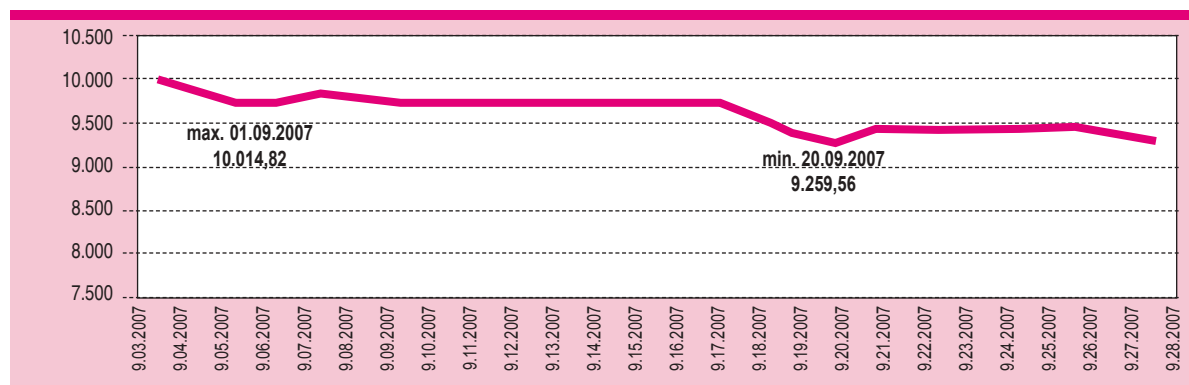
претходни податоци

	31.12.2004	31.12.2005	31.03.2006	30.06.2006	30.09.2006	31.12.2006	31.03.2007	30.06.2007	30.09.2007
1. ДРЖАВЕН СЕКТОР	1.016,46	1.282,82	1.078,76	1.079,64	1.076,08	1.066,92	1.003,13	894,08	887,10
1.1 Краткорочен	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,64
1.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,63
1.1.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2 Долгорочен	1.016,45	1.282,82	1.078,76	1.079,64	1.076,08	1.066,92	1.003,13	894,08	879,46
1.2.1. Обврзници	23,25	187,47	190,99	191,87	191,67	191,74	191,04	187,07	185,00
1.2.2. Заеми	993,20	1.095,36	887,76	887,77	884,41	875,19	812,09	707,01	694,46
1.2.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. МОНЕТАРНА ВЛАСТ (НБРМ)	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00
2.1 Краткорочен	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2 Долгорочен	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00
2.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2. Заеми	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00
2.2.2.1. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. БАНКАРСКИ СЕКТОР	123,24	192,02	181,68	191,44	205,47	269,88	266,70	312,94	340,70
3.1 Краткорочен	67,32	81,41	72,25	77,76	83,57	115,44	111,15	144,87	165,51
3.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.1.2. Заеми	7,04	1,30	0,00	0,00	0,00	0,00	24,22	30,78	41,67
3.1.3. Валуте и депозити	51,71	69,46	61,74	67,18	72,85	104,70	77,56	104,54	114,30
3.1.4. Останати обврски	8,57	10,66	10,52	10,58	10,72	10,74	9,37	9,54	9,55
Достасани неплатени обврски	8,57	10,66	10,52	10,58	10,72	10,74	9,37	9,54	9,55
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2 Долгорочен	55,93	110,60	109,42	113,68	121,90	154,44	155,55	168,07	175,19
3.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Заеми	55,79	106,40	103,29	107,48	115,91	146,31	147,36	159,90	166,73
3.2.3. Валуте и депозити	0,14	4,20	6,14	6,20	5,99	8,13	8,20	8,17	8,47
3.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. ОСТАНАТИ СЕКТОРИ	600,40	721,01	664,92	727,28	701,21	786,69	804,59	805,39	808,63
4.1 Краткорочен	370,02	475,84	409,86	425,28	390,24	435,42	439,89	434,03	450,26
4.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.2. Заеми	4,78	53,03	15,56	30,32	17,16	11,65	26,18	19,92	32,82
4.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.4. Комерцијални кредити	322,58	362,86	341,53	343,08	314,62	349,59	339,61	323,35	307,40

4.1.5. Останати обврски	42,66	59,95	52,76	51,89	58,46	74,17	74,11	90,76	110,04
Достасани неплатени обврски	42,66	58,40	52,76	51,89	58,46	74,17	74,11	90,76	110,04
Останато	0,00	1,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2 Долгорочен	230,39	245,18	255,06	302,00	310,97	351,27	364,70	371,35	358,36
4.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.2. Заеми	207,63	234,14	242,23	283,70	290,16	331,68	346,76	356,73	345,38
4.2.3. Валутни и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.4. Комерцијални кредити	22,76	11,04	12,83	18,30	20,81	19,59	17,94	14,62	12,98
4.2.5. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5. ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ:									
Заеми меѓу поврзани субјекти	284,52	269,57	327,43	334,18	332,61	329,30	330,74	370,92	372,48
5.1. Обврски кон директно инвестирани субјекти	3,70	5,68	5,68	5,68	5,68	13,16	13,16	13,16	13,16
5.2. Обврски кон директните инвеститори	280,82	263,89	321,75	328,50	326,93	316,14	317,58	357,76	359,32
БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ	2.070,61	2.518,09	2.304,60	2.380,36	2.362,63	2.495,18	2.443,25	2.383,33	2.408,91

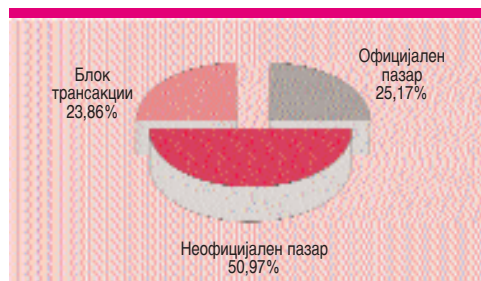


ТАБЕЛИ 17. МАКЕДОНСКА БЕРЗА



Структура на прометот во октомври 2007 година

Пазарен сегмент	Промет (денари)	Промет (Еур)	%	Број на транс.
ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР	1.676.366.551	27.398.841	25,17	6.594
РЕДОВЕН ПАЗАР	3.395.383.043	55.495.384	50,97	4.868
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	1.589.184.035	25.974.595	23,86	14
ДРЖАВА ПАЗАР	-	-	-	-
ВКУПНО	6.660.933.629	108.868.821	100,00	11.476



10 АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМ ОСТВАРЕН ПРОМЕТ НА ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР

Хартија од вредност	Макс. (денари)	Мин (денари)	Просечна цена (денари)	Количина	Промет во денари	Промет во ЕУР	% на учество во прометот	Број на трансакции	Пазар. капитал (денари)
Комерцијална банка Скопје	7.890,00	7.200,00	7.696,27	197.930	1.524.675.328	24.919.710	56,95	471	15.013.980.891
Алкалоид Скопје	13.301,00	10.550,00	12.513,47	11.571	143.706.669	2.348.810	5,37	729	15.593.513.699
Макпетрол Скопје	160.000,00	139.000,00	154.647,41	772	119.766.893	1.957.576	4,47	184	15.931.189.067
РЖ Услуги Скопје	1.760,00	1.300,00	1.487,87	60.195	86.243.221	1.409.519	3,22	491	2.120.463.189
РЖ Макстил Скопје	840	635	740,63	112.591	84.632.781	1.383.252	3,16	757	9.804.431.767
Инвестбанка Скопје	11.000,00	9.200,00	9.993,64	8.343	81.795.017	1.336.786	3,06	12	2.416.419.372
Гранит Скопје	2.760,00	2.125,00	2.538,48	31.380	79.351.744	1.296.984	2,96	518	6.820.362.729
Топлификација Скопје	19.000,00	14.700,00	17.539,86	4.388	77.435.610	1.265.595	2,89	370	6.788.170.440
Бетон Скопје	52.500,00	40.000,00	46.512,16	1.206	56.412.173	922.027	2,11	249	1.770.112.466
ЗК Пелагонија Битола	15.950,00	13.299,00	14.758,42	3.590	53.662.478	877.116	2,00	229	3.705.367.380
ОСТАНАТИ				103.042	369.558.782	6.040.092	13,80	2.064	39.913.327.537
ВКУПНО				535.008	2.677.240.696	43.757.468	100,00	6.074	119.877.338.538

АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМ ПОРАСТ НА ЦЕНАТА*

Акција	Просечна цена (денари) 30.09.2007	Просечна цена (денари) 31.10.2007	% на промена
РЖ Услуги Скопје	1.267,47	1.487,87	17,39
Хотели Метропол Охрид	1.443,28	1.583,51	9,72
Киро Кучук Велес	9.289,77	9.881,38	6,37
РЖ Интер-Транспед Скопје	479,90	493,41	2,82
Инвестбанка Скопје приор.	9.100,00	9.237,43	1,51

АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМО НАМАЛУВАЊЕ НА ЦЕНАТА*

Акција	Просечна цена (денари) 30.09.2007	Просечна цена (денари) 31.10.2007	% на промена
Тутунски комбинат Прилеп	1.143,66	859,46	-24,85
ГП Маврово Скопје	2.395,57	2.000,20	-16,50
Фершпед Скопје	330.195,39	279.755,16	-15,28
Димко Митрев Велес	1.442,86	1.251,00	-13,30
Технометал Вардар Скопје	7.015,74	6.120,23	-12,76

Преглед на тргување со обврзници

	МАХ (%)	МИН (%)	Последна просечна дневна цена	Последен датум на тргување	Обем (НВ во Евра)	Промет (денари)	Промет (Евра)	Принос до достасување на обврзницата*
Обврзници на РМ – „старо девизно штедење“ (РМ01)	90,00	88,20	89,11	31.10.2007	334.968	18.210.908	297.668	7,80%
Обврзници на РМ за денационал. прва емисија (РМДЕН01)	87,50	84,00	84,00	17.10.2007	3.485	182.476	2.983	9,48%
Обврзници на РМ за денационал. втора емисија (РМДЕН02)	85,20	84,10	85,20	31.10.2007	3.044.510	156.683.553	2.560.615	7,74%
Обврзници на РМ за денационал. трета емисија (РМДЕН03)	84,10	83,00	83,10	31.10.2007	72.071	3.692.781	60.351	7,78%
Обврзници на РМ за денационал. четврта емисија (РМДЕН04)	82,00	81,30	81,96	30.10.2007	3.398.039	170.481.758	2.786.146	7,50%
Обврзници на РМ за денационал. петта емисија (РМДЕН05)	82,00	80,00	80,82	31.10.2007	258.883	12.829.521	209.711	7,29%
Обврзници на РМ за денационал. шеста емисија (РМДЕН06)	82,00	80,00	80,48	31.10.2007	446.052	22.035.170	360.185	6,74%

*Моделот на калкулација на приносот до достасување е прилагоден на карактеристиките на обврзниците. Датум на пресметување е 31.10.2007 година, со последната просечна цена на тргување на обврзниците.

Показатели за котираните друштва од МБИ - 10

Друштво	Коефициент цена		Учество на странски		% Промена
	по акција / Добивка по акција ¹⁾	Дивиденден принос	на инвеститори септември 2007 ²⁾	на инвеститори октомври 2007 ³⁾	
Алкалоид Скопје	45,65	0,80%	15,03%	14,87%	-0,16%
Бетон Скопје	59,52	0,00%	62,95%	62,38%	-0,57%
Гранит Скопје	25,54	1,02%	28,08%	27,83%	-0,25%
Комерцијална банка Скопје	20,47	2,21%	50,24%	57,48%	7,24%
Макпетрол Скопје	54,43	0,71%	11,15%	11,37%	0,22%
Макстил Скопје	145,09	0,00%	81,03%	80,95%	-0,08%
Стопанска банка Битола	20,77	4,79%	41,89%	41,85%	-0,04%
Топлификација Скопје	235,01	0,24%	22,59%	22,49%	-0,10%
Тетекс Тетово	94,76	0,22%	5,94%	5,92%	-0,02%
ТТК Банка Скопје	63,55	1,78%	31,61%	31,56%	-0,05%

Показателите се пресметани со користење на податоци од Ревидираните финансиски извештаи за 2006 година и исплатената дивиденда за 2006 година.

Странски инвеститори на Официјалниот пазар на Берзата³⁾

	Странски правни лица октомври 2007	Странски физички лица октомври 2007	Вкупно странски инвеститори октомври 2007	Вкупно странски инвеститори септември 2007	Промена во %
Акции	28,52%	1,52%	30,04%	29,66%	0,38%
Обврзници ³⁾	4,84%	3,89%	8,72%	10,32%	-1,60%
Вкупно Официјален пазар	19,19%	2,45%	21,64%	22,04%	-0,40%

1) Цена на акција на 31.10.2007 / Добивка по акција

2) Состојба на 31.10.2007 година, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност, а која се однесува на учество на странските инвеститори во вкупната главнина на друштвото

3) Состојба на 31.10.2007 година, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност, а која се однесува на учество на странските инвеститори во вкупната номинална вредност на обврзниците.



Учество на странските и домашните инвеститори во вкупниот промет остварен на Берзата⁴⁾

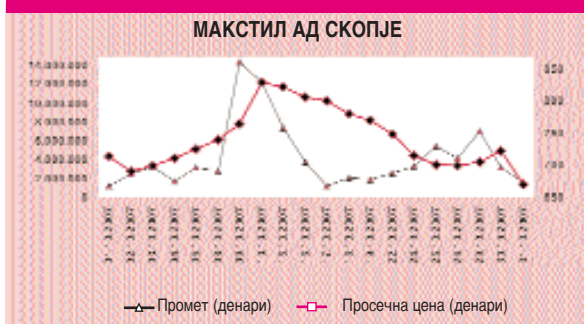
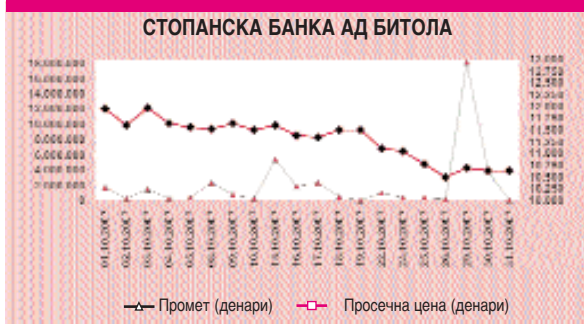
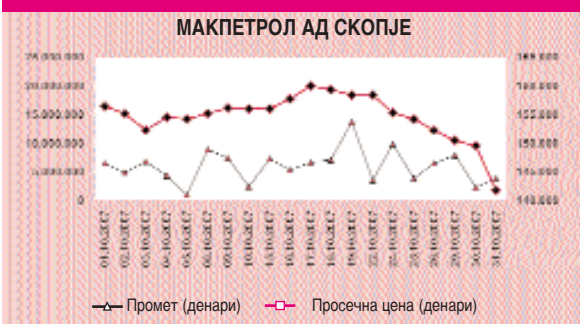
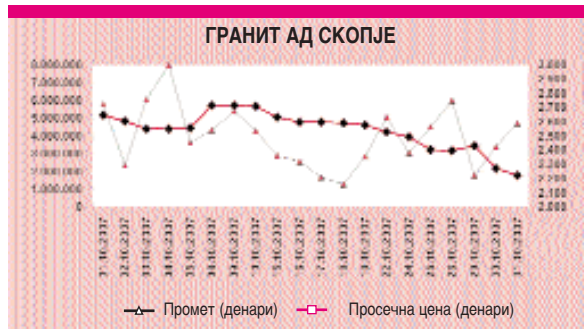
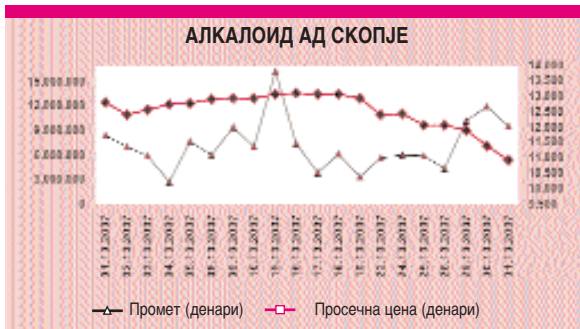
октомври 2007	Купување % на учество	Продавање % на учество
Странски физички лица	2,70%	2,29%
Странски правни лица	65,04%	12,86%
Вкупно странски	67,74%	15,15%
Домашни физички лица	16,84%	25,65%
Домашни правни лица	15,43%	59,19%
Вкупно домашни	32,27%	84,84%

4) Состојба на 31.10.2007 година, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност а која се однесува на учеството на странските и домашните инвеститори во вкупниот промет остварен на Берзата.

Промет по членки

Членка	Шифра	Класично тргување	Класично тргување %	Блокови	Блокови %	Држава	Држава %	Вкупно
Комерцијална банка АД Скопје	КБ	1.053.005.324	10,38	2.269.829.820	71,41	0	0	3.322.835.144
НЛБ Тутунска брокер АД Скопје	ТН	2.588.416.019	25,52	17.579.820	0,55	0	0	2.605.995.839
БИТОЛА БРОКЕР АД Битола	ББ	1.686.399.749	16,63	0	0,00	0	0	1.686.399.749
Фершпед Брокер АД Скопје	ФР	900.520.333	8,88	321.850.984	10,13	0	0	1.222.371.317
ЕУРОБРОКЕР АД Скопје	ЕУ	1.101.534.048	10,86	0	0,00	0	0	1.101.534.048
ИНОВО БРОКЕР АД Скопје	ИН	647.173.025	6,38	309.266.140	9,73	0	0	956.439.165
ВИП АД Скопје	ВП	329.360.020	3,25	0	0,00	0	0	329.360.020
Алта Виста брокер АД Скопје	АВ	248.309.609	2,45	41.184.000	1,30	0	0	289.493.609
Стопанска Банка АД Скопје	СБ	280.471.039	2,77	0	0,00	0	0	280.471.039
ТТК Банка Скопје	ТК	264.864.585	2,61	0	0,00	0	0	264.864.585
ИНВЕСТБРОКЕР АД Скопје	МИ	95.665.261	0,94	160.720.000	5,06	0	0	256.385.261
ИЛИРИКА ИНВЕСТМЕНТС АД Скопје	ИЛ	230.066.535	2,27	0	0,00	0	0	230.066.535
Бро-Дил АД Скопје	БД	195.178.749	1,92	29.634.480	0,93	0	0	224.813.229
Публикум АД Скопје	ПБ	93.461.022	0,92	28.302.826	0,89	0	0	121.763.848
Охридска Банка АД Охрид	ОХ	91.954.431	0,91	0	0,00	0	0	91.954.431
Поштел Брокер АД Скопје	ПТ	81.534.278	0,80	0	0,00	0	0	81.534.278
МАК Брокер АД Скопје	МК	80.172.239	0,79	0	0,00	0	0	80.172.239
Универз. Инвестиц. Банка АД Скопје	БЛ	61.659.975	0,61	0	0,00	0	0	61.659.975
Сензал Скопје АД Скопје	СЗ	56.952.047	0,56	0	0,00	0	0	56.952.047
Силекс Банка АД Скопје	СЛ	56.800.901	0,56	0	0,00	0	0	56.800.901
Вкупно		10.143.499.188	100,00	3.178.368.070	100,00	0	100	13.321.867.258





КРЕДИТНИ ЛИНИИ ЗА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

обезбедени од Владата на Република Македонија, состојба во октомври 2007 година

(податоците се од информативен карактер, деталните услови за сите кредитни линии се достапни во деловните банки, освен информациите за репласирањето на средствата од Компензационите фондови од странска помош и од друга странска помош кои се достапни во Министерството за финансии)

Кредитна линија	Кредитна линија за набавка на опрема од италијанско производство МБПР	Кредитирање мали бизниси (микро, мали и средни претпријатија) од страна на KfW од Германија МБПР	Кредитната линија за создавање и одржување на работни места во МСТД од Банката за развој при Советот на Европа МБПР
Износ	до 2.000.000 €	до 50.000 €	До 400.000 €
Рок на враќање	7 години	до 4 години	До 7 години со вклучен грејс период
Грејс период	До 1.5 година	до 1 година	До 2 години
Годишна каматна стапка	7%	11% до 16% на годишно ниво	Променлива каматна стапка (моментално околу – 9% годишно)
Обезбедување	1. Хипотека на недвижен имот; 2. Рачна залога на опрема; 3. Меници и др.	Бланко меница со изјава заверена кај нотар, со најмалку 2 жиранти; Бариран чек со изјава заверена кај нотар, меница и/или бариран чек од други бонитетни правни лица – гаранти; Хипотека; Рачна залога на подвижни предмети и права; Депо на вредносни предмети и хартии од вредност; Граѓански чекови; по потреба и друго, прифатливо за Банката. При проценување на кредитите се применува посебна кредитна технологија која е фокусирана на социо–економската состојба на претприемачот и неговиот бизнис, во однос на колатералот.	Стандардно обезбедување прифатливо за банките учеснички (хипотека, рачна залога и сл.).
Намена на кредитот	Стоков кредит наменет за набавка на машини и опрема со италијанско потекло.	1. Финансирање на основни средства (набавка на опрема, машини, алати, инсталации, градежно земјиште, реновирање и модернизација); 2. Финансирање на обртни средства (суровини, репроматеријали, трговска стока).	Создавање на нови работни места преку инвестиции во сите сектори освен примарно земјоделско производство, од страна на мали и средни трговски друштва.
Целни групи	Профитабилни инвестициони проекти на приватни инвеститори од дејности предвидени во Националната класификација на дејности, освен: E –Трговија; J – Јавна управа, задолжителна социјална заштита; M – Приватни домаќинства со вработени лица; и N – Екстериторијални организаци и тела.	Приватни трговски друштва, поединци, индивидуални претприемачи, занаетчи, продавачи на пазар и самостојни вршители на дејност.	Мали и средни трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	Владата на Република Италија обезбеди 12.704.840 милиони €, од кои за користење остануваат 62.704,36 €. Степен на искористеност 99,51%.	Првиот и вториот кредит од KfW од Германија во висина од 13 мил. € е 100% искористен. Од наплатените ануитети се креира револвинг фонд. Од јули 2007 година почна да се користи и третата транша од 7,7 мил €. Искористени 5,5 милиони €.	Вкупен износ на кредитната линија е 10.000.000 €, а досега се искористени 5.000.000 €.

Деловни банки кои го нудат кредитот	Еуро стандард б Скопје, ИК б Скопје, Инвест б Скопје, Комерцијална б Скопје, Македонска б Скопје, Охридска б Охрид, Силекс б Скопје, Стопанска б Скопје, Стопанска б Битола, ТТК Скопје, Тутунска б Скопје, УНИ б Скопје	Извозна и кредитна банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Прокредит банка АД Скопје, Инвестбанка ад Скопје, Можности ДОО Скопје	Комерцијална банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, и Стопанска банка АД Битола
Забелешка	Еднократна провизија од 1,2% се плаќа за услугите на прокураторот, доколку се користат негови услуги. Од наплатените анuitети ќе се креира револвинг фонд за одобрување кредити под следните услови: – износ: од 50.000 – 500.000 € ; – рок на враќање: од 1– 3 години; – каматна стапка од 7% за фирми кои веќе користеле кредит од Стоковата кредитна линија и 8% за останатите заинтересирани фирми; – намена: за трајни обртни средства.	Програмата „Кредитирање мали бизниси“ наменета е за поддршка на микро, мали и средни претпријатија кои се 100% во приватна сопственост, се цел да се овозможи пристап на истите до финансиски средства, трансформирање во законски форми и интегрирање на истите во финансискиот пазар.	Средствата од оваа кредитна линија се за парцијално финансирање (до 50%) на издржани инвестициони проекти во корист на МСТД, со што ќе се зајакне нивната оперативна состојба и можност за создавање и задржување на околу 950 работни места по искористување на сите средства кои се на располагање од заемот.





Кредитна линија	Програма за кредитирање на развојот на МСП од страна на KfW од Германија. - револвинг фонд МБПР	Кредитирање на производство наменето за извоз од средствата доделени од страната на Владата на Република Македонија - МБПР	Кредитна линија за финансирање на трајни обртни средства доделени од Владата на Република Македонија - МБПР
Износ	50.000 – 400.000 €	до 2.000.000 €	До 300.000 €
Рок на враќање	До 4 години со вклучен грејс период	До 12 месеци (за извозни аранжмани)	3 години
Грејс период	до 6 месеци	нема (враќањето на кредитот е еднократно)	нема
Годишна каматна стапка	10%	8%	8%
Обезбедување	1. Хипотека; 2. Меници; 3. Залог на подвижни предмети, права и хартии од вредност или залог на недвижен имот	1. Хипотека; 2. Рачна залога на подвижни предмети и права; 3. Бонитетни хартии од вредност; 4. Други вообичаени форми на обезбедување	Хипотека, залог, меници и други инструменти прифатливи за деловните банки
Намена на кредитот	Модернизација и проширување на постоечки приватни МСП, и основање на нови. Минимум 40% од кредитот се користи за основни средства; Максимум 60% од кредитот може да се користи за обртни средства.	Финансирање на извозни аранжмани за сировини и репроматеријали врз основа на склучени договори за извоз.	Финансирање на трајни обртни средства
Целни групи	МСП кои се над 51% во приватна сопственост. KfW од Германија обезбеди 15 милиони €, кои се 100% искористени. Од наплатените ануитети креиран е револвинг фонд.	Приватни трговски друштва кои имаат производство наменето за извоз. Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 1999 досега се пласирани 50,5 милиони € .	Извозно–ориентирани трговски друштва Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 2005 досега се пласирани 750 илјади € .
Степен на искористеност на средствата	Еуростандард АД Скопје, Извозна и Кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Силекс банка АД Скопје, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, УНИ банка АД Скопје	УНИ Банка АД Скопје, Еуростандард банка АД Скопје, Извозна и кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Силекс Банка АД Скопје Доколку друштвото го осигура извозот, каматната стапка ќе се намали за 0,5%.	Еуростандард банка, Извозна и Кредитна банка, Инвестбанка, Комерцијална банка, Македонска банка, Охридска банка, Силекс банка, Стопанска банка Битола, Тетекс–Кредитна банка, Тетовска банка, Тутунска банка и УНИ банка

Кредитна линија	Кредити од кредитната линија од Меѓународен фонд за развој на земјоделството IFAD 1, IFAD 2 и револвинг фонд	Проектот за развој на приватниот сектор на Фондот за меѓународна соработка и развој од Тајван револвинг фонд НБРМ	Кредити за развој на приватниот сектор од Меѓународна банка за обновa и развој (МБОР) Револвинг фонд - НБРМ
Износ	1. 2.000 € микро кредити; 2. 50.000 € за примарно земјоделско производство; 3. 150.000 € за преработка 4. 150.000 € за трговија со земјоделски производи	1. до 400.000 \$ за мали и средни претпријатија 2. до 200.000 \$ за земјоделство	нема лимит
Рок на враќање	до 7 години зависно од видот и намената на кредитот	1. до 7 години за МСП, 2. до 5 години за земјоделство	1. до 3 години за обртни средства; 2. до 5 години за инвестициони проекти, во кои се работи на модернизација на технолошки процес
Грејс период	до 3 години, зависно од видот и намената	до 2 години	Согласно кредитната политика на деловните банки
Годишна каматна стапка	– од 6% до 18% годишно за микро кредити, – од 6% до 16% годишно за примарно производство (зависно од финансиската институција преку која се одобрува кредитот), – 7% годишно за преработка и трговија со земјоделски производи	Охридска банка а.д Охрид – 8,89% ; Стопанска банка а.д Скопје – 7,238 до 12,245; Комерцијална банка а.д Скопје – 7,89%; Тутунска банка а.д Скопје – 7,88%; Инвест банка а.д. Скопје – 7,3875%; Македонска банка а.д Скопје – 7,75%	Охридска банка а.д Охрид – 8,51% и 8,30% Тутунска банка а.д Скопје – 7,30% Инвест банка а.д. Скопје – од 9% до 12% Стопанска банка а.д Битола – од 8,50%
Обезбедување	1. залог на подвижен имот (опрема, трактори, возила, механизација и друго); 2. хипотека на недвижен имот; 3. кредитоспособни жиранти (физички или правни лица); 4. други инструменти на обезбедување кои ќе ги утврди банката или штедилницата.к	Согласно кредитната политика на банките учеснички.	Согласно кредитната политика на банките учеснички во реализацијата на средствата од Револвинг Фондот.
Намена на кредитот	1. сточарско производство; 2. растително производство; 3. земјоделска механизација; 4. опрема и обртни средства за откуп на земјоделски производи кои ќе се преработуваат; 5. трговија со земјоделски производи и нивна преработка.	1. кредити за мали и средни претпријатија – за основни средства (машини и опрема, од било која природа, освен стекнување на земја), и – за обртни средства (суровини и резервни делови). 2. кредити во областа на земјоделството – набавка на земјоделска механизација, основно стадо, оранжерии, подигање на насади, опрема, набавка на суровини, репроматеријали.	1. Финансирање на обртни средства (набавка на суровини, репроматеријали, дополнителна опрема и резервни делови за зголемување на обемот на производството за поддршка на извозни активности или супституција на увоз); 2. Финансирање на инвестициони проекти кога се работи за модернизација на технолошки процес.
Целни групи	1. Примарни земјоделски производители; 2. преработувачи на храна; и 3. трговци со земјоделски производи.	Мали и средни претпријатија и индивидуални земјоделски производители како и претпријатија ангажирани во производство – то или маркетингот на земјоделски производи.	Претпријатија во приватна сопственост, како и индивидуални земјоделски производители.





Степен на искористеност на средствата	Меѓународен фонд за развој на земјоделството IFAD додели два кредити: 6.2 мил.\$ (IFAD 1) и 8 мил.\$ (IFAD 2). Повлечени и искоростени се сите средства. Од вратените антитети е формиран револвинг фонд.	Средствата од Заемот од Фондот за меѓународна соработка и развој (ICDF) – Тајван се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови.	Кредитната линија за развој на приватниот сектор одобрена од Светска Банка (Заемите 4015МК и 4240МК) е целосно искористена. За понатамошно користење на располагање се средствата од Револвинг Фондот.
Деловни банки кои го нудат кредитот	Инвестбанка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, КИБ Куманово, Стопанска Банка АД Битола Штедилница Можности и Штедилница ФУЛМ	Охридска банка а.д Охрид, Стопанска банка а.д Скопје, Комерцијална банка а.д Скопје, Тутунска банка а.д Скопје, Инвест банка а.д. Скопје и Македонска банка а.д Скопје.	Охридска банка а.д Охрид, Тутунска банка а.д Скопје, Инвест банка а.д. Скопје, Стопанска банка а.д Битола.
Забелешка	Заклучно со 15.10.2007 година, преку Земјоделскиот кредитен дисконтен фонд се рефинансирани 2664 кредити во вкупен износ од 16,1 милиони евра (IFAD 1, IFAD 2 и револвинг фонд)	Со средствата од под-заемот може да се финансираат најмногу 85% од вкупната вредност на под-проектот. Банката и крајниот корисник на под-заемот ќе го финансираат остатокот од најмалку 15%.	Со средствата од под-заемот може да се финансираат до 70% од вкупната вредност на под-проектот. Крајниот корисник ќе го финансира остатокот од најмалку 30%.



Кредитна линија	Поддршка на развојот на мали и средни претпријатија од Владата на Холандија -Македонската развојна фондација за претпријатијата	Кредитна линија за креирање нови работни места во мали и средни претпријатија од Банката за развој при Советот на Европа револвинг фонд НБРМ	Кредитна линија за финансирање на МСП доделени од Владата на Република Македонија - МБПР
Износ	1. Заем тип 1 до 10.000 € 2. Заем тип 2 од 15.000 до 75.000 € 3. Заем тип 3 до 15.000 €	нема лимит	До 500.000 €
Рок на враќање	до 5 години, (Рокот н враќање може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	од 5 до 10 години	8 години
Грејс период	до 1 година (Грејс периодот може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	Грејс периодот го одредува банката во зависност од вредноста на под-заемот и можниот обрт на средствата во однос на времето за враќање на истиот.	До 1 година
Годишна каматна стапка	Ја одредува индивидуално секоја финансиска институција.	Стопанска банка а.д. Скопје – 9,5% до 9,7%; Комерцијална банка а.д. Скопје – од 6,89% до 8,55%; Охридска банка а.д. Охрид – од 8,59%.	8%
Обезбедување	Согласно кредитната политика на финансиската институција вклучена во спроведување на кредитната линија.	Согласно кредитната политика на банките учеснички.	Хипотека, залог, меници и други инструменти прифатливи за деловните банки
Намена на кредитот	За инвестиции во основни средства и работен капитал	Изградба/набавка на имот, набавка на машини и опрема, набавка на сировини и резервни делови, како и активност на едукативни тренинг програми.	Финансирање на основни и обртни средства
Целни групи	тип 1: индивидуални земјоделци, самостојно вработени лица и претприемачи на микро претпријатија; тип 2: мали претпријатија со најмногу 50 вработени тип 3: мали претпријатија со најмногу 10 вработени.	Извозно-ориентирани трговски друштва Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 2005 досега се пласирани 750 илјади €. Еуростандард банка, Извозна и Кредитна банка, Инвестбанка, Комерцијална банка, Македонска банка, Охридска банка, Силекс банка, Стопанска банка Битола, Тетекс-Кредитна банка, Тетовска банка, Тутунска банка и УНИ банка	Мали и средни трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	Владата на Холандија обезбеди 7,2 мил. €. Искористени се 100%. Од наплатената главнина се формира револвинг фонд, кој се пласира под истите услови.	Средствата од Заемот одобрен од Банката за развој при Советот на Европа (СЕВ) во износ од ЕУР 5,113 милиони се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови.	Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 1999 досега се пласирани 20 милиони €.





Деловни банки кои го нудат кредитот	Тутунска банка АД Скопје, ИК банка АД Скопје, Можности ДОО Скопје	Стопанска банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје и Охридска банка АД Охрид.	УНИ Банка АД Скопје, Еуростандард банка АД Скопје, Извозна и кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје,
Забелешка		Средствата не може да се користат за проекти од земјоделството, освен за преработка и доработка на земјоделски производи. Се исклучува од финансирање обртниот капитал и услугите поврзани со операциите на проектот (трошоците за одржување, плати и друго). Со средствата од под-заемот може да се финансира најмногу 50% од вкупната вредност на под-проектот. Останатите 50% се финансираат од сопствени средства на крајниот корисник или од средства на банката учесничка	Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Силекс Банка АД Скопје

Кредитна линија/ Извор на средства	Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од странска помош (Одлука од Сл. в. 60/2004)		Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од друга странска помош (Одлука од Сл. в. 28/2005)	
	Износ	Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.		Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.
Рок на враќање	9 месеци	5 години	9 месеци	5 години
Грејс период	3 месеци	1 година	3 месеци	1 година
Годишна каматна стапка	3%	3%	3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М	3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М
Обезбедување	Банкарска гаранција	Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција	Банкарска гаранција	Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција
Намена на кредитот	1. суровини; 2. репроматеријали.	инвестициони проекти	1. суровини; 2. репроматеријали	инвестициони проекти
Целни групи	МСП од областа на стопанството		МСП од областа на стопанството	
Степен на искористеност на средствата	Од наплатените ануитети од странските помошти се генерираат компензациони фондови. Со состојба 30.09.2007 година нераспределени се 22.575.000 милиони денари.		Од наплатените ануитети од странските помошти се генерираат компензациони фондови. Со состојба 30.09.2007 година нераспределени се 66.889.000 милиони денари.	
Деловни банки кои го нудат кредитот/ Министерство за финансии	Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош		Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош	
Забелешка	Средствата се ставаат во функција по распишано соопштение во дневните весници од страна на Министерството за финансии. Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.		Средствата се ставаат во функција по распишано соопштение во дневните весници од страна на Министерството за финансии. Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.	

ДРУГИ ПРОЕКТИ ЗА ПОДДРШКА НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА, состојба октомври 2007 г.
(податоците се од информативен карактер, деталните услови се достапни кај имплементаторите)

Гаранции	Гарантен Фонд на Македонска Банка за Поддршка на Развој - Проект на Владата на РМ	Гарантен фонд - проект на Шведската агенција за меѓународна развојна соработка (SIDA)	Кредитен фонд	Фонд за кредитирање МСП - проект на Американската агенција за меѓународен развој (USAID) норвешкиот државен инвестициски фонд NORFUND
Услови под кои се одобрува гаранција	Гаранции се доделуваат за сите долгорочни кредити за инвестиции од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички на договори за соработка со МБПР	Гаранции за кредит: се издаваат за сите кредити од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички за соработка со ГФ Гаранции за добавувачи: се издаваат на добавувачите со кои Гаранти Фонд има договор за соработка, а кои продаваат опрема и репроматеријали на одложено плаќање	Видови кредити	Краткорочни иновативни кредити за обртни средства за МСП: кредити за финансирање на нарачки за познат купувач, производство наменето за извоз, факторинг и др.
Видови гаранции	Гаранции за кредит обезбедени со инструменти за обезбедување кои банките не ги прифаќаат.	1. Гаранции за кредит 2. Гаранции за добавувачи 3. Гаранции за добавувачи со кредит (комбинација од претходните два вида)	Намена на кредитот	Финансирање на подготовка на производство и испорака на производи на домашни и странски пазари, набавка на сировини и репроматеријали, трошоци за пакување, работна сила, тестирање, транспорт, царина, даноци, и др.
Максимален износ	– максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гарантниот Фонд е 35.000 ЕВРА во денарска противвредност; – максималниот износ на кредит за која може да биде издадена гаранција е 150.000 ЕВРА во денарска противвредност; – гаранцијата не може да надмине износ од 33 % од главницата на бараниот кредит.	– максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гаранти Фондот е 60.000 евра во денарска противвредност; – максималниот износ на поединечната гаранција за добавувачи за набавка на основни средства која може да биде издадена од Гаранти Фондот е 60.000 евра во денарска противвредност; – максималниот износ на поединечната гаранција за набавка на сировини и репроматеријали која може да биде издадена од Гаранти Фондот е 30.000 евра во денарска противвредност; – гаранцијата не може да надмине износ од 60 % од главницата на бараниот кредит/основното средство/репроматеријалите и сировините	Износ	од 4.500.000 МКД до 5.000.000 МКД
Рок на враќање на кредит	Гаранција може да се издава на кредити/ набавки со максимален рок на отплата од 10 години.	Гаранција може да се издава на кредити/набавки со максимален рок на отплата од 5 години со вклучен грејс период	Рок на враќање	од 30 до 179 дена
Надомест за гаранција	2,2 % годишно на салдото на гаранцијата	Гаранции за кредит: – 2% од висината на гаранцијата на годишно ниво Гаранции за добавувачи: – 3% од висината на гаранцијата на годишно ниво;	Годишна каматна стапка	од 8% до 12%



Манипулативен трошок		<ul style="list-style-type: none"> - 1,5% еднократно, за гаранции за кредит; - 1% еднократно, за гаранции за добавувачи. 	Провизии	<ul style="list-style-type: none"> 1. 0,5% за обработка на барање; и 2. 2% за управување со кредитот.
Обезбедување	<ul style="list-style-type: none"> 1. Хипотека во однос 1:1,2 дадена кај деловната банка (за целиот износ на кредитот) . 2. Доколку не се располага со таков имот, се обезбедува колатерал кај МБПР (кој што не го прима деловната банка) во однос 1:1,2, само на гарантираниот дел од кредитот. 	Движен (опрема, механизација, возила) и недвижен имот (објекти, земјиште), меници, др.	Обезбедување	Банкарски гаранции, полиса за осигурување извоз, барирани чекови, залог, меници, др.
Целни групи	Занаџчии, трговци поединци, микро, мали и средни трговски друштва (регистрали во РМ и со најмалку 51% приватен капитал)	<ul style="list-style-type: none"> - потенцијални основачи на МСП - постоечки МСП со доминантен приватен капитал и најмногу 50 вработени - вршители на земјоделска дејност 	Целни групи	<p>Претпријатија од наведените индустриски гранки можат да поднесат барања за кредит:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. производство на прехранбени производи и пијалаци; 2. производство на текстил и текстилни производи; 3. производство на кожа, предмети од кожа и кожна галантерија; 4. производство на основни метали и стандардни метални производи; 5. производство на градежни материјали; 6. препраотка на дрво о производи од дрва, производство на машини и електрични уреди.
Имплементатор	Комерцијална банка ад Скопје, Стопанска банка ад Битола, Инвестбанка ад Скопје, Еуростандард банка ад Скопје, ТТК Банка ад Скопје, Силекс банка ад Скопје, Штедилница Можности Скопје	Центар за поттикнување на развојот на мали и средни друштва Скопје	Имплементатор	МСП Фонд Скопје
Намена на гаранцијата	За кредити во инвестиции во постоечки или нови технологии со кои се зголемува извозот од РМ	Започнување или проширување на бизнис (гаранцијата не се издава за потрошувачки и станбени кредити) Гаранти Фонд е институција која е основана во 2002 година	Основач на фондот	МСП фондот е основан и управуван од Развојна Фондација Кримсон.

<p>Забелешка</p>	<p>Владата на РМ во декември 2005 година формираше Гарантен фонд, со трансфер на 231 милиони МКД од буџетот на РМ . Целта за формирање на ГФ е на целните групи да им се олесни пристапот до банкарските кредити за инвестиции, во поглед на колатералот по кредитите.</p>	<p>Капиталот за издавање на гаранции изнесува 2.500.000 Евра, средствата се обезбедени од SIDA (Swedish international development cooperation agency). Гаранти Фонд заклучно со 15.10.2007 има издадено гаранции во висина на нешто повеќе од 3.000.000 евра, користејќи го и револвингот на средствата. За тековната година Гаранти Фонд располага со околу 500.000 Евра (средства од револвингот)</p>	<p>Забелешка</p> <p>МСП фондот кредитира приватни правни субјекти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. кои вршат дејности во производството, трговија и услуги; 2. кои покажуваат позитивни финансиски резултати во досегашното работење; 3. чиј број на вработени се движи од 5 до 200 лица; 4. кредито-барателите треба да ја вршат истата дејност најмалку 3 години, или пак менаџерите на тие претпријатија да имаат искуство во вршењето на таа дејност како физички лица доколку претпријатието е формирано пред помалку од 3 години; 5. приоритет имаат претпријатијата кои се извозно ориентирани, обезбедуваат поголем број на нови вработувања, остваруваат нето девизни приливи, користат домашни суровини и се грижат за заштита на човековата околина.
-------------------------	--	---	---



ПОДГОТВУВА И ИЗДАВА

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ул. „Даме Груев“ 14, 1000 Скопје,
Тел: (389) 02 117 288, Факс: (389) 02 117 280
Интернет адреса: <http://www.finance.gov.mk>

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Д-р Трајко Славески

**ЗАМЕНИК
ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК**

Доц. Д-р Никица Мојсоска Блажевски
nikica.mojsoska@finance.gov.mk

ЧЛЕНОВИ НА УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Снежана Делевска, М-р Мишо Николов
Анета Димовска

ПОДГОТОВКА И ПЕЧАТ

Глобал Комуникации, Скопје

ТИРАЖ

500 примероци

ПРЕВОД

Жана Шокаровска
Маја Петровска

**ПРИ КОРИСТЕЊЕТО НА ПОДАТОЦИТЕ
ОД ОВАА ПУБЛИКАЦИЈА, ГИ МОЛИМЕ
КОРИСНИЦИТЕ ЗАДОЛЖИТЕЛНО
ДА ГО НАВЕДАТ ИЗВОРОТ**

ISSN 1409 - 9209
Билт. Минист. Финанс.
9/10-2007

